Leto LXVII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v sredo, dne 20. decembra 1939 | Štev. 290 | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Čekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Govor grofa Ciana

Preteklo soboto je imel italijanski zunanji minister grof Ciano dolgo napovedani in od Evrope gotovo nestrpno pričakovani govor o politiki Italije v sedanjem trenutku. Sicer je Italija že preje s pomočjo kratkih uradnih objav ali na usta v to pooblaščenih časnikarjev v polslužbenih glasilih zunanjega ministra in končno teden dni pred Cianovim govorom v sklepu velikega fašističnega sveta izpovedala smernice svoje zunanje politike in obrazložila razloge svojega zadržanja. V tem pogledu Evropa ni pričakovala nobenih razodetij. Pač pa je z ozirom na vlogo, ki jo Italija kot velesila ima v sklopu sedanje evropske vojne, pričakovala utemeljitve tega zadržanja in nadaljne načrte italijanske zunanje politike za obnovo miru in za preureditev političnega reda v Evropi v smislu trajne ohranitve miru, kadar bo dosežen.

Po govoru grofa Ciana, ki že od junija 1936 vodi zunanjo politiko Italije po Mussolinijevih navodilih, je slika o zunanjepolitičnem zadržanju Italije do ene podrobnosti jasna. Nekoliko meglice je ostalo samo še okrog odnošajev med Italijo in Sovjetsko Rusijo, o kateri grof Ciano iz razlogov, ki jih je gotovo sam pretehtal, ni govoril s tisto izčrpnostjo in jasnostjo, s katero je ožigosal delovanje Kominterne. Toda italijanski polslužbeni tisk, ki je zadnje čase dostikrat povdarjal z veliko odkritosrčnostjo, da sta delovanje sovjetske vlade in Kominterne istovetni, ker prihaja iz istega skupnega vira, ga usmerjajo in izvajajo isti ljudje in zasleduje pri vporabljanju različnih sredstev enake revolucionarne cilje, je izpopolnil to edino vrzel v Cianovem govoru, ki je bil v ostalem mojstrsko delo.

Iz govora italijanskega zunanjega ministra, kjer je zapopadena vsa zgodovina zunanje politike Italije zadnjih treh let, pa s posebno jasnostjo izhajajo tri značilne ugotovitve.

Prva je ta, da je zunanja politika Italije prežeta od neuklonljive volje in trmaste vztrajnosti, da koristi predvsem Italiji, narodu tako kakor državi. Italijanska zunanja politika je stvarna in hladna. Sentimentalnosti v njej ni nobene več. Svoja zunanjepolitična sodelovanja meri po merilih izključno italijanskih koristi, ki jih pa hote podreja velikim splošnim, moralnim in duhovnim vrednotam, kot je Mussolini sam podčrtal, ko se je izrazil, da italijanske zahteve niso takšne narave, da bi bilo zavoljo njih potrebno podirati temelje človeške omike. Težnje italijanske zunanje politike so danes iste, kot so bile pred tremi leti. Sredstva za njihovo dosego, so ciljem podrejena. Zunanjepolitična delovanja se smotreno urejajo po njihovi vrednosti za dosego teh ciljev. To dejstvo je pri zasledovanju italijanske zunanje politike treba imeti vedno pred očmi, pa ne bomo pri presoji zadržanja Italije v teh ali onih okoliščinah nikoli prišli v nevarnost, da bi se pustili premotiti od nebistvenih čuvstvenih pričakovanj.

Če se je Italija odločila za sodelovanje z Nemčijo in če se bi odločila, da to sodelovanje prekine, bodo njene sklepe narekovali stvarni razlogi italijanskih potreb. A prav isto velja tudi glede Anglije in Francije, oddaljevanje od katerih in približevanje h katerim bodo izključno odločevali praktični oziri na državne in narodne potrebe Italije. Nekatere države so v zadnjih letih mislile, da so upravičene k pritožbam na naslov Italije. Ako tako mislijo, so same krive, ker niso računale s tem osnovnim gibalom zunanje politike.

Drugo dejstvo, ki izhaja iz Cianovega govora je, da je zavezništvo Italije do Nemčije ostalo neskaljeno. Italija še vedno misli, da bo svoje težnje, ki ležijo v prvi vrsti okrog in okrog Sredozemskega morja, dosegla lažje, ako bo svoje sodelovanje z Nemčijo nadaljevala. Seveda je obseg in način tega sodelovanja spet pomerjen samo po stvarnih koristih italijanskega imperija, koristih ki so grofa Ciana jeseni 1937 napotili, da je z Nemčijo podpisal prve listine o sodelovanju, koristi, ki so Mussolinija prepričale, da je prav, da podpiše z Nemčijo pakt proti Kominterni, da se ne zoperstavlja priključitvi Avstrije, da zapre oči k priključitvi Sudetskih dežela in k ustanovitvi češko-moravskega protektorata, koristi, ki so italijansko vlado pripravile, da je majnika 1939 v Milanu z Nemčijo podpisala pogodbo o zavezništvu na življenje in smrt, in ki so ji po izbruhu vojne med Nemčijo ter zahodnima velesilama narekovale, da se borbe ne udeleži, marveč, da stoji pripravljena s puško v roki za nastop v katerikoli smeri, kjer bi bilo treba varovati življenjske nujnosti Italije. Nekateri so mislili, da se je Italija zadnje čase nekoliko oddaljila od Nemčije uprav zaradi njene sovjetske politike. Govor grofa Ciana je jasno povedal, da so se zmotili. Oddaljila se ni Italija in se ne želi oddaljiti. Ako so na nekaterih področjih postale razdalje večje, so krivi tisti, ki so se od prvotnega prostora odmaknili. Toda čeprav se Italija borbe ne udeležuje, ker ne vidi potrebe za to, pomaga svoji zaveznici na političnem polju, ker čuva nad južnovzhodno Evropo, kamor se vojna ne sme razširiti, da ne bi ta prostor izgubil svojega pomena kot dragoceno gospodarsko zaledje Nemčije, ki jo od morske strani zapirata Anglija in Francija.

Tretja ugotovitev Cianovega govora tiče južnovzhodne Evrope, kjer leži tudi Jugoslavija, o kateri je italijanski zunanji minister govoril v izredno toplih besedah. Južnovzhodna Evropa, to sta Podonavje in Balkan, mora ostati izven vojnega meteža. A tudi izven vseh revolucionarnih preizkušenj, ki jih namerava Sovjetska Rusija in ki edini bi mogli tudi v to področje zanesti plamen vojne vihre. Grof Ciano je nekako prevzel jamstvo v tem smislu in so posebno ta del njegovega govora balkanske države, ki iskreno želijo ostati nevtralne, rade poslušale. Posebno, ker so slišale v razločnem podglasu povdarek kulture proti grožnjam razdejanja, ki prihajajo iz države, ki je grof Ciano ni hotel imenovati.

„Krivda za razmah Sovjetije po Evropi ne zadene Italije"

Zelo pomembni glasovi v italijanskem tisku

K zgodovini nemško-sovjetskega pakta

Rim, 19. decembra. t. Havas. Z veliko pozornostjo so mednarodni krogi danes v Rimu brali izjave nekaterih polslužbenih listov, ki dajejo pomembne razlage k govoru italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana preteklo soboto. Iz teh člankov izhaja, da fašistična Italija ne prikriva več, da se zaradi tega ne udeležuje vojne, ker da je po njenem mnenju to vojno povzročila Nemčija, drugič pa zato ne, ker je Nemčija svoj dogovor s Sovjetsko Rusijo sklenila brez vednosti italijanske vlade.

V tem duhu piše na primer »**Tribuna**«, ki navaja dva vzroka, da se Italija vojne ne udeležuje. List pravi:

»Dvoje novih dejstev slišimo iz govora zunanjega ministra grofa Ciana. Prvo dejstvo je, da je nemška vlada postopala naodvisno in se ni ozirala na obveznosti, ki sta jih obe, Nemčija in Italija podpisali. Drugo dejstvo pa je, da svojega namena, sklepati prijateljsko pogodbo s Sovjetsko Rusijo, Nemčija ni sporočila italijanski vladi, marveč jo je postavila pred gotovo dejstvo. Italijansko vlado je obvestila šele na predvečer podpisa nemško-sovjetskega pakta v Moskvi.«

Podobno piše »**Corriere Padano**« (ki je glasilo maršala Balba), ki pravi,

da Italije ne zadene nobena krivda za razmah Sovjetske Rusije v Evropo. To je izključno zadeva Nemčije same. S stališča politike »osišča Rim-Berlin« nenadni nastop Sovjetske Rusije, Italije ne briga, ampak samo Nemčijo, kajti Italija je bila o nemško-sovjetski pogodbi informirana šele dne 21. avgusta, medtem ko je bila pogodba že dne 24. avgusta podpisana v Moskvi. Italija se ni oddaljila od osišča. Italija je spoštovala duh in besedo italijansko-nemškega pakta, ki je predpisal, da se morata obe vladi vedno med seboj posvetovati, preden katera začenja kakšno pobudo v zunanji politiki.«

V mednarodnih krogih v Rimu se sprašujejo, kaj naj ti glasovi polslužbenega tiska pomenijo. Ali oznanjajo nove zanimive razvoje v zunanji politiki Italije...

Značilna govora v Atenah

Atene, 19. decembra. AA. Atenska telegrafska agencija poroča: Italijanski minister za narodno prosveto Bottai je v svojem govoru, ki ga je imel o priliki, ko je bila odprta razstava italijanske knjige ob navzočnosti kralja Jurija in prestolonaslednika, dalje predsednika ministrskega sveta Metaxa, italijanskega poslanika Grassia in ostalih uglednih osebnosti, izjavil med drugim,

da gresta Grčija in Italija v miru in redu dalje po poti starodavne slave. Pripomnil je, da se civilizacija Grčije in Italije med seboj izpopolnjujeta. Bottai je zatem govoril o velikem prijateljstvu med Grčijo in Italijo od starih časov do danes. Tudi danes čutimo in z zadovoljstvom potrjujemo pred vašim Veličanstvom, da bi močno sredstvo za mir in red mogel najti vznemirjeni svet, ki nas obdaja, po večnem zgledu, ki nudita svetu dve neumrli mesti Atene in Rim.

Ministrski predsednik **Metaxas** pa je v svojem govoru med drugim dejal:

Z zaupanjem gledamo v bodočnost grško-italijanskih odnošajev. Politični odnošaji ki so danes zelo prijateljski med obema državama, pomagajo največjemu razvoju njunih kulturnih stikov. Današnjo kulturno svečanost — je končal predsednik Metaxas — smatramo kot novo srečno znamenje tega razvoja.

Grška vlada je priredila sinoči slavnostno večerjo na čast italijanskemu prosvetnemu ministru Bottaiju. Po večerji je bil sprejem.

Italija-Romunija

Bukarešta, 19. decembra. AA. Stefani: Glasilo zunanjega ministra »Timpul« poroča, da se italijansko-romunska trgovinska pogajanja v Rimu lahko smatrajo za končana. Romunsko zastopstvo se bo v nekaj dnevih vrnilo v Bukarešto. Romunsko-italijanska trgovinska pogodbo po podpisana v Rimu, potrjena pa pozneje od strani obeh držav.

Odločilne ure za Finsko

Finci so pri Suosalmiju zdrobili 17.000 mož močno rdečo armado

London, 19. dec. AA. Havas. Vojni urednik »Timesa« piše, da se približuje odločilni trenutek na Finskem. Verjetno — tako pravi v tem članku — rdeča armada nikdar ne bo prekoračila Mannerheimove črte na Karelijski ožini. Sovjetske čete so skoro vsak dan napadale te utrdbe, nikdar pa niso dosegle niti najmanjšega uspeha. Medtem sovjetske čete prodirajo počasi na severnem bojišču in silijo pri Salmijaerviju proti jugu. Na tem področju divjajo srditi boji. Značilno je, da so se tu pojavile bolje oborožene in bolje opremljene sovjetske čete. Finci so kljub vsemu temu zelo začudeni nad pomanjkljivimi izkušnjami in taktiko sovjetskih pehotnih častnikov. Tak položaj v sovjetski vojski si razlagajo edino s tem, da je tam bilo izvedeno »splošno čiščenje«.

Finska poročila

Helsinki, 19. dec. t. Reuter. Danes je 18 sovjetskih bombnikov priletelo nad Helsinke in metalo bombe. Bombe so padale po predmestjih. Finska protiletalska obramba je 14 bombnikov odgnala, predno so mogli priti nad mesto. Samo štirim je polet uspel. Tudi drugod na južni obali so sovjetski bombniki metali bombe. Napadli so Viipuri, kjer pa so Finci sestrelili dvoje letal. V Viipuri so bombe razdejale tamkajšnjo bolnišnico.

Od Suomisalmija javljajo velik sovjetski poraz. Poročila govore, da so Finci tamkaj zdrobili sovjetsko moč 17.000 mož. Vsi so ali ubiti, ali ranjeni, ali zajeti.

Nasprotno pa javljajo s severne fronte, da sovjetske čete vedno napredujejo. Tako so Sovjeti zasedli mesto Koskamo, toda še le po največjih naporih in izgubah in s pomočjo ogromnega števila tankov, ki so prodirali z neverjetno naglico 70 km na uro. Napravili so po 40 km na uro. Finci so dobili nekaj svežih čet. Toda sovjetskega pohoda proti Pitkajaervi do opoldne niso mogli zaustaviti.

Južno od Ladoškega jezera se je začel sovjetski napad na Mannerheimovo črto. Finci jo še vedno drže. Sovjeti uporabljajo pri tej ofenzivi veliko število tankov in težko topništvo.

Helsinki, 19. dec. AA. Reuter. Tri sovjetske bombe, ki so jih vrgli sovjetski letalci v okolico Helsinkov, so bile težke po 600 funtov, ostale bombe pa od 200 do 400 funtov. Sovjetska letala, novi štirimotorni bombniki, so leteli v višini 500 metrov. Iz letal so metali tudi letake. Ko je nastopilo protiletalsko topništvo in začelo streljati na sovjetska letala, je ljudstvo hitelo na ulice, čim pa so se oglasile sirene, so ljudje hiteli v zavetišča ter so ulice spet ostale čisto prazne. Protiletalsko topništvo je bombnike, ki so se pojavili nad Helsinkijem, pregnalo.

Nemška poročila

Stockholm, 19. decembra. AA. DNB. Švedsko časopisje trdi, da postaja položaj na severnem Finskem čedalje nevarnejši za finske čete. Močnim sovjetskim oddelkom, ki jih podpirajo veliki tanki, se je posrečilo priti vse do Salmijaervija. Če se bo njihovo prodiranje nadaljevalo v istem tempu, bo severna Finska po mnenju švedskih listov v najkrajšem času odrezana od južnih pokrajin. Časopisi poročajo, da sovjetske čete istočasno prodirajo tudi proti Savukovskemu, severovzhodno od Salmijaervija. Pri Kinijaerviju so finske čete zgradile močno utrjene postojanke. Potrjujejo vesti, da so sovjetski oddelki včeraj zelo uspešno napredovali v smeri od Petsama. Švedski listi danes prvič govore o tem, da so Finci izgubili bitko na reki Kaskamo, južno od Pitkajaervija. Prav tako finski listi pišejo, da so sovjetske čete pretrpele poraz pri Susumuseliju. Vsi napadi sovjetskih čet na Karelijski ožini so bili odbiti.

Helsinki, 19. dec. c. Severno od jezera Ladoga pri Sumi so danes finski oddelki uspešno odbili sovjetski napad in uničili Sovjetom 62 tankov.

Protest 21 ameriških držav

Angliji, Franciji in Nemčiji

Zaradi pomorske bitke pri Montevideo

Buenos Aires, 19. decembra. AA. Reuter: *Argentinski* zunanji minister je včeraj izjavil, da bo danes objavil *skupno noto 21 ameriških držav, ki je bila poslana vojskujočim se državam in ki vsebuje priložbo zaradi kršitve nevtralnostnega pasu, kakršen je bil določen na panamski konferenci. Minister je pripomnil, da so tudi ostale države pristale na to, da se ta nota danes objavi.*

Poročajo, da omenjena nota zelo ostro obsoja *»Bitko pri Montevideu«*, ki je zbudila veliko nezadovoljnost v vseh ameriških državah. Te države so se zaradi tega odločile v bodoče preprečiti takšne dogodke. Panamska izjava, ki jo je sprejela vseameriška konferenca meseca oktobra 1939, je določila varnostni pas 300 milj okoli vse Amerike.

Razen tega je *argentinski* zunanji minister Cantillo časnikarjem sporočil, *da je argentinska vlada sklenila internirati 1039 častnikov in mornarjev z ladje »Admiral gnaf v. Spee«, izvzemši ranjencev. Ti bodo poslani na otok Martin Garcia na reki La Plata. Zaradi varnostnih ukrepov, ki so jih izdale krajevne oblasti, ni bilo nobenih incidentov pri izkrcavanju teh Nemcev.*

Velika množica ljudstva je bila navzočna pri tem dogodku. Vse nemške častnike in mornarje so nastanili v izseljeniških domovih, dokler ne bo sprejet končnoveljavni sklep o njihovi usodi. Oni bodo med tem časom dobivali od argentinske vlade svoje redne prejemke, od katerih se bodo odbili stroški za prehrano in stanovanje.

Argentinske oblasti zanikajo vest, da je bilo na čolnih, s katerimi so prispeli častniki in mornarji z nemške bojne ladje, veliko število zabojev z eksplozivno snovjo.

(Glej nova poročila o bitki na 3. strani.)

Rdeča poročila

Moskva, 19. decembra. AA. DNB. Poročilo generalnega štaba ljeningrajskega vojaškega okrožja pravi:

18. decembra so sovjetske čete, ki prodirajo od Murmanska, zasedle kraj Pitkajarvi, 85 km južno od Petsama. V drugih odsekih so bili samo manjši spopadi. Na karelijski morski ožini živahno topniško streljanje. Sovjetska letala so nastopila v več krajih. Skupina ladij vzhodnomorskega brodovja je obstreljevala finske obrežne baterije v pokrajini Bjerka.

Posvet pri Stalinu

Moskva, 19. decembra. AA. Stefani. Stalin je imel snoči dolg razgovor z Molotovim in zastopniki vojske. V diplomatskih krogih mislijo, da so govorili o operacijah na Finskem. Na finsko fronto sta se odpeljala neki politični komisar in šef GPU, da izvršita preiskavo o zadnjih uporih sovjetskih čet.

Newyork, 19. dec. AA. DNB. Bivši angleški mornariški minister Duff Cooper je imel tu govor, v katerem je med drugim dejal: Anglija stori vse. Pomagati more Finski. Če bi Finska morala podleči, bo Velika Britanija napovedala vojno Sovjetski Rusiji.

Poljaki organizirajo svojo oboroženo silo

London, 19. dec. t. Reuter: Major Ilinski je imel v Londonu predavanje o prizadevanjih poljske vlade, da zbere svojo lastno armado v borbi proti Nemčiji. Povedal je, da ima Poljska majhno vojno brodovje, sestoječe iz treh rušilcev in dveh podmornic, ki je dodeljeno angleškemu vojnemu brodovju. Poljsko letalstvo je na tem, da se organizira. Kopenska armada pa vidno raste. Mnogim poljskim vojakom se je posrečilo priti iz zasedene Poljske na francoska tla. Nadalje pa ima Poljska veliko izseljencev, ki jih je poklicala pod orožje. V Združenih državah Severne Amerike je 4 milijone Poljakov, v južni Ameriki jih je pol milijona, v Kanadi 150.000, na Francoskem 600.000. Iz vseh teh virov se zbira kopenska vojska, ki bo mogla nekega dne odločilno poseči v borbo za osvoboditev domovine, je zaključil major Ilinski.

Predsednik turške vlade se je vrnil nazaj s sovjetske meje

Ankara, 19. decembra. b. Predsednik turške rebublike se je vrnil v ponedeljek dopoldne s svojega obiska vojnih oporišč v vzhodnih delih Turčije. Najdalje se je zadrževal v Erzerumu in na turško-sovjetski meji okrog Kavkaza, kjer je pregledal najmodernejše utrdbe. Njegov obisk sovjetsko-turški meji je vzbudil veliko pozornost pri tukajšnjih diplomatskih krogih zaradi napetosti med Moskvo in Ankaro. V spremstvu generala Orbaya se je Izmet Ineni posebno dolgo mudil pri pregledovanju vojnih središč in prometnih sredstev.

Zagrebška vremenska napoved: Nestalno, precej oblačno z blagimi temperaturami.

Zemun, 19. decembra. AA. Vremenska napoved za 20. december: Topleje. Po večini oblačno v vsej državi. Ponekod bo tudi deževalo, predvsem v zahodni polovici. Na primorju močan jug. V ostalih krajih pa južni ali jugovzhodni veter.

Politični zapiski

JNS in SDS v Sloveniji

Kakor znano, je bilo v Mariboru započeto gibanje, ki naj bi na Slovenskem na mesto JNS postavilo za napredne Slovence SDS. Ta akcija je obetala še nekaj uspeha, zlasti ker je SDS zdaj v vladi. »Jutro« z ustanovitvijo ni bilo zadovoljno. Tudi JNS, ki skrivaj izdaja svoj znani narodnopolitični vestnik, je zdaj vsa iz sebe ter se zlasti huduje na gospoda Ribnikarja, češ da je on njej in g. dr. Kramerju skuhal to kašo. Takole piše tisti »skrivni« jnsarski listič: »Člani akcijskega odbora za obnovo SDS v Sloveniji pravijo, da žele z obnovo SDS koncentrirati napredne Slovence. Mi vemo, kateri prej ljubljanski, sedaj mariborski gospod (to je g. Ribnikar), stoji za tem »koncentriranjem«, ki ga hoče doseči z nadaljnjim cepljenjem naših moči. Disidenti (g. Ribnikar) ne morejo imeti legitimacije in pravice nastopati z neko koncentracijsko zastavo. Mi ne verujemo, da bi v ozadju te mariborske akcije stalo vodstvo SDS, s katerim je vodstvo JNS (mišljen je tukaj seveda g. dr. Kramer) v najboljših odnošajih. Mi se samo bojimo, da bi pod naslovom SDS nastopajoča skupina med Slovenci ne vplivala kvarno na odnošaje med strankama JNS in SDS kot celotama.« — Torej se g. dr. Kramer res boji, da bi utegnil izgubiti ljubezen SDS kot glavni tajnik JNS.

Za Slovence in Hrvate v Nemčiji ni preseljevanja

»Koroški Slovenec« piše: »Hrvatske novine«, glasilo gradiščanskih Hrvatov, prinašajo v svoji zadnji številki posnetek govora, ki ga je imel nek tamošnji okrožni vodja narodno socialistične stranke. Okrožni vodja je govoril tudi o preseljevanju. Dejal je med drugim: »Neznani krogi vznemirjajo Hrvate, češ da jih bo država izselila. Te vesti so docela izmišljene. O preselitvi Hrvatov ni govora. Srečni smo, da ste pri nas. Če pa bi vam še kdo hotel natvesti bedastočo o preselitvi, iztrgajte iz najbližjega plota kol ter izženite dotičnega iz vašega sela!« — Velja pač tudi za naše prilike!

Dopolnilo zakona o zaščiti javne varnosti na Hrvatskem

Dopolnilo zakona o zaščiti javne varnosti je zdaj razširjeno tudi na ozemlje banovine Hrvatske, ker je hrvatski ban dal to dopolnilo razglasiti v uradnem listu banovine Hrvatske.

Ker so komunisti zavzeli organizacijo SDS

Včeraj smo poročali, da je glavno tajništvo SDS v Zagrebu razpustilo krajevno organizacijo SDS v Bjelovaru. — V »Hrvatski Straži« od 19. t. m. pa beremo, zakaj je bila ta organizacija razpuščena. List namreč poroča: »Zvedeli smo, da je bila organizacija razpuščena zaradi tega, ker so v njej docela prevladovali komunisti, in sicer ne le Srbi, marveč tudi Judje.«

Zagrebški visokošolci izključili komuniste

Kakor znano, so v Zagrebu pri volitvah v dijaške strokovne klube zmagali komunisti s pomočjo tujih in nehrvatskih dijakov le na medicinski fakulteti. Povsod drugod so zmagali hrvatski nacijonalisti ali pa HSS. Zdaj pa je medklubski odbor zagrebških visokošolcev sklenil: »Nova uprava medicinskega kluba je izvoljena z nehrvatskimi in protihrvatskimi glasovi, ki med hrvatskimi medicinci zastopajo manjšino ter po tem takem ne zastopajo mišljenja in volje hrvatskih medicincev. Nikjer na svetu in na nobenem drugem vseučilišču v naši državi ne morejo tujci odločati, kdo naj zastopa vseučilišče tistega naroda. Stoječ na tem načelu je medklubski odbor hrvatskih vseučiliščnikov soglasno izključil iz svojega članstva klub medicincev, ker misli, da morejo v njem biti zastopani le zastopniki hrvatskih visokošolcev.« — To izjavo, ki jo prinašajo hrvatski listi, so podpisali vsi klubi zagrebške univerze.

Demokratski dijaki v Belgradu

Kakor smo poročali, je demokratska stranka razpustila svojo dijaško organizacijo na belgrajski univerzi, ker so se v njej vgnezdili komunisti. Zdaj je bila izvoljena nova uprava demokratskega dijaškega kluba, obenem pa je bilo sklenjeno: »Demokratski dijaški klub naj takoj stopi v zvezo z drugimi dijaškimi skupinami na belgrajski univerzi, ki so na demokratskem in nacionalnem stališču, da se ustanovi širša dijaška enota. Dijaški demokratski klub bo začel izdajati svoj list, ki se bo imenoval »Demokrat, list dijaške demokratske mladine«.

Izjava ministra dr. Budisavljeviča

V nedeljo 17. t. m. je bilo v Sarajevu zborovanje SDS, ki je na njem govoril njen predsednik ter minister za socijalno politiko dr. Srdjan Budisavljević, ki je med drugim tudi takole rekel: »Mnogo jih je, ki so v skrbeh zaradi usode Srbov v Bosni in Hercegovini. Jaz vas pa vprašam: Ali je ta strah opravičen? Česa vam pa v tej banovini manjka? Obšel sem vse srbske vasi v banovini Hrvatski ter sem se prepričal, da so se pošteni kmetje oddahnili od terorja raznih gojencev iz Lepoglave. Vržen je v svet tudi klic: Srbi na okup! Toda čemu in zoper koga? Pač pa je treba zaklicati: »Skupaj vsi pošteni Srbi in vsi pošteni Hrvati, da branimo svojo skupno hišo pred tistimi, ki jo hočejo razdejati!«

Po dr. Markovičevem zborovanju

Preteklo nedeljo je pravosodni minister dr. Lazar Markovič sklical v Belgrad zborovanje svojih radikalov, katerim je govoril o tem, zakaj je šel v vlado. Na koncu je predlagal obširen akcijski odbor, v katerem je najmanj 100 ljudi. Zdaj pa je politika v torkovi številki prinesla izjave nekaterih mož, ki jih je dr. Markovič predlagal v svoj akcijski odbor. Bivši minister Andra Stanič, Mita Dimitrijević, Sava Mitič iz Obrenovca ter Avakum Perišič iz Sarajeva izjavljajo vsak za se, da se tistega sestanka niso udeležili ter da ne sprejmejo izvolitve, ker so zvesti glavnemu odboru radikalne stranke pod vodstvom g. Ace Stanojeviča.

Osebne novice

Belgrad, 19. decembra. AA. V imenu Nj. Vel. kralja in z ukazom kr. namestnikov je bil na predlog ministra za socialno politiko postavljen za pomočnika ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Gojko Stojanovič, dosedanji svetnik banovine Hrvatske.

Oster nastop zoper komuniste na Hrvatskem

»Hrvatski Dnevnik« napoveduje ostre ukrepe — Med komunisti so bili tudi nekdanji četniki

Z ozirom na zadnje komunistične demonstracije v Zagrebu, na Sušaku in v Splitu, prinaša Hrvatski Dnevnik, glavno glasilo dr. Mačka, uvodni članek, kjer ostro nastopa zoper komunistične poskuse ter pravi:

»Vsa hrvatska javnost je odločno obsodila poskušene demonstracije v Zagrebu, na Sušaku in v Splitu. Hrvatska javnost je vedela, da pri teh poskusih ne sodelujejo ljudje, ki bi jim bila pri srcu domovina Hrvatska. Vedeli smo, da so te demonstracije započeli tisti, ki jim ni do tega, da bi bila obnovljena Hrvatska izgrajena, marveč jim je bilo do tega, da bi se razdrlo tudi tisto, kar danes imamo. Vprašanje je le bilo, v čigavem imenu, naj bi se to započelo. Pa tudi na to vprašanje je bil naglo dan odgovor. Po delih smo jih spoznali! V sredi Zagreba so kričali: »Doli Hrvatska!« Na Sušaku so klicali: »Živijo Stalin!« v Splitu so pozdravljali s stisnjeno pestjo. Bilo je torej jasno, odkod prihaja njihovo razpoloženje in navdušenje. Bilo je jasno, da so kolovodje omenjenih poskusov agenti nereda, ki bi z ognjevitimi gesli radi zapeljali malega človeka, naše izmučene delavce. Vedeli so, da nimajo kaj iskati med kmeti, ki bi jim odgovorili, kakor gre. Danes po izjavah inž. Košutiča v Splitu in dr. Krnjeviča v Varaždinu je hrvatska javnost zadovoljna, ker ve, s kom ima opraviti. Dr. Krnjević je povedal, da so med temi kolovodji ljudje, znani pod imenom četnikov, ki so ubijali hrvatske sinove, ko je ves hrvatski narod bil v boju za svojo svobodo. Ti ljudje mislijo, da je težki zunanji položaj, ki se odraža tudi v naših razmerah, ugoden čas, da se preseka pot, po kateri je hodil hrvatski narod.

Ni pa težko reči, da so se prevarili. Ni dvoma, da bo hrvatski narod tudi ob teh novih poskusih pokazal isto odločnost in drznost ter bo razbil njihovo razdiralno akcijo. To dokazujejo besede inž. Košutiča v Splitu, ki je dejal, da bodo tisti, ki so zašli, v lepih besedah klicani, naj se zavedo in se povrnejo k svojemu narodu. S tistimi pa, ki mislijo v kalnem ribariti, bo znal hrvatski narod obračunati kakor bo obračunal z njihovimi marksističnimi izmišljotinami in od zunaj prinesenimi ideali. Dr. Krnjević pa je dejal, da je na Hrvatskem svoboda za vsakogar, da pa mora vsakdo vedeti, da ni svobode brez reda. Hrvatski narod je jasno pokazal, kako svobodo hoče. To pa, kar je narod rekel, morajo drugi poslušati in spoštovati. To velja tudi za tiste, ki menijo, da bi nam mogli vsiliti kako tujo ideologijo, kakor tudi za tiste gospode, ki govore, češ da so edini čisti Hrvati.

Po teh opozorilih se ne bo nihče več mogel izgovarjati, češ da mi ni bilo znano stališče vsega hrvatskega naroda in njegovega političnega vodstva. Prav tako upamo, da bodo tudi v inozemstvu znali preceniti besede naših odgovornih prvakov, ki je skozi njihova usta govoril hrvatski narod ter še enkrat obsodil ter zavrgel vse tisto, kar ni njegovo. Tisti, ki mislijo, da zdaj po vseh teh izjavah še vedno morejo nadaljevati svoje razdiralno delo, bodo nosili tudi vse posledice tistih ukrepov, ki bodo odločno izvedeni!«

Huda polemika med nemško narodno manjšino v Jugoslaviji

Že nekaj kratov smo poročali o polemiki med Nemci v naši državi. Zadnje dni vodita najhujšo polemiko med seboj glasilo hrvatskih Nemcev, ki jih vodi dr. Altgayer, »Slawonischer Volksbote« in pa glasilo katoliških Nemcev »Die Donau«, ki izhaja v Apatinu. Prvo glasilo je urejevano docela v duhu nemške obnove (Deutsche Erneuerung) ter je zadnjič osebno v hudem tonu napadlo urednika lista »Die Donau«. Zdaj pa ta list prinaša odgovor, ki je brezobzirnemu napadu takole odgovoril: »Prijatelj, ti postajaš surov, torej nimaš prav!« Nato pa »Die Donau« raziskuje razloge, zakaj je list »Slawonischer Volksbote« tako surov in sovražen, ter sklepa:

»Torej ti »gleichschaltani« lističi in njihovi novopečeni pisci sploh ne morejo prenesti nobene kritike. Mislijo pač, da so se vsi ljudje zato odrekli pravici misliti, da bi tistih nekaj propadlih študentov, polizobraženih trgovskih pomočnikov in razdraženih vajencev za svoja duhovna prežvekovanja dobilo trapaste zbore, ki bi jih poslušali. Mislijo pač, da so dosegli že toliko uspehov s svojimi otročjimi poskusi, da morejo s svojim duhovnim terorjem vse držati na uzdi ter da so dobili izključno pravico monopola, da v boju za svetovni nazor smejo le samo oni govoriti. V svoji nadutosti sploh ne morejo opaziti, kako naglo ugaša zvezda tako imenovane obnove in obnovitvenega gibanja. Ker pa jih »Die Donau« na to posebej opozarja, so ti mladiči začeli psovati in blatiti.«

Nato »Die Donau« vnovič naglaša ter opozarja svoje nasprotnike pri listu »Slawonischer Volksbote«, da je ta list še pred kratkim pisal, da je v vrstah »tovarišev, ki marširajo«, mnogo lahkih kreatur, ki hočejo iz narodnega boja dobiti le koristi zase. To je res, potrjuje »Die Donau« ter naglaša, »da gre pri tem za »patentirane Nemce, ki sploh ne marajo nič slišati za kako resno opravilo svojega poklica, pa morajo vendar le živeti. Toda od kričanja »Heil«, od ponočnega mazanja zidov in od večnega marširanja vendar le ni mogoče živeti!«

Kakor sklepamo iz te hude polemike, so med nemško manjšino v Jugoslaviji hude notranje razprtije ter zelo različno gledanje na sodobno dogajanje v svetu.

Letalska bitka nad Helgolandom

Različna angleška in nemška poročila

V drugi izdaji je »Slovenec« včeraj poročal o veliki letalski bitki nad nemškim utrjenim otokom Helgolandom. O teh bojih sta ponoči izšli tako nemško kakor angleško uradno poročilo.

Nemško uradno poročilo pravi: 44 angleških bombnikov je skušalo napasti nemška letalska in pomorska oporišča na otoku Helgolandu. Napadlo jih je takoj nemško protiletalsko topništvo. Nemška lovska letala pa so jih 34 sestrelila. Med bojem sta bili poškodovani samo dve nemški letali. Angleški napad ni povzročil nobene škode.

Angleško uradno poročilo pravi: Oddelek angleških bombnikov je napravil izvidniške polete nad Helgolandom, da bi napadel kakšno nemško vojno ladjo in jo potopil. Letala niso srečala nobene nemške vojne ladje. Prišlo pa je do borbe z nemškimi letali, kjer je bilo 12 nemških letal vrste »Messerschmidt «sestreljenih — torej polovica. Od angleških bombnikov se jih 7 ni vrnilo na svoja letališča.

K nemškemu uradnemu poročilu o napadu nemških bombnikov na angleško obalo, kjer trdijo, da so potopili 4 petrolejske ladje, izjavlja angleško letalsko ministrstvo, da to ni resnično. Nemci so najbrže petrolejske ladje zamenjali z ribiškimi ladjicami, katerih je bilo zares 6 potopljenih.

London, 19. dec. t. Reuter: V neko škotsko pristanišče sta se privlekli dve ribiški ladji »Grimsby« in »Etruria«, ki sta bili napadeni od nemških letalcev s strojnicami. Prebivalstvo si je ogledalo ti dve neoboroženi ladjici, ki nosita mnogo vidnih znakov preizkušnje, ki sta jo morali prestati.

Nemško poročilo o letalski bitki

Berlin, 19. decembra. AA. DNB. Letalski podpolkovnik Schumacher, poveljnik letalske eskadrile, ki je včeraj sestrelila 34 britanskih letal nad Severnim morjem, je po svoji vrnitvi izjavil časnikarjem:

Dan je bil diven. Sporočeno nam je bilo, da dve angleški bojni eskadrili letita v smeri proti naši obali. Obe eskadrili sta šteli 44 bojnih letal istega tipa, s kakršnimi so Angleži 14. decembra poskusili svoj brezuspešen napad. Vremenske razmere so bile boljše kot tedaj. Ko sem dal povelje svojim eskadrilam, naj gredo v boj, sem se vsedel v svoj Messerschmitt, da bi pomagal svojim lovcem. Nad zemljo je ležala megla, v višini 500 m pa je bil zrak zelo čist. V višini tisoč metrov sem videl, kako so se moji lovci z največjim naletom vrgli na Angleže. Približno 3000 m visoko sem opazil nekaj razgnanih britanskih letal. Angleži se niso več branili, pač pa so poskušali pobegniti. Toda moji Messerschmitti so bili hitrejši. Ujel sem te Angleže in začel streljati na eno njihovih letal, ki je brž zatem strmoglavilo v globino. V istem trenutku se je nekemu drugemu letalcu posrečilo večkrat zadeti v moj bencinski kotel.

Na vprašanje kakšne izgube so pretrpeli Angleži je Schumaher izjavil: Od 44 angleških bombnikov, tipa Vickers in Wellington, smo sestrelili 34 letal. Prepričan pa sem, da so Angleži vsega skupaj izgubili vsaj 40 aparatov.

Želje angleških delavcev

Berlin, 19. decembra. AA. DNB: Nemški listi citirajo danes glavni laburistični list »Daily Herald«, ki pravi:

»Prenehajte že govoriti o mirovnih pogojih! Razbite Nemčijo na kose, storite, da bo Ren zahodna meja, Odra pa vzhodna meja Nemčije in da dobi Holstein Danska. Vzemite Hunom vse možnosti za obstoj!

Listi poudarjajo, da je ta »božična poslanica« laburističnega lista zelo značilna. Toda Nemčija se bo borila, da se prepreči, da se ne uresničijo ti načrti laburistov.

Prva kanadska divizija prišla v Anglijo

London, 19. dec. AA. Reuter: Snoči so uradno sporočili po radiu, da se je včeraj pripeljala in izkrcala v neki britanski luki neka kanadska divizija. Pripeljala se je z velikim spremstvom vojnih ladij.

Znano je, da so se kanadske čete v pretekli vojni najbolje borile in da je zgodovina popisala najlepše strani ravno o kanadskem vojaštvu. Njihova tako zvana lahka pehota je delala na zahodnem bojišču v svetovni vojni prave čudeže. Kanadski vojak se je boril tudi pod najtežjimi razmerami odločno in hrabro. V naskoku ni bila kanadska vojska nikdar odbita. Vsak njen napad je bil uspešen, ker se kanadski vojak ni ustrašil ničesar in je videl le pot pred seboj naprej. Zagon in hrabrost kanadske vojske ter njena borba zlasti v gozdovih je očarala vse vojne strokovnjake. Nad junaštvom kanadskega vojaka je strmel ves svet. Znana so junaška dejanja kanadskih čet pri napadu na zahodnem bojišču. Že ko je bilo na tisoče žrtev strupenih plinov, tedaj so kanadske čete dobile nalog, da z naskokom zavzamejo sovražne strelske jarke, od kjer je prihajal strupeni plin. Kanadska vojska ni gledala na svoje žrtve in se ni ustavila pred protinapadi sovražnika, temveč je v silovitem sunku zavzela sovražne strelske jarke in uničila vse priprave za spuščanje strupenih plinov. Na ta način so kanadski vojaki rešili na desettisoče angleških in francoskih vojakov strahotne smrti. Kanadska divizija, ki je prispela v Anglijo, bo v kratkem prepeljana na francosko bojišče. Ta vojska je odlično izpopolnjena in organizirana ter je opremljena z najmodernejšim vojnim materijalom, ki so ga prepeljale iste ladje, kakor vojsko.

Značilne opazke francoskih pomorščakov

»Računi nemške admiralitete se niso obnesli«

Paris, 19. dec. t. (Est Radio.) V francoskih mornariških krogih so z velikansko pozornostjo zasledovali zadnjo borbo in konec nemške oklopnice »Admiral Graf Spee«. Pravijo, da bo ta »nekoliko teatralni konec« pospešil koristna razmišljanja v vseh pomorskih krogih. Nemčija je zgradila v okviru predpisov versajskega miru tako imenovane »žepne oklopnice«, to se pravi ladje s težo križark, a z močjo največjih oklopnic. »Nobena večja ladja ne sme biti hitrejša, nobena hitrejša pa močnejša«, to je bilo geslo nemških pomorskih strokovnjakov, ki jim je šlo mnogo bolj za to, da zgrade mogočno lovsko ladjo za daljne pohode, kakor pa križarko za obrambne boje pri svoji obali. Omogočili so tej ladji, da dela ogromna potovanja brez pristanka, dali so ji tudi velikanske topove. Njihovi načrti so zgrajeni na domnevi, da Anglija in Francija nikoli ne bosta imeli zadosti velikih oklopnjač, da bi mogli z uspehom preganjati te nove nemške ladje po vseh svetovnih morjih, in da so vse združene križarke Anglije in Francije preslabe, da bi bile kos tem nemškim oklopnicam, ki so za križarke neranljive. Konec oklopnice »Admiral Graf Spee« pa je pokazal, da so bili ti računi krivi. Pokazal je, da imata Anglija in Francija danes številne križarke, ki so po topovih sicer slabše kakor nasprotnikove oklopnice, ki pa so vendarle v stanju postaviti se oklopnjači po robu in ji prizadeti ob izpostavitvi seveda svojega lastnega obstoja in življenj svojih posadk vsaj tolikšne poškodbe, da je nezmožna za nadaljnji boj, dokler da ne prihite na pomoč oklopne ladje, ki jo potem šele pokončajo. Konec nemške oklopnice »Admiral Graf Spee« je pokazal nadalje, da imata Anglija in Francija na daljnem južnem morju takoj pri rokah zadostno število ladij, da uničita nasprotnika. Zanimivo je bilo tudi — pravijo v Parizu —, da se je nahajala pred pristaniščem v Montevideu na preži tudi velika angleška matična ladja za letala »Arc Royal«, tista, ki je bila po nemških trditvah že dvakrat torpedirana in zaradi katere potopitve so bili nemški mornariški častniki visoko odlikovani.

Slovenija in SUZOR

SUZOR ali Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu ima zavarovanih vsega skupaj 706.000 delavcev, od teh kakih 109.000 ali 15% v Sloveniji. Iz ozemlja sedanje Hrvatske je bilo zavarovanih 30%, iz drugih krajev pa 55% delavcev. Dohodki SUZORja so znašali vsega skupaj kakih 700 milijonov, od katerih je iz Slovenije 16.5%, iz Hrvatske 32%, iz drugih krajev države pa 51.5%. SUZORjevih nepremičnin je vsega skupaj za kakih 235 milijonov, od tega na Slovenskem le 12.5%, na Hrvatskem 46%, drugod pa tudi le 37.5%. Hipotekarnih posojil je od SUZORja v Sloveniji 18.5 milijonov, na Hrvatskem 53 milijonov, v Srbiji in Vojvodini 43 milijonov, državi pa je bilo danih 53 milij. din. Izmed vseh Okrožnih uradov v državi sta od leta 1922 do 1934 bila na ozemlju Hrvatske aktivna le dva, vsi drugi pa so bili za 29.76 milijonov deficitni. V tem času pa je ljubljanski OUZD bil za 21.72 milij. aktiven. Dobiček slovenskega zavarovanja pa je po postavi šel za kritje pasivnih okrožnih uradov, ki jih je največ na Hrvatskem. Vsi hrvatski okrožni uradi so v tem času bili za 65 milijonov deficitni. Te podatke je sestavila ljubljanska Delavska zbornica, ki zato zahteva, naj se delavsko zavarovanje preuredi. **Hočemo v delavskem zavarovanju avtonomijo brez SUZORja, ki ga niti Hrvatje več ne marajo.**

Sklepi demokratov v Topoli

Na zborovanju demokratov v Topoli je govoril tudi g. Radmik Stojiljković, ki je med drugim naglasil te le zahteve demokratov: »Zahteva po tretji srbski enoti je sporna. Ker je ta zahteva danes tako neodložljiva, je ni mogoče drugače uresničiti, kakor je bila uresničena prva, to je hrvatska enota. Kar pa se tiče činiteljev, ki naj neodložljivo izvrše to vprašanje tretje enote, kakor tudi njenih odnosov do državne celote, je docela naravno za demokratsko stranko, da so to tisti činitelji, ki jih je demokratska stranka ves čas predlagala: zastopniki zbranih političnih skupin, ki so v ljudstvu zakoreninjene, naj se zbero z najvišjim ustavnim činiteljem. To je edini forum, ki ga demokratska stranska smatra za res merodajnega tudi za odločbe o političnih zakonih.«

Belgrajske novice

Belgrad, 19. decembra. m. Davi se je vrnil v Belgrad gradbeni minister dr. Miha Krek, ki je na nedeljski slavnosti ljubljanske Univerze zastopal prosvetnega ministra dr. Maksimoviča. Z njim sta dopotovala v Belgrad senator Smodej in ljubljanski župan dr. Juro Adlešič. V Belgrad se je vrnil tudi minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljević, ki je vodil zborovanje samostojnih demokratov v Sarajevu in Mostarju.

Belgrad, 19. decembra m. Zaradi pravoslavnega praznika je v Belgradu danes počivalo delo v vseh državnih in samoupravnih uradih. Na današnji dan ima pol Belgrada slavo. Zaradi tega je počivalo tudi delo v vseh privatnih uradih. Krstno slavo pa je imelo danes tudi več ustanov, med njimi tudi Rečna plovidba. Slavi sta prisostvovala odposlanec kralja minister inž. Bešlic in minister Tomič.

Belgrad, 19. decmebra. m. V Belgrad so iz vseh krajev prispele skupine dijakov VII. gimnazije razreda, ki so v isti starosti kakor Nj. Vel. kralj Peter II. Za časa bivanja v Belgradu bodo vsi kraljevi gosti. Njim na čast bo v Belgradu več prireditev. Med drugim se bodo udeležili prireditev ob »matericah« v dvoru.

Belgrad, 19. dec. AA. Razstava nemške knjige v muzeju kneza Pavla je podaljšana za 3 dni in bo trajala do 21. decembra.

Belgrad, 19. dec. AA. Predsednik ministrskega sveta Dragiša Cvetkovič 20. t. m. ne bo sprejemal strank.

Bukarešta, 19. decembra. b. V ministrstvu za narodno gospodarstvo je bila včeraj podpisana nova pogodba med Jugoslavijo in Romunijo. V imenu romunske vlade je trgovinsko pogodbo podpisal resorni minister Angelescu, v imenu jugoslovanske vlade pa veleposlanik na romunskem dvoru Jovan Dučič.

Božična doklada v Nemčiji

Berlin, 19. decembra. AA. DNB: Svet ministrov za obrambo rajha je odredil, da se vsem osebam, ki so pod zastavo in niso zaposlene v javnih upravnih službah ali podjetjih, za mesec december povišajo dotacije v višini 8 mark za vsakega otroka pod 16 leti. Ta božična doklada se bo izplačala tistim, katerih dohodki ne znašajo več kakor 300 mark na mesec.

Drobne novice

Pariz, 19. dec. AA. Havas: Vojno poročilo od 19. dec. zjutraj se na kratko glasi: Nič važnega ni.

Rim, 19. decembra. c. V Južnem Tirolu se mudi sedaj državni podtajnik v notranjem ministrstvu, ki osebno vodi odhod nemških prebivalcev v Nemčijo. Sklenjeno je bilo, da morajo nemški prebivalci oditi čim hitreje.

Moskva, 19. decembra. AA. DNB: Vrhovni ruski sovjet je imenoval Puškina za sovjetskega poslanika na Slovaškem.

Rim, 19. decembra. AA. Stefani: Kralj Viktor Emanuel in kraljica bosta v četrtek 21. decembra ob 10 dopoldne svečano odšla v Vatikan na obisk k sv. očetu Piju XII.

Črni dnevi za vojne ladje

Churchill pripoveduje o pomorski bitki pred Montevideom in o uspehih angleških podmornic – Strašne podrobnosti o bitkah na morju

London, 19. dec. t. Reuter: Angleški mornariški minister (prvi lord admiralitete) Winston **Churchill** je imel po radiu govor, v katerem je popisal okoliščine bitke pri Punta d'Esto pred Montevideom med nemško oklopnico »Admiral Graf Spee« in tremi malimi angleškimi križarkami.

Angleški minister je uvodno pripomnil, da sta tako angleška, kakor tudi svetovna javnost z veliko zadovoljnostjo sprejeli poročilo, da se je nemška oklopnica »**Admiral Spee**« sama sebe potopila. Ta nemška lovska ladja je dolge tedne napadala trgovske ladje in jih mnogo uničila. Sedaj je ta nevarnost mimo in pomorska trgovska pota so spet varna.

Kako je bilo pri Montevideu

Minister je nato pripovedoval, kako so tri mnogo slabše oborožene angleške križarke prisilile velikega nasprotnika, da je moral zbežati v urugvajsko luko Montevideo. Nemška bojna ladja je imela samo dve izbiri: ali pustiti, da jo urugvajska vlada razoroži in internira do konca vojne, ali pa pristanišče zapustiti in sprejeti novo borbo na velikem morju in riskirati junaški konec, kakor je to storila junaška angl. pomož. križarka »**Rawalpindi**«. Toda nemška vojna ladja je našla še tretjo izbiro. Izšla je iz luke, toda ne da bi se borila, marveč, da samo sebe potopi sredi plovne poti tiste države, ki ji je par dni prej dala gostoljubnost, da se je mogla rešiti pred angleškimi ladjami. Nemška oklopnica je morala vedeti, da sta bili takrat angleška oklopnica »**Renown**« in matična ladja »**Arc Royal**« še 1.000 milj oddaljeni, da torej ni pretila takojšnja nevarnost od te strani. Pred pristaniščem so ga čakale samo mali križarki »**Ajax**« in »**Achilles**« ter večja križarka »Gumberland, ki je prišla zamenjati križarko »Exeter«, ki je bila v borbi hudo poškodovana.

Angleške žrtve

Churchill je potem navedel žrtve pomorske bitke na angleški strani.

»Sedaj lahko povem,« je dejal Churchill, da sta bila na križarki »Ajax« strta dva nadzorna stolpa in da je na križarko »Exeter« padlo od 40 do 50 zadetkov, ki so bili trikrat močnejši in težji kakor krogle, ki jih je mogla »Exeter« metati iz svojih topov. Na »Exeterju« so uničeni trije 20 cm topovi. Žrtev je bilo okrog sto, med njimi največ mrtvih. Kljub temu se »Exeter« ni zatekla v luko Montevideo, in čeprav nevarno pohabljena, je čakala pri izhodu pristanišča na novo borbo. Svoje ranjence je izkrcala šele, ko jo je prišla nadomestiti križarka »Cumberland«.

Uspehi dveh angleških podmornic

Nato je Churchill govoril o uspehih angleških podmornic v preteklem tednu. Naše podmornice so imele najboljši teden, kar jih pomnim v sedanji in v prejšnji svetovni vojni. Angleške podmornice so v neugodnem položaju, kajti zelo malo možnosti se jim nudi, da bi koga napadli. Trgovinskih ladij ne potapljajo, ker se drže mednarodnih pogodb in človečanskih običajev. Tudi ribiških čolnov ne napadajo. Nič drugega jim ne preostaja, kakor napadi na nasprotnika v dobro utrjenem področju okrog Helgolanda pred nemško obalo. Razven, kar se pa le redko dogaja, ako nemške ladje napravijo kakšne vožnje ven iz pristanišča na odprto morje.

»Vso priznanje je zaslužila«, je dejal Churchill, »naša podmornica »Summon«. Na Severnem morju je najprej potopila veliko nemško podmornico, ki je odhajala na lov. Nato je srečala veliki nemški čezmorski parnik »Bremen«, ki ga je v skladu z mednarodnimi predpisi pustila mimo, čeprav ga je imela na strelu. Pretekli četrtek pa je srečala večje nemško brodovje na enem redkih izletov, ki jih dela na odprto morje. Izstrelila je 6 torpedov. Prvi od teh torpedov je zadel nemško 6.000 tonsko križarko, dva druga torpeda sta se zasadila v drugo križarko enake velikosti. Trije streli niso zadeli. Morda sta obe križarki še utegnili priti v domače pristanišče. Če sta bili tako srečni, potem sta za dolgo dobo za boj nesposobni. To velja posebno glede tiste, ki je sprejela vase dve torpedi.«

»Ursula« potopil nemško križarko

»Danes pa prihaja poročilo«, je nadaljeval mornariški minister, »da je pretekli četrtek naša podmornica »Ursula«, ki ima 560 ton, torpedirala v utrjenem ustju reke Labe nemško 6.000 tonsko križarko tipa »Köln«, čeprav jo je obdajalo šest rušilcev.«

»Tako je izgubila nemška mornarica v enem samem tednu velik odstotek svojih križark, istočasno pa še eno svojih največjih in najboljših oklopnic.«

»Sedaj se nemška mornarica in letalstvo znašata nad ribiškimi ladjami v Severnem morju. V nedeljo in v ponedeljek sta napravili nekaj napadov na neoborožene trgovinske ladje — med njimi je bila tudi ena italijanska — in so jih nemška letala obstreljevala celo s strojnicami. Nemško navdušenje pa je bilo večje, kakor uspeh, ki so ga dosegli. Napadenih je bilo namreč 24 ribiških ladij, potopili pa so jih samo 6.«

Na koncu svojega govora je Churchill pohvalil može, ki nadaljujejo slavna izročila angleške mornarice.

Sile, ki rušijo

Angleški kulturni zgodovinar Dawson je v katoliški reviji »The Tablet« priobčil razmišljanja, ki nujajo oster vpogled v naš čas. Njegove misli so tele:

Med časom, v katerem je živel oče zapadne omike sv. Avguštin, in sedanjo dobo je dosti podobnosti, pa tudi velika razlika. Barbari, ki so porušili rimsko cesarstvo, so bili preprosti divjaki, sodobne prevratne sile pa razpolagajo z vsemi sredstvi znanosti in tehnike. Časi sv. Avguština so žejali po krščanstvu, današnji oblastniki pa ga prezirajo, češ, da pomeni najhujši defetizem, ki ovira udejstvovanje sile in oblasti. V nasprotju s Kristusovimi blagri na gori blagruje sodobni svet močne in brezobzirne, ki bodo posedli zemljo. Zahteva pa ta nauk prav tako neomejene žrtve in popolno predanost vsakega človeka, kakor krščanstvo, pa za čisto nekrščanske cilje. Zato ima naš čas več podobnosti s časom, ki ga opisuje Skrivno razodetje, kakor pa z dobo propadajočega Rima, ki jo opisuje sv. Avguštin. Njegovi gospodarji niso taki od naslad razjedeni slabiči kakor je bil Neron, ampak naravnost svoje vrste asketi, ki vse svoje sile žrtvujejo za strahotni mehanizem sodobne civilizacije, katero postavljajo v službo uveljavljenja neomejene oblasti. Njim ne primanjkuje zunanjih sredstev in notranjih pridobitev kulture, kakor starim despotom, in znajo razgibati v svoje namene ves svet. Tako je danes celo človeški duh zasužnjen v slepo orodje demonične volje po oblasti. Svojčas je bila revolucija duhov povzročena po nekem človečanskem optimizmu napredka duha in poglobljenja etike v krščanskem smislu, danes pa so vsa območja človeškega duha podvržena nižjim nagonom, ki samo rušijo. Ruski boljševizem na primer ne črpa svoje sile toliko iz Marxovih idej, kolikor iz dedne tradicije tistega sloja, ki se je udejstvoval v terorizmu in nihilizmu 19. stoletja. Za ta gibanja je značilno, da jih vodi nemorala, ki ji je vsako sredstvo prav za dosego svojih uničujočih namenov, kakor je izpovedal Bakunin sam. Vse je dovoljeno, čisto vse, tudi pobijanje nedolžnih v celih kupih. Če taka sredstva uporablja manjšina v svojem zmotnem fanatičnem idealizmu, to razumemo — nekaj posebnega pa je, da so taki nauki postali veroizpoved in praksa vlad samih, ki na tak način branijo nasilje in nepravičnost in so terorizem povzdignile v državno ustanovo. To je uradni totalitarizem na podlagi tehnike, ki izpodkopuje vsako etiko.

Vsem cenjenim inserentom sporočamo, da bomo sprejemali

oglase za božično številko »Slovenca«

do sobote dne 23. decembra opoldne.

Zaupajte nam Vaš oglas!

Božična številka „Slovenca" bo izšla v povečani nakladi

Uprava „Slovenca"

Junaški boj križarke „Exeter"

London, 19. dec. t. Reuter: Angleški kolonialni guverner je izdal nekatere nadaljnje podrobnosti o borbi križarke *»Exeter«* z nemško oklopnico *»Admiral Graf Spee«*. Nemška bojna ladja je zagledala jambor angleške križarke na razdaljo 12 in pol milje (skoraj 23 km) ter je takoj začela streljati. »Exeter« je odgovorila. Obe ladji sta pluli sporedno. Prva salva nemških krogel je bila prekratka, druga salva jo je zadela na prednjem koncu, tretja in četrta sta cilj zgrešili, peta jo je zadela, kakor tudi nadaljnje tri. Ena od krogel je udarila v prednji stolp in ubila takoj 8 izmed 15 službujočih mornarjev. Mornarji so napravili zaklon. »Exeter« se je bližala nemški ladji in spet dobila nekaj zadetkov iz 28 cm topov. »Graf Spee« je začel metati celo mine. »Exeter« je na vsak strel takoj odgovorila, dokler je bil zadnji njenih 15 cm topov uporaben. Še tega so mornarji basali na roko, ker so vse mehanične priprave odpovedale. Končno je prišla ena salva, ki je delno strla krmilo in vodilne naprave ladje. To je bilo nekako ob 19 zvečer. Poveljnik ladje je potem vodil ladjo s pomočjo kompasa od enega rešilnih čolnov. Mornarji so od kapetanovega prostora do strojnega prostora napravili verigo in so od ust do ust dajali naprej poveljnikova povelja strojnikom in krmarju, dokler je bila ladja še uporabna. Končno se je morala »Exeter« iz boja izločiti, kajti povsod so nastali požari. Moštvo jih je gasilo na ta način, da je goreče predmete metalo v morje. V notranjosti ladje so požare komaj zmagovali. Mornarji so bili občudovanja vredni. To, kar so v strojnem oddelku storili in prestali, se ne more popisati. V normalnem času potrebuje ladja dve uri, da pride do največje hitrosti. Pri tej priliki je bilo za to potrebnih samo 20 minut. »Exeter« je opazil, da jo je nemška bojna ladja hotela najprej in popolnoma uničiti. Toda »Exeter«, čeprav strašno prizadeta, je ostala na površju in je par dni pozneje gledala, kako je njen nasprotnik izginil v valovih.

Uspehi „Summonsa"

Uradno angleško poročilo: Potopila je eno nemško podmornico in torpedirala dve nemški križarki

London, 19. decembra. AA. (Havas.) Angleška admiraliteta je snoči objavila tole poročilo o plovbi angleške podmornice »Summons«, ki je v Severnem morju torpedirala neko nemško podmornico in pustila, da je mimo nje plul veliki nemški oceanski parnik »Bremen«, nato pa torpedirala nemško križarko »Leipzig«.

Dogodki so se razvijali zelo hitro, pravi poročilo. Angleška podmornica ni dolgo čakala v predelu, kjer je opravljala ogledno službo, ko je zagledala neko sovražno podmornico. Nemška podmornica je hitro plula po površini in imeli smo vtis, da na nemški ladji nihče ne misli na nevarnost. Poveljnik angleške podmornice je izvršil potrebni manever in se pripravil na napad. Nekaj minut pozneje je britanska podmornica izstrelila torpedo. Po nekaj sekundah mrzličnega pričakovanja so mornarji v podmornici zaslišali hudo eksplozijo. Poveljnik angleške podmornice je videl skozi periskop žarko luč, nato pa zamolklo eksplozijo, malo pozneje je pa opazil ogrodje sovražne podmornice, ki ga je eksplozija vrgla v zrak. Angleška podmornica se je nato pokazala na površju, da reši preživele. Pri tej priliki je poveljnik angl. podmornice opazil mnogo razbitin in trupel nemških mornarjev na širokem površju, pokritim z oljem.

Glede nemškega oceanskega parnika »Bremena«, ki je plul v neposredni bližini britanske podmornice, pravi britanska admiraliteta, da ta dogodek kaže, kako vestno spoštuje britanska vojna mornarica določila mednarodnega prava. To bo služilo kot zgled vsem mornaricam, kadar bodo po naključju srečale kakšno sovražno trgovinsko ladjo. Angleška podmornica je plula po morski gladini, ko so jo presenetila nemška letala. Hitro se je potopila, malo nato je pa posadka podmornice z aparati zaznala navzočnost nekega velikega parnika. Podmornica se je pojavila na površju v toliko, da je mogla izrabiti periskop. Poveljnik je takoj opazil parnik »Bremen«, najlepšo ladjo nemške trgovinske mornarice. »Bremen« je plul z vso hitrostjo. Poveljnik angleške podmornice je takoj opazil, da ga lahko torpedira. Kljub temu, da so sovražna letala letela nad tem področjem, se je podmornica pojavila popolnoma na površju in dala signal »Stoj!« (črka »K« mednarodnega kodeksa). Toda nemški prekooceanski parnik »Bremen« se za to še zmenil ni. Poveljnik angleške podmornice je takoj dal nalog topničarjem, naj bodo pripravljeni ustreliti pred krn ladje. Ker po mednarodnem pravu angleška podmornica ne bi smela streljati na sovražnika, preden ga ne obvesti. Angleška podmornica bi morala tudi v tem primeru prevzeti odgovornost za rešitev vse nemške posadke, to je pa bilo nemogoče spričo velikega števila posadke in potnikov na »Bremenu«. Strela, ki naj bi služil kot opomin, nismo sprožili. Pojavila so se namreč nemška letala in angleška podmornica se je morala spet potopiti. Kljub temu bi bila angleška podmornica mogla, četudi se je bila potopila, oddati 6 torpedov proti »Bremenu«, a ker bi s tem kršila mednarodno pravo, je pustila nemški parnik, da je nadaljeval svojo vožnjo.

Po 24 urah je angleška podmornica opazila 2 nemški križarki »Scharnhorst« in »Gneisenau«, neko nemško »žepno« bojno ladjo in tri pomožne križarke. Prvi trenutek se je zdelo, da je angleška podmornica mogla samo naznaniti navzočnost sovražnikov, število enot, njihovo lego in smer plovbe, ker so bile nemške ladje precej oddaljene. Poveljnik angleške podmornice je bil že izgubil vsako upanje, da bi mogel napasti sovražne ladje. Toda na lepem so nemške vojne ladje spremenile smer in se toliko približale podmornici, da se je le ta mogla uspešno poslužiti svojih torpedov. Podmornica je oddala šest torpedov. S prvim je zadela nemško križarko »Leipzig«. Minuto na to sta se pa zaslišali še dve silno hudi eksploziji. To je pomenilo, da je bila zadeta tudi druga nemška križarka »Blücher«. Ostali torpedi so očitno šli med sovražnimi ladjami v prazno. Angleška podmornica se nikakor ni mogla ustaviti, da bi dognala uspeh svojih strelov, ker so jo nepoškodovane nemške ladje takoj začele zasledovati ter se je morala potopiti. Ponoči se je podmornica spet vrnila na kraj, kjer je bila borba. Opazila je na površini kakšnih 4 kv. milj gosto plast olja. Velika količina olja, plavajoča na morski gladini, je podmornico prisilila, da je odplula. Zdi se neizpodbitno, da je podmornica razen »Leipziga« vsaj še eno sovražno težko križarko nevarno poškodovala.

Tudi oklopnica »Repulse« je lovila »Admirala Spee«

London, 19. dec. AA. Reuter. Iz Bostona USA poročajo: Člani posadke angleške jadrnice »Tibank«, ki so prispeli semkaj, pripovedujejo, da je britanska bojna ladja »Repulse« bila pred 14 dnevi na sledu za bojno ladjo »Admiral grof v. Spee« v vodah Južne Amerike. »Tibank« je dobil obvestilo, da se Admiral grof v. Spee mudi v njeni bližini in so mornarji vsak čas pričakovali, da bo »Tibank« nova žrtev nemške bojne ladje. Nenadno se je pojavil na obzorju »Repulse«, in s polno paro vozil mimo »Tibanka« v smeri, v kateri naj bi se po obvestilih mudila nemška ladja »Grof v. Spee«.

»Tacoma« internirana

Montevideo, 19. decembra. AA. Havas: Kapitan nemške petrolejske ladje »Tacome« bo moral pred vojno sodišče, da se opraviči, zakaj je odplul iz pristanišča brez dovoljenja in po uničenju bojne ladje »Admiral graf v. Spee«. Verjetno je, da bodo ladjo »Tacomo« internirali.

Vrhovni svet v Parizu

Pariz, 19. dec. t. Havas. Danes se je pod predsedstvom francoskega ministrskega predsednika Daladiera v Parizu v vojnem ministrstvu sestal vrhovni zavezniški vojni svet, ki mu je prisostvoval tudi angleški predsednik vlade Chamberlain. Prisotni so bili vsi najvišji poveljniki vojaških edinic vseh treh vrst orožja. Uradno poročilo o sprejetih sklepih do popoldanskih ur ni bilo izdano.

Pariz, 19. decembra, t. Havas: Posvetovanjem vrhovnega vojnega sveta so prisostvovali: predsednik francoske vlade Daladier, podtajnik zunanjega ministrstva Champetier de Ribes, pomorski minister Guy La Chambre, general Gamelin, admiral Darlan, general letalstva Vuillemin, ki so zastopali Francijo. Anglijo so zastopali predsednik vlade Chamberlain, zunanji minister lord Halifax, angleški poslanik v Parizu sir Ronald Campbell, general Ironside, sir Aleksander Cadogan. Vrhovni svet je v vseh podrobnostih proučil položaj in ugotovil, da ni nikjer niti najmanšega nesoglasja med delovanjem obeh vlad. Sprejel je sklepe, ki bodo na najbolj učinkoviti način združili napore obeh držav za dosego zmage.

Potopljene ladje

London, 19. dec. t. Reuter: Norveška ladja **»Glitrefjell** (1.568 ton) je zadela na mino in se potopila. 13 mož posadke rešenih, kapitan in 4 možje so utonili.

Angleška trgovska ladja **»Darino«** je bila v Rokavskem zalivu torpedirana. 11 mož posadke je od nemške podmornice prevzela italijanska ladja »Katarina Jerolimič« in jih oddala v Doverju, kapitan in še 11 mož je utonilo.

London, 19. dec. AA. Reuter: Angleški parnik **»City of Cobe«** (4373 ton) se je potopil v Severnem morju. Verjetno, da ga je potopil torpedo. 18 članov posadke so izkrcali v nekem pristanišču na vzhodni angleški obali.

Stockholm, 19. dec. c. Pri Aaalandskih otokih je neka sovjetska podmornica napadla nemški parnik iz Stettina. Podmornica je oddala na nemški parnik nad 50 strelov, pa ga še ni zadela.

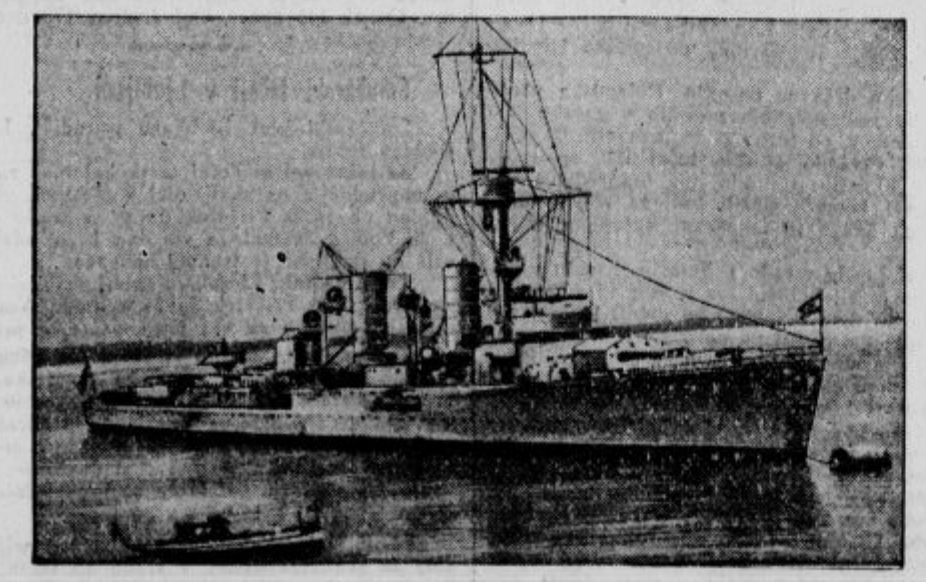

Nemška križarka »Köln«

Gospodarstvo

Ljubljana v številkah

Statistični odsek mestnega poglavarstva v Ljubljani je po vzorcu drugih mest izdal statistični letopis mesta Ljubljane za leta 1938. S tem je bilo storjeno znatno delo v prid naši komunalni politiki in raziskovanju njenih vprašanj. Letopis se nanaša na leto 1938, prinaša pa tudi veliko gradiva za vsa povojna leta, tako da predstavlja dober vpogled v življenje in delo našega mesta in njegove občine. Iz obsežnega gradiva, zbranega v publikaciji, ki obsega skoraj 100 strani, posnemamo tele najvažnejše številke:

Uvodno prinaša letopis pregled meteoroloških razmer od leta 1918 dalje (zračni tlak, relativno vlago, padavine, temperaturo zraka, splošne vremenske razmere in porazdelitev vetra).

Površina velike Ljubljane meri 6538 ha in je največja katastralna občina trnovsko predmestje s 1697 ha, kateri sledi karlovško predmestje z 1116 hektarjev. Skupno število prebivalstva je znašalo po štetju 31. marca 1931 (torej brez prebivalstva priključenih občin) 59.765, od tega je bilo aktivno v poklicih, oseb, ki so služile 35.301, vzdrževanih oseb pa 24.464. Od vsega prebivalstva je bilo zaposleno in živelo od industrije in obrti 16.403, od trgovine, kredita in prometa 14.348, od javnih služb in svobodnih poklicev 13.688, brez navedbe poklica je 13.776 oseb, v kmetijstvu pa je bilo 1550 oseb.

Koliko je Ljubljančanov med Ljubljančani?

Če pogledamo samo civilno brebivalstvo, vidimo, da se je od vseh prebivalcev Ljubljane rodilo v Ljubljani le 34.53%, torej približno dobra tretjina. Po rojstnem kraju so nadalje prebivalci Ljubljane iz okrajev: Ljubljana-okolica 9.25, Kamnik 3.86, Novo mesto 3.48, Kranj 3.44, Krško 3.32 in Litija 3.26. Večji dotok je bil v Ljubljano še iz Celja, Kočevja, Logatca in Radovljice, 11 31% vsega ljubljanskega prebivalstva je imelo svoj rojstni kraj v Italiji, 2.94 pa v Avstriji. Odstotek rojenih v drugih banovinah je majhen, razen za savsko banovino odkoder je 1.49% vseh Ljubljančanov.

Ljubljana je imela na koncu l. 1938 86.778 prebivalcev.

Naravni prirastek v Ljubljani ni velik, zato brez dotoka z dežele prebivalstvo le počasi narašča. Po cenitvah mestnega statističnega urada je bilo na koncu leta 1938 v Ljubljani 86.778 prebivalcev. Rodnost ljubljanskega prebivalstva je majhna: za 1938 komaj 12.81, pa tudi umrljivost ni znatna: 9.75 (na 1000 prebivalcev).

Zanimive so številke o prirastku Ljubljane od 1921 do 1931. Dejanski prirastek je znašal v 10 letih 6.471 prebivalcev, toda od tega je bilo naravnega prirastka le 972, dočim se je v Ljubljano priselilo 5396 oseb.

Statistika po smrtnih vzrokih kaže, da je lani umrlo 145 Ljubljančanov zaradi bolezni srca in žil, 145 zaradi starosti, 96 zaradi raka in novotvorb, 84 zaradi jetike in 74 zaradi živčnih in duševnih bolezni. Samomorov je bilo 26, uboja 2.

Lanskoletna gradbena delavnost je dala 103 nove hiše (1937 135) in 394 (450) novih stanovanj. Vrednost investicije je znašala 36.17 (45.37) milij. dinarjev. Od skupne vsote odpade na stanovanjske zgradbe 34.56 (39.88) milij. din. na nestanovanjske zgradbe 1.6 (5.5) milij. din Na novo je bilo lani pridobljenih v Ljubljani 294 stanovanj (450). Skupno je bilo na koncu lanskega leta v Ljubljani 6493 hiš, od katerih je bilo 3736 pritličnih, 2023 enonadstropnih, 443 dvonadstropnih, 215 tri-, 53 štiri- in 23 večnadstropnih hiš. V ljubljanskih hišah je bilo 1555 samskih stanovanj, 7443 eno-, 6695 dvo-, 3258 tri-, 1126 štiri- in 904 večsobnih stanovanj. Kopalnic je bilo 4326, leta 1931 komaj 2495.

Potrebe Ljubljane.

Lanski uvoz najvažnejših predmetov v Ljubljano je znašal (v oklepajih podatki za 1937): vino 4.099.639 (3937.310) litrov, pivo 835.544 (701.776) litrov, klavna živina 8738 (6579) glav, 19.805 (19.730) telet, 149 (99) okenj, 1079 (1454) odojnikov, 7241 (7524) mladih prašičev, 20.238 (21.398) prašičev nad 60 kg žive teže, 1222 (1164) kom. divjačine, 13.776 (19.840) kom. velike perutnine in 119.076 (89.686) kom. male perutnine.

Nadalje je bilo uvoženih v Ljubljano 5.7 (6.5) milijonov litrov mleka, 210.000 (194.000) kg masla, 9.3 (8.3) milij. kg moke, 16 (14.35) milij. kosov jajc, 417.698 (391.970) kg riža, 1.552.870 (1.397.000) kg sladkorja, 59.221 (53.597) kg surove kave in navadnega čaja, 10.786 (9.260) kg pražene kave in etiketiranega čaja, 417.841 (379.799) litrov jed. olja, 2.37 (2.5) milij. kg sadja itd. Mehkih drv je bilo uvoženih 19.841 (30.981) kub. metrov, trdih 129.591 (126.254) kub. metrov in 53853 (51.400) ton premoga za neindustrijske namene.

Posebne tabele so posvečene tržnim cenam od leta 1923 dalje, indeks stroškov za prehrano pa je izračunan od leta 1927.

Zdravniki v Ljubljani.

Skupno število zdravniškega osebja v mestu Ljubljani je znašalo na koncu lanskega leta 824. Zdravnikov (tudi volonterjev in vpokojencev) je bilo 170. Od vseh zdravnikov je bilo 90 državnih in banovinskih, 9 občinskih 30 Okrožnega urada, 1 Bratovske skladnice, 14 drugih ustanov in le še 26 privatnih, ki se bavijo samo z zasebno prakso.

Izdatki za socijalno skrbstvo

stalno naraščajo in so za leto 1939-1940 preračunani na 7.26 milij. din pri celotni preračunski vsoti 123.6 milij. din.

Obrt in industrija.

Dne 31. dec. 1938 je bilo v Ljubljani 2.781 obrtnih in industrijskih obratov, največ v oblačilni stroki: 430, nato v gostinski stroki 335 in v strojni ter kovinski stroki: 316.

Trgovina.

Trgovinskih obratov je bilo 1.782, od tega 847 v trgovini z mešanim blagom, špecerijl, delikatesah itd. (mešano blago 385, deželni pridelki 225), agenture in komisijske trgovine 202, železnina itd. 139, blago in konfekcija 113.

Lani je bilo prijavljenih 194 obrtnih in industrijskih obratov, odjavljenih 120, trgovinskih je bilo prijavljenih 146, odjavljenih 41.

Vozila.

Na koncu l. 1938 (v oklepajih podatki za 1937) je bilo v Ljubljani 604 (501) osebnih avtomobilov, 193 (187) tovornih voz, 500 (460) motorjev in 21.050 (18.000) dvokoles.

Mestni dolgovi.

Mestni dolgovi so znašali dne 31. marca 1936 153.4 milij din. Radi najetja novih potrebnih posojil so se do 31. marca 1937 zvišali na 169.84 milij. din, naslednjega leta pa je nastopilo zmanjšanje, tako da so dne 31. marca 1938 znašali 161.4 milij. din.

Mestna uprava.

Končno prinaša letopis priročen pregled o organizaciji mestne uprave (po oddelkih in odsekih). Za praktično porabo je važno, da so našteti vodilni uradniki mestnih uradov, podjetij in zavodov. Skupno je na magistratu 1.257 uradnikov, od tega 1.108 moških in 149 žensk. V podjetjih je od tega 316 moških in 43 žensk, skupno 359 oseb. Končno je podan tudi seznam članov mestnega sveta in sestava odborov mestnega sveta in njih članstvo.

Iz vsega navedenega se vidi, kako pestra je vsebina letopisa in kolike praktične važnosti so njegove številke in navedbe.

Stanje naših kliringov

Dne 15. decembra 1939 je bilo stanje naših kliringov naslednje (v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 8. decembra 1939):

Aktivni kliringi: Nemčija 9,906.000 (—216.000) RM, češkomoravski protektorat 42,823.000 (+102 tisoč) kron, Bolgarija 559.000 (+363.000) din in Španija 2,935.000 pezet.

Pasivni kliringi: Italija 75,756.000 (—7,973.000) din, Romunija 34,061.000 (—4,973.000) din, Madžarska 28,605.000 (+1,604.000) din, Poljska 28,896.000 dinarjev, Belgija 1,425.000 belg, Bolgarija 2,320.000 (+70.000) din, Slovaška 76.000 (+76.000) kron in Turčija 4,723.000 (+413.000) din.

Med aktivnimi kliringi skoro ni znatnejših izprememb. Med pasivnimi kliringi se je zmanjšal naš dolg Italiji in Romuniji, povečal pa se je naš dolg Madžarski. V kliringu s Slovaško smo postali dolžniki.

Povečanje našega deviznega zaklada

Narodna banka izkazuje s 15. decembrom naslednje stanje (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 8. decembra):

Aktiva: zlato v blagajnah 1.977.3 (+0.2), zlato v inozemstvu 10.8, skupna podlaga 1.988.1 (+0.2), devize izven podlage 724.1 (+86.97), posojila: menična 2.212.5 (—13.0), lombardna 79.26 (—183.66), skupna posojila 2.291.8 (—196.67), posebni predujmi finančnemu ministrstvu 815.9 (+13.65), razna aktiva 2.702.5 (—5.6).

Pasiva: bankovci v obtoku 9.290.76 (+4.5), drž. terjatve 28.55 (—6.4), žirovni računi 1.040.97 (—46.96), razni računi 718.2 (+18.46), skupno obveznosti po vidu 1.787.7 (—34.9), obveznosti z rokom 100.0 (—55.0), razna pasiva 319.0 (—9.8).

Obtok bankovcev in obveznosti po vidu 11.078.46 (—30.4), skupna podlaga po stvarni vrednosti 3.181.0 (+0.345), od tega zlato v blagajnah po stvarni vrednosti 3.163.7 (+0.35) milij. din, skupno kritje 28.71 (v prejšnjem izkazu 28.63)%, od tega samo z zlatom v blagajnah po stvarni vrednosti 28.55 (28.47)%.

Predvsem kaže izkaz razveseljivo dejstvo, da je naš devizni zaklad znatno narastel, kar je v zvezi z ugodnim razvojem izvoza v devizne države. Nadalje so se v znatni meri zmanjšala posojila banke in sicer predvsem lombardna. Še nadalje pa so se povečala posojila državi.

Zaradi zmanjšanja žirovnih računov in nakupa deviz je obtok bankovcev narastel. Zmanjšale pa so se tudi obveznosti banke z rokom.

•

Produkcija bakra v Boru. V mesecu novembru je znašala produkcija surovega bakra v Boru 2930 ton (oktobra 2.064, novembra 1938 4.037 ton). Skupno je znašala proizvodnja bakra v Boru v prvih 11 mesecih letos 38.067 ton, lani v prvih 11 mesecih pa 37.448 ton.

Kako sem odstranila svoje gube

ko so odrekli kozmetični specialisti in takozvani »odstranjevalci gub«.

ENOSTAVNA DOMAČA NEGA USTVARJA ČUDA

Za noč sem uporabljala kremo, pomešano z Biocelom, ki ga pridobivajo iz jedra globokih kožnih celic mladih živali. Ta je kakor Biocel v Vaši lastni koži. Ta v resnici magična substanca ohranja Vašo kožo čvrsto, svežo in mlado. Odkril jo je glasoviti dermatolog. Zdaj je pomešana z rožnato kremo Tokalon. Uporabljajte to hrano za kožo z Biocelom zvečer. Zjutraj uporabljajte belo kremo Tokalon. Ona hrani kožo, zožuje razširjene pore in je ob enem najboljša podlaga za puder in šminko.

V vsakem primeru je zajamčen uspeh, če uporabljate ti dve kremi, ali pa Vam povrnemo dvakratno kupno ceno.

Borze

Dne 19. decembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.20—14.40

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 9,686.325 din.

Ljubljana — uradni tečaji

London 1 funt	174.40— 177.60
Pariz 100 frankov	98.55— 100.85
Newyork 100 dolarjev	4421.25—4481.25
Ženeva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2351.00—2389.00
Bruselj 100 belg	735.00— 747.00

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.62— 218.82
Pariz 100 frankov	121.90— 124.20
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1229.22—1239.22
Amsterdam 100 gold.	2906.10—2944.10
Bruselj 100 belg	908.55— 920.55

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20 —14.40

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem	36 blago

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.965, London 17.58, Newyork 445.75, Bruselj 74.10, Milan 22.90, Amsterdam 237, Berlin 178.62, Stockholm 106.12, Oslo 101.30, Kopenhagen 86.05, Sofija 5.30, Budimpešta 79, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.50 ponudba, Buenos Aires 101.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 421—425

v Zagrebu 420—424

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. posojilo 96.25—98, agrarji 50—52, vojna škoda promptna 421—425, begluške obveznice 75—77, dalm. agrarji 65—67, 8% Blerovo posojilo 93—95, 7% Blerovo posojilo 86—88, 7% posojilo Drž. hip. banke 97 do 99.25, 7% stab. posojilo 95.50—97.50. — Delnice: Narodna banka 7600—7800, Trboveljska 235 do 245.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 95—97, agrarji 47—50, vojna škoda promptna 420 do 424, begluške obveznice 77 blago, dalm. agrarji 66.50—67.50 (67.50), 6% šumske obveznice 67.50 blago, 8% Blerovo posojilo 93 denar, 7% Blerovo posojilo 86—87, 7% stab. posojilo 95 blago. — Delnice: Narodna banka 7700 denar, Priv. agrarna banka 194 blago, Trboveljska 250—257.50, Sladk tov. Osijek 145 denar, Osj. livarna 170 denar.

Grešniki v raju

Magde Evans, Jon Boles, Bruce Cabot

Romantična filmska zgodba devetorice mladih ljudi iznenada iztrganih iz vrtinca opojnega modernega življenja in vrženih v najprimitivnejšo divjino na osamljenem otoku sredi širnega oceana . . . Zapuščena bitja, nemilostno šibana po kruti usodi, so se znašla v objemu nove čiste ljubezni o okviru bujne tropske prirode!

Kino Slona 27-30

Premiera danes ob 16., 19. in 21. uri

DANES PREMIJERA
MISTERIJOZNI MR. CROY
Film razburljivih dogodkov

in dopolnilo:
LADJA SMRTI
Senzacijski film
Ob 16., 19 in 21. uri

KINO MATICA
telefon 21-24

Bilanca Drž. hipotekarne banke

Državna hipotekarna banka objavlja za dne 30. november naslednjo bilanco (vse v milij. din, v oklepajih bilanca za 31. oktober):

Aktiva: gotovina in blagajniški zapiski Narodne banke 378.2 (432.06), posojila: hipotekarna 1.801.8 (1.807.5), na dohodke in doklade 1.634.0 (1.579.6), vodnim zadrugam 25.9 (26.2), lombardna 154.9 (160.6), menično-hipotekarna 73.86 (76.8), menična 58.1 (57.2), tek. računi fin. ministrstva 1.085.95 (1.097.65), razni tek. računi 729.2 (670.64), efekti rez. sklada 316.26 (316.26), efekti sklada za zavarovanje bančnih zgradb 1.9 (1.9), vrednostni papirji 1.144.2 (1.148.7), nepremičnine 261.7 (266.2) razna aktiva 193.1 (189.7), bilančna vsota 7.861.26 (7.831.1), izvenbilančne postavke 4.781.8 (3.984.96).

Pasiva: samostojni kladi 584.0 (587.9), razni skladi 1.760.16 (1.796.5), kapitali javnih ustanov 502.7 (503.9), hranilne vloge 1.283.24 (1.312.16), tek. računi ministrstva financ 24.1 (32.7), zastavni listki in zadolžnice v obtoku 632.1 (632.0), razni tek. računi 1.829.5 (1.748.26), predujmi in depoji bank 280.0 (283.64), rezervni sklad 349.75 (347.4), sklad za amortizacijo bančnih zgradb 74.2 (74.2), sklad za zavarovanje bančnih zgradb 2.26 (2.13), pokojninski sklad bančnega osebja 7.9 (7.455), razna pasiva 526.3 (502.8), bilančna vsota 7.861.26 (7.831.1).

Izkaz ne kaže znatnih sprememb v primeri s prejšnjim mesecem. Nekatere vrste posojil so se zmanjšale, povečala pa so se komunalna posojila. Narasli so tudi razni tekoči računi. dočim so se zmanjšale gotovinske rezerve. Med pasivi so se znatneje zmanjšali le kapitali javnih ustanov in vloge, dočim so razni tekoči računi narasli.

Gibanje vlog Drž. hipotekarne banke in hranilnih vlog Poštne hranilnice za zadnje mesece v primeri z lanskim letom kažejo naslednje številke (v milij. din):

	1938	1939
31. avgusta	2.808	2.723
30. septembra	2.461	2.497
31. oktobra	2.545	2.348
30. novembra	2.604	2.333

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

Prešern Ana, posestnica Ljubljana, Beethovnova ulica št. 16 je prodala drž. uradniku Josipu Sustiču in soprogi Slavici, oba v Ptuju še nedozidano hišo št. 18 v Svetosavski ulici, spadajočo pod vl. št. 935 k. o. Petersko predmestje I. del za 320.000 din.

Štrukelj Fran, posestnik Koseze-Podutik št. 39 je prodal Albini Ahačičevi, učiteljici v Novem mestu parc. št. 545-5 k. o. Zgornja Šiška v izmeri 1.093 m² za 50.000 din Marija Luiza Jurmanova, Ljubljana je prodala Antoniji Šimenčevi, Ljubljana, Gerbičeva ulica št. 20 a parc. št. 350-10 k. o. Trnovsko predmestje v izmeri 1.071 m², ležečo v Vipavski ulici, za 35.343 din.

Volk Ivan, posestnik, Ljubljana, Funtkova ul. št. 27 je prodal Rudolfu Jerebu, trgovskemu zastopniku, Ljubljana, Hrenova ul. št. 17 nepremičnino vl. št. 151 k. o. Brinje za 61.000 din.

Savinc Marija, posestnica Vodice št. 5 na Gorenjskem je prodala Jožefu Grajzarju, trgovcu, Ljubljana, Tyrševa c. št. 23 hišo št. 42 v Podmilščakovi ulici, spadajočo pod vlož. št. 1.062 k. o. Spodnja Šiška za 175.000 din. Ista prodajalka je prodala Antoniji Rekarjevi, posestnici, Ljubljana, Goriška ul. št. 35 parc. št. 439 k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 294 m² za 26.000 din.

Kmetska hranilnica in posojilnica v Št. Vidu nad Ljubljano je prodala Franju Šolarju, posestniku in čevljarju v Dupljah zemljišče vl. št. 625 k. o. Dravlje s hišo za 91.000 din.

Osrednji sklad za zdravstveno zaščito učencev. Osrednji sklad za zdravstveno zaščito učencev je izkazoval dne 30. junija 1939 imovine pri Drž. hip. banki 14.06 milij din, k temu je prišteti še dohodke tega sklada za šolsko leto 1939—1940 v preračunskem znesku 1.3 in obresti za 1939—1940 v znesku 0.46 milij. din. Skupno je torej na razpolago 15.8 milij din. Dohodki sklada na vseučilišču v Ljubljani so preračunani na 102.000 din, dohodki od srednjih in strokovnih šol v naši banovini 0.5 milij., k čemur je prišteti še neporabljene vsote iz prejšnjih let v znesku 0.13 milij. din. Izdatki so preračunani takole: za vseučilišče v Ljubljani din 102.000 din, za banski odbor za zdravstveno zaščito učencev v naši banovini 0.64 milij. din, od česar gre 0.17 milij. din za osrednji sklad in 0.66 milij. din za letno anuiteto za odplačilo posojila iz osrednjega sklada.

Tehnika in gospodarstvo. Izšla je zadnja dvojna) številka te revije, ki jo izdaja Socijalnoekonomski institut v Ljubljani. Na uvodnem mestu prinaša članek g. Draga Potočnika o donosnosti industrije v Sloveniji, sledi razprava g. Janka Travna o gospodarski krizi v luči statistike pridobitnih podjetij, nadalje Filipa Uratnika o rodbinskih gospodarstvih delavskih nameščenskih rodbin v Sloveniji in Marjana Pavčiča o jedilnikih trboveljskih rudarskih otrok. Slede knjižna poročila, obzornik, statistika in bibliografija. — Letna naročnina revije je 60 din, posamezna številka 6 din.

Holandsko državno posojilo. Holandska vlada je razpisala nov notranje posojilo v znesku 300 milj. goldinarjev, od česar je že prevzetih 60 milj. goldinarjev. Posojilo je 4%, tečaj 100, amortizirano bo v 40 letih. Posojilo ima to prednost, da bodo njegovi komadi služili tudi za plačilo premoženjskega davka in takozvane obrambne obremenitve.

Delovni čas in mezde v Nemčiji. Kmalu v začetku vojne je bil delovni čas v Nemčiji zvišan in za to nadurno delo delavci niso dobili posebnega, višjega doplačila. Sedaj pa poročajo iz Berlina, da je delovni čas zopet skrajšan in se bo za nadurno delo (nad 10 ur dnevno) izplačevalo zopet 25% ni dodatek kot je bilo preje v veljavi. Zanimivo je, da mora vsak podjetnik za nadurno delo nad 8 ur plačevati višjo mezdo oz. dodatek, ki ga je prej dobival delavec, v državno blagajno. Z novo uredbo bo tudi olajšano delo žensk in mladoletnikov.

Združene tvornice konoplje in vrvarskega blaga, Zagreb. Glavnica 1.125, bilančna vsota 1938 6.76, čisti dobiček 0.08, s prenosom vred 0.183 milij. din (poslovno leto od 1. avgusta do 31. julija).

Smučarski tečaji v Ljubljani

Smučarski klub Ljubljana priredi v Ljubljani sledeče tečaje:

Za tekmovalce: Tečaj za skakalce za začetnike in naprednejše na skakalnici v Mostecu vsak popoldan ob 14.30. Pričetek danes, v sredo dne 20. t. m. Vodi g. Šramel. Za vse one, ki se udeleže tečaja na Pokljuki, je trening obvezen.

Tečaj za tek. Zbirališče pri skakalnici na Mostecu ob 14.30. Pričetek danes, v sredo. Vodi gosp. Bervar. Obvezno za vse tekmovalce in začetnike.

Za žensko in moško mladino ter dame. Klub priredi za mladino in dame, za začetnike in naprednejše stalne enotedenske tečaje. Vodijo zvezne smučarske učiteljice: ga. Tausigova in gdčni Virensova in Vrančičeva. Pričetek danes, v sredo ob 14.30 pri gostilni Čad pod Rožnikom. — Dostop imajo vsi smučarji. Vsi tečaji so brezplačni.

•

LZSP. Naša skakalnica na Mostecu prične trening za skakalce danes, v sredo ob 14.30. Dostop imajo vsi tekmovalci včlanjenih klubov in tudi neorganizirani. Trening vodi g. Šramel.

Proti prhljaju

Negujte lase s Trilysinom, da odpravite prhljaj in izpadanje las. Nova učinkujoča tvarina, dodana Trilysinu, čuva Vaše lase.

MASTEN ALI BREZ MASTI

Naše življenje v luči statistike:

Splošen pregled dravske banovine

Kraljeva banska uprava dravske banovine v Ljubljani je izdala te dni »Splošni pregled dravske banovine. »Knjigo je priredil državni statistični urad v Zagrebu in obsega glavne statistične podatke, upravno, sodno in cerkveno razdelitev dravske banovine ter imenik krajev po stanju z dne 1. julija 1939, dodana pa sta še dva zemljevida.

Po 20 letih prvi statistični pregled Slovenije

Od leta 1918, ko je avstrijska statistična centralna komisija na Dunaju izdala svoje specialne krajevne repertorije za Koroško, Štajersko, Primorsko in Kranjsko, ni bilo vsa leta po tem za te dežele ali za njih dele, ki so po zlomu Avstrije prišli v sestav naše kraljevine objavljeno nobeno podobno delo Gradivo za sedanji »Splošni pregled« se je začelo zbirati in urejevati sredi leta 1938, vendar se je dokončna redakcija zaradi težav zavlekla do sredi leta 1939. Za to delo se je zelo zanimal tedanji notranji minister dr. Anton Korošec, ter ga tudi gmotno podprl iz kreditov splošne državne statistike.

Kaj vse obsega novi pregled

Knjiga obsega dva dela, in sicer splošni in posebni del. V splošnem delu so najprej podatki o upravni, sodni in cerkveni razdelitvi dravske banovine. Splošni statistični pregled dravske banovine pa nam pove najprej, da znaša površina slovenskega ozemlja 15.809.20 km² ali 6.43% državnega ozemlja. V upravnem oziru je dravska banovina razdeljena na 25 okrajev, 407 občin in sicer od teh 4 mestne občine, 403 ostalih občin in 2302 katastrskih občin.

Po ljudskem štetju z dne 31. marca 1931 je bilo v Sloveniji 5508 krajev (mest, trgov, vasi, naselij itd.), 188.225 stanovanjskih hiš, 235.143 družin in vsega 1,144.298 prebivalcev, to je 8.21% prebivalstva vse kraljevine.

Po materinem jeziku je bilo Slovencev 1 milijon 77679 ali 94%, Srbo-Hrvatov 24.136 ali 2.11%, Čehov 2.282 ali 0.20%, Slovakov 104 ali 0.01%, Rusov 1.352 ali 0.12%, Rusinov 30 ali 0.00%, Poljakov 249 ali 9.02%, Bolgarov 31 ali 0.00%, Romunov 41 ali 0.00%, Italijanov 414 ali 0.4%, Nemcev 28.998 ali 2.53%, Madžarov 7961 ali 0.70%, Albancev 271 ali 0.02%, Turkov 36 ali 0.00%, ciganov 315 ali 0.05%, ostalih 191 ali 0.02% in neznane narodnosti 8 ali 0.00%.

Nad 7 let stare osebe v Sloveniji niso več nepismene in spada v to razporedbo tedaj 949.393 oseb ali 100%; čita in piše 885.736 oseb ali 93.29%, samo čita 10.886 oseb ali 1.15%, nepismenih pa je bilo 52.771 oseb ali 5.56%.

Cerkvena razdelitev Slovenije

Cerkveni pregled veroizpovedi v Sloveniji pravi, da ima rimskokatoliška cerkev 533 župnij in pride na vsako župnijo približno 2077 prebivalcev rimskokatoliške vere; grškokatoliška veroizpoved ima v Sloveniji dve župniji, in sicer Drago in Radatoviči v Beli Krajini in pride na vsako 1188 prebivalcev te vere; pravoslavne vere je v Sloveniji 3840 oseb in imajo 4 župnije; starokatolikov je 102 in imajo dve župniji in pride na vsako župnijo 51 vernikov; evangeličani augsburške veroizpovedi imajo 13 župnij in pride na vsako 1900 vernikov; reformirana evangeljska cerkev ima eno župnijo z 950 verniki; islamska veroizpoved ima v Sloveniji en imanat z 927 verniki, židovske veroizpovedi pa je 810 oseb z dvema rabinatoma in sicer v Lendavi in v Murski Soboti.

Najobsežnejši in najpopolnejši pregled naših krajev

Nad dve tretjini knjige, to je 171 strani, pa obsega sistematični pregled vseh krajev v Sloveniji. Ta pregled se deli v dva dela in obsega najprej pregled sam, nato pa ima še obsežno abecedno kazalo, zaključujeta pa knjigo dva zemljevida Slovenije.

V sistematičnem pregledu krajev so najprej naštete štiri mestne občine, in sicer Celje, Ljubljana, Maribor in Ptuj.

Mesto Celje ima po tem pregledu 17.154 prebivalcev, Ljubljana ima 79.050 prebivalcev, Maribor 33.131 in Ptuj 6894 prebivalcev. Ljubljana ima 17 katastrskih občin, po ljudskem štetju v letu 1931 je imela 59.765 prebivalcev. Z ukazom z dne 5. septembra je bilo mestni občini ljubljanski priklopljenih več okoliških krajev.

Velika Ljubljana šteje po ljudskem štetju z dne 31. marca 1931 79.950 prebivalcev, **po cenitvi v letu 1939 pa je to število narastlo že na 84.000.**

Gostota prebivalstva v Sloveniji

Izredno zanimiv je priloženi zemljevid o gostoti prebivalstva v Sloveniji. Po ljudskem štetju z dne 31. marca 1931 je prišel nad 101 prebivalec na 1 km² v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuju in v dveh okrajih, in sicer v okraju Laško in okraju Dolnja Lendava. Ta dva okraja sta torej v Sloveniji najbolj gosto naseljena. Od 91—100 na km² je znašala gostota v okrajih Ljutomer in Maribor levi breg; od 81—90 je znašala gostota v okrajih Murska Sobota, Ptuj, Maribor desni breg, Celje, Brežice, od 71—80 pa v okraju Šmarje. Vsi ostali okraji imajo manj kot 70 prebivalcev na km² Zanimiva je ugotovitev, da je na bivšem Štajerskem gostota prebivalstva mnogo večja kot na bivšem Kranjskem, kjer ni nobenega okraja, ki bi imel gostoto nad 70 prebivalcev na kvadratni kilometer.

Izreden pomen novega splošnega pregleda

To obsežno pregledno statistično delo našega slovenskega ozemlja so pomagala ustvariti vsa oblastva, uradi, ustanove, in sicer državne, samoupravne in cerkvene. To jasno izpričuje, da je pri nas v Sloveniji upravno in statistično delovanje vseh oblastev in ustanov vzorno in znanstveno zanesljivo. Statistika je zelo mlad del splošne znanosti, na njenih temeljih pa slone vsa moderna dognanja za skrb za javni blagor in njegovo zaščito. Slovensko ozemlje živi samostojno v svojih upravnih, samoupravnih in cerkvenih edinicah šele malo nad dve desetletji, pa se je že mogel izdelati lep in točen statistični moderni pregled. To je lep dokaz vsega tistega vztrajnega dela, ki se tiho vrši za mizami naših statistikov in ki je strahovito objektivno in natančno, ker se mora najbolj točno držati samo najbolj stvarnih podatkov in številk.

Za to delo moramo biti naši banski upravi zelo hvaležni, med nami pa naj ne bo ustanove ali posameznika, ki se peča z javnimi vprašanji, ki ne bi imel na svoji mizi tega »Splošnega pregleda dravske banovine«.

Značilne železniške obletnice

V tem mesecu se spominjamo obletnice treh železnic. Dne 28. decembra 1891 je bila otvorjena Savinjska železnica Celje—Velenje z odcepom rudniške železnice iz Pesjuga v Skale, 20. decembra 1892 ozkotirna železnica Poljčane—Konjice in letos dne 20. decembra proslavimo štiridesetletnico odkar je bila otvorjena železnica Velenje—Dravograd.

Z otvoritvijo železnice Velenje—Dravograd so se želje občinstva v poštev prihajajočih krajev le deloma izpolnile in vsak je moral uvideti, da se na progi Celje—Velenje vladajoče slabe razmere avtomatično raztegnejo tudi na novo progo. To nezaupanje sta zakrivila dva nasprotujoča si železniška sistema: železnica Celje—Velenje je gradil deželni odbor po enostavnih načelih, v najem jo je pa prevzela Južna železnica, ki je uvedla na njej nezdrave razmere. V protislovju h tej železnici je progo Velenje—Dravograd gradila delniška družba na osnovi vladnega predloga od 5. aprila 1894 in cesarske odločbe od 22. junija 1894 kot glavno progo II. razreda. Progo je prevzela Državna železnica v najem.

Klavrno razpoloženje in nezaupanje do nove pridobitve je prišlo najbolj do izraza na dan otvoritve poslednje proge. V Velenju sta otvoritvene obrede opravila na prav enostaven način odposlanca Južne in Državne železnice, ki se jim je pridružilo nekoliko osobja gradbenega vodstva. Običajni govori so izostali in potemtakem so izostale tudi napitnice, ker nikogar ni bilo, ki bi bil priredil otvoritveno pojedino. V tem razpoloženju jo je mirno in brez hrupa popihal otvoritveni (potniški) vlak št. 1844 ob 10. uri 10 min.

S problemom te proge so se merodajni činitelji dostikrat ukvarjali in v dveh slučajih so nameravali po njeni trasi zgraditi železnico mednarodnega pomena. Že pri prvotnem trasiranju Južne železnice iz Gradca preko Konjic v Celje so vzeli preudarek tudi na prikladno odcepišče Koroške proge. Ta namislek se je pa izjalovil. Inženirji niso bili kos svoji nalogi in so merili iz Konjic proti Slovenjgradcu po tako neprikladnem terenu, da se je vsako nadaljnje razmotrivanje tega proučevanja opustilo. Leta 1869. je skupina podjetnikov **s Prašnikerjem iz Kamnika** na čelu merila železnico iz Judenburga čez Slovenjgradec v Celje. Pohlep ustvariti proti Južni železnici konkurenčno progo in s Solunom ustvariti direktno zvezo, je privedbo pod, jetje do tega, da so l. 1870. predrugačili prvotni načrt in vzeli v preudarek progo iz Knittelfelda čez Dravograd, Slovenjgradec in Konjice v Bobovo (pod Lipoglavom). Tu križa predvidena trasa Južno železnico in pelje potem čez Rogaško Slatino in Krapino v Zaprešič, kjer se zveže s progo Zidani most—Sisak. Od te proge bi se odcepile proge, a) iz Doliča v Celje z dovlačilnico iz Žalca v Zabukovski premogovnik in b) iz Rogaške Slatine ob Sotli v Brežice. Ta predlog je vlada odstopila devetčlanskemu odseku, ki je pa delavnost omejil le na glavno progo Knittelfeld—hrvatska meja, ker se je poslancema Brandstätterju in Lippu posrečilo pri glasovanju doseči izločitev stranskih prog a) in b). Uresničenje glavne proge je že tako napredovalo, da je bila 7. maja 1873 uzakonjena in bi se imela zgraditi v štirih letih od dne ko tudi Ogrska dovoli njeno nadaljevanje na Hrvaškem. Dasi je avstrijska vlada načrt kolikor toliko podpirala, se Madžarom ni nič kaj mudilo in načrt niti ni proučevala. Veliko je pripomogel tudi bančni polom l. 1873., da se glavna proga z njenimi priključki ni zgradila vsaj do Rogatca. Naši poslanci so se tudi vsa poznejša leta zavzeli za uresničenje navedenih načrtov, a so vedno zadeli na odpor.

Leta 1885. je Daniel pl. Lapp kupil mali in neznaten premogovnik v Škalah. Povečal in opremil ga je z modernimi stroji v nadi, da bo premog razpečal po bodoči železnici in se bo tako lahko spustil v konkurenčni boj z vsemi bližnjimi premogokopi. Lapp je bil na glasu kot strokovnjak v zgradbi železnic in v tem svojstvu ga najdemo v letih 1881—1884 pri vrtanju zapadnega dela 10 km dolgega predora skozi Arlberg na Predarelskem. To delo je dokončal tako uspešno, da mu je bilo podeljeno plemstvo. Kot strokovnjak je bil uverjen, da se bo dala železnica izvesti brez nasprotstva. Kmalu je pa imel priliko opazovati, kako so se naši poslanci borili za vsako drobtinico kruha in kako je plodna Savinska dolina zapostavljena tudi v prometnem oziru. Vse to so zakrivile patrijarhalne razmere v štajerskem deželnem zboru. Predlog se je obravnaval od slučaja do slučaja, vobče pač, kakor je nanesla in kakršno je bilo trenutno razpoloženje. Ne glede na interes dežele oziroma javnosti, se je navadno oziralo na osebnost predlagatelja načrta, čestokrat se je pa oziralo tudi na blesteči pridevek njegovega protektorja in iz teh razlogov načrt nihče ni strokovno obravnaval. Pod okriljem teh razmer se ni čuditi, če se je v razdobju od l. 1880. do 1900. zgradilo na gornjem in srednjem Štajerskem 329 km, na spodnjem Štajerskem pa samo 125 km lokalnih železnic.

Pod okrilje zakona na štajerske lokalne železnice, ki ga je cesar potrdil 11. februarja 1890, sta prišli na Slovenskem samo progi Celje—Velenje in Poljčane—Konjice. Glede proge Celje—Velenje se je deželni glavar grof Wurmbrand prizadeval med ljudstvom pridobiti razpoloženje za zgraditev ozkega tira, kar se mu pa ni posrečilo. Lapp je sicer dobil koncesijo za zgradbo normalnotirne železnice, vendar je moral prevzeti jamstvo za obrestovanje investiranega kapitala in za primanjkljaj pri obratu. Teh obveznosti je bil razrešen 1 januarja 1904, ko je bila Savinjska proga podržavljena. Obrat Savinjske proge je prevzela v najem Južna železnica, ki je sporazumno z uradom za štajerske deželne železnice trdovratno odbijala vsako dobro misel, ki bi stremila za tem, da s cenejšimi tarifi in z izboljšanjem voznega reda prilagodi železnico krajevnim razmeram. Kot odškodnino za prometujoče štiri mešane vlake je dobila na leto 84.000 gld. z obveznostjo, da jih po potrebi pomnoži. Ta dolžnost ji pa ni delala nikakršnih skrbi, kajti navkreber so vlekli navadno prazne vagone, ki so potem naloženi s tovorom pomagali riniti vlak navzdol. Promet se je prvi čas še precej dobro razvil, na žalost je pa l. 1894. treskav zrak v škalskem premogovniku napravil ogromno škodo in zahteval človeške žrtve. Tej katastrofi se je pridružil še drug udarec: Južna železnica je l. 1897. ukinila dobavo škalskega premoga, t. j. dnevno 50—60 vagonov.

Današnja Konjiška železnica se je v načrtih vedno obravnavala kot sestavni del proge Knittelfeld—Zaprešič skupno z Rogaško železniško akcijo. Obžalovanja vredna je končna razdvojitev skupne akcije. Če bi se bila na eni strani gradila proga Bobovo—Rogatec, gotovo bi na drugi strani tudi Konjičani prišli v Bobovem do spoja z Južno železnico.

Leta 1882. ko je že bila tri leta v obratu proga Dravograd—Zeltweg, je skupina južnih interesentov delala na tem, da se ta železnica podaljša čez Šoštanj v Celje. V to dobo spada tudi stremljenje Konjičanov in sosednih interesentov, da se na to progo priključi železnica Dolič—Konjice—Bobovo. Leta 1885. se pojavi nova struja, ki se loči od stare smernice in spravlja v ospredje načrt železnice Celje—Dravograd in Št. Juriš—Rogatec. Ta preosnova je Konjičane prisilila, da so si osnovali poseben železniški komite, ki je l. 1885 prosil za pravico, da začne s tehniškimi pripravami za železnico iz Poljčan v Konjice. Konjiški okrajni zastop je v svoji seji dne 5. decembra 1885 sklenil prevzeti odkup zemljišč za to železnico na lastne stroške in je v te svrhe dovolil prispevek 30 000 gld. Tudi knez Windischgrätz je dal na razpolago zemljišče. S presedlanjem železniškega odbora iz normalnotirne na ozkotirno delavnost nastopi v vprašanju zgradbe Konjiške železnice nova razvojna doba. Trezno misleča javnost s presedlanjem odbora ni bila nič kaj zadovoljna in slišali so se s stvarnimi dokazi utemeljeni predsodki.

Princip ozkotirnih železnic je zasluga grofa Gundakerja Wurmbranda. Ta mož, ki je l. 1885. postal deželni glavar Štajerske in predsednik deželnega zbora, si je v glavo otepel, da se morajo vse lokalne železnice na Štajerskem graditi z ozkim tirom in njegovo načelo se je uveljavilo tudi na konjiški železnici.

Po svetovni vojni je tovorni promet na Konjiški železnici tako oživel, da je postala potreba njene preustrojitve v normalnotirno železnico. Kakor izgleda, so v njeno korist tudi merodajni krogi opustili ničevne predsodke. J. M.

Ob štiridesetletnici svoje nove maše je papež Pij XII. zapustil Vatikan in odšel v baziliko Santa Maria, kjer se je pred trgom zbrala velikanska množica, da je Rimu in svetu podelil papeški blagoslov iz iste cerkve, v kateri so ga pred štiridesetimi leti pozdravili z novomašniško pesmijo.

— Pri zlati žili, bolečinah v križu, zastoju krvotoka jeter in nezadostnem izločevanju želodca, nastalih vsled zapeke, se dosežejo vedno odlični uspehi z naravno **»Franz-Josefovo«** grenko vodo. Bolniki radi jemljo preizkušeno **»Franz-Josefovo«** grenko vodo in jo dobro prenesó tudi pri večkratni porabi.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

LISTEK

Kako sem v eni noči osivel

Bral sem že, da je kdo v eni noči osivel, pa nisem verjel. Sedaj pa verjamem, ker se je tudi meni nekaj takega pripetilo, vsaj zdi se mi tako.

Kako se je pa to zgodilo?

Preberite potrpežljivo članek do konca, pa boste zvedeli.

Rimljani so menili, da kogar bogovi sovražijo, ga narede za vzgojitelja. To pa so le zato trdili, ker ni bilo takrat še kongregacij, raznih pomladkov, prosvet in drugih društev, ki prirejajo igre, sicer bi gotovo prišli do spoznanja, da postanejo tisti, ki padejo pri bogovih v nemilost — režiserji. Kot veren katoličan sem skoraj prepričan, da pride režiser, ki umrje v milosti božji, naravnost v nebesa, ker se že na tem svetu pri režiranju zadosti izvica.

Kako je na mešanih odrih, to je na takih, na katerih igrajo fantje in dekleta, ne vem; pa bo menda prav tako, kakor na mojem, kjer se izkazujejo samo igralke, to pa v moških in ženskih vlogah.

Priznam, da deklice splošno rade igrajo. Samo dvoje jim ne diši posebno: skušnje in učenje vlog. Zato je treba veliko potrpljenja, da človek ne vrže puške v koruzo. Ker so moje igralke raztresene po vsej Ljubljani in celo po okolici, ter hodijo na razne zavode v šolo, jih morem dobiti za skušnjo samo ob sobotah popoldne. In kako »redno« prihajajo! Navadno moram jaz prevzeti najmanj polovico vlog. Opravičijo se seveda vse. Vzroki, zakaj niso prišle k skušnji, pa so najrazličnejši: naloge, zobozdravnik, teta, ki je prišla na obisk, mama, s katero je morala na izprehod ali k pogrebu itd. Samo dveh vzrokov še ni nobena navedla: da se je poročila ali da je umrla.

Najhujša pa je ta nerodna okoliščina, da do zadnjega ne vem, če bodo vse prišle igrat.

Ko smo nekoč igrali »Izgubljeno Marto«, mi pošlje Ela, ki je nastopala v vlogi Piramidolija, »prijazno« vest, da je »zadržana in ne more priti«. Bilo je to ob štirih popoldne, ob sedmih je bila pa napovedana predstava. Takrat sem spoznal, kako je ravnatelju pri srcu, če postane primadona histerična in noče nastopiti v operi, ki je razprodana. K sreči sem se spomnil, da nekateri režiserji nadomestijo vloge, ki jih ne morejo zasesti, s pismi. Sedem in spišem toliko pisem, kolikorkrat je moral Piramidoli nastopiti. Medtem je prišla Mira, ki je igrala naslovno vlogo. Ko ji povem, da je Piramidoli ne bo obiskal, marveč kar pisal, je bil takoj ogenj v strehi. Izjavila je odločno, da brez Piramidolija ne nastopi. Zastonj je bilo vse prigovarjanje in slednjič se je spustila celo v jok. Mahoma se ji pa obraz razjasni.

»Gospod profesor, kar vi igrajte Piramidolija, saj znate vlogo.«

Kadar koli sem v šoli pravil, kako je Eva zapeljala Adama, sem se vselej sam pri sebi čudil, da je bil Adam tako slab. Sedaj se ne čudim več. Treba je bilo le nekaj grenkih solza in sladkih prošenj, pa sem že šel k Podkrajšku na Šempetrsko cesto po brke in mastiks. Ko sem se pa vračal in premišljeval, kateri kanon cerkvenega prava me bo zadel, če bom nastopil kot Piramidoli, dobim nepričakovano sporočilo, da se je Ela premislila in da bo nastopila. Kakšen kamen mi je s tem od srca odvalila, gotovo ni vedela, in kako sem bil vesel, ko sem našel v garderobi vse igralke zbrane, si lahko mislite.

Pred predstavo me vselej najbolj skrbi, da bi kaka igralka ne zbolela. Sicer je še pred vsako igro ena ali druga prišla s kako vročino na oder, v takih škripcih kakor tiste dni pred praznikom Brezmadežne, ko smo morali slavnost zaključiti z »Magdino žrtvijo«, pa še nikdar nisem bil.

Pri generalki, od katere smo polovico izpustili, ker se je večini igralk mudilo domov ali kam, sem deklice opominjal, naj pazijo, da ne bodo zbolele. »Lepo vas prosim, dekleta,« sem jim rekel, »vsaj do sobote bodite zdrave. Po predstavi lahko zbolite in si po mili volji izberete kakršno bolezen hočete od angine noter do kolere, samo da ste na praznik zdrave.«

V torek sem imel za igro že vse pripravljeno; od divana, na katerem je morala Magda umreti, do lasnic, katere je potrebovala njena mati za kite. Popoldne sem nesel Bredi, ki si je izbrala vlogo Vere, letake, da bi jih delila pri akademiji, in s tem so se začele moje stiske. Prej ta dan se je prehladila in dobila angino. Imela je okrog vratu debelo ruto, rdeče grlo, na rdečem ozadju na vsaki strani po dve beli piki in vročino. Bilo je menda 40 stopinj ali koliko že. Bil sem tako neprijetno presenečen, da sem vse na pol slišal.

Breda je to opazila ter me skušala potolažiti, češ da bo do petka gotovo zdrava. »Sedaj grgram supermangan in ogljikov dvokis,« je rekla in pike bodo izginile.«

Jaz pa amalganom ne zaupam, zato sem ji priporočil vroče kozje mleko, čigar zdravilno moč poznam iz lastne skušnje. Ko sem pred leti lezel skozi Pitztalska vratca, sem dobil mahoma angino, da sem komaj požiral. V Brunšviški koči sem potem grgral vroče kozje mleko in sem šel drugo jutro že na Wildspietze.

Prigovarjal sem torej Bredi, naj pusti malagan in kis ter se loti kozjega mleka. Nato sem pa odšel s težkim srcem. Kje naj bi dobil drugo »Vero«, če bi tudi kozje mleko odpovedalo?

V četrtek sem v »Slovencu« najprej pogledal mrtvaška naznanila. Hvala Bogu, kar odleglo mi je, ko nisem našel med umrlimi Brede in sploh nobene svoje igralke. Potem sem pa šel k uršulinkam pogledat, če so vse moje »umetnice«, kar jih hodi tam v šolo, zdrave. In storil sem prav, da sem šel. Tilka (profesorica Hren) je izgubila glas, Zina (Magda) je bila pa na tem, da ga bo izgubila. Ko smo se še posvetovali, kako bi ena glas nazaj dobila, druga pa obdržala, pride Cveta (Silva) povedat, da Fanika ne bo mogla nastopiti kot Tjaša, ker ima — angino in vročino. Takoj sem se obrnil ter šel na Gosposvetsko cesto. Tam sem našel bolnico v postelji. Imela je rdeče grlo, na vsaki strani po tri bele pike, vročine pa ne vem več koliko. Mislim, da se je število stopinj sukalo med 40 in 50. Seveda je grgrala dvokis ali trokis. Govorila je nekaj o kisu in amalganu, pa je nisem razumel. Bil sem že ves zmešan. In to ni bilo čudno, ko pa so bile vse glavne vloge bolne. Faniki sem priporočil vrelo kozje mleko in ves obupan odšel. Ko pridem nazaj v samostan, se ponudi Liza, po domače Šaca, da se bo za vsak primer naučila vlogo Tjaše. Tu pride Pija in me vpraša, zakaj sem tako prepaden. Ko ji povem, v kakšnih škripcih sem, mi svetuje naj bolne umetnice zdravim z anakot-tabletami, ki pomagajo zoper vse bolezni. Takoj grem v lekarno in kupim 25 tub, za vsako igralko eno. Nekaterim sem jih razdelil v šoli, drugim pa poslal na dom. Sedaj mi je odleglo. Anakot bo pomagal bolnim, da bodo ozdravele, zdravim pa, da ne bodo obolele.

Drobne novice

Koledar

Sreda, 20. decembra: Kvatre. Evgenij in Makarij, mučenca.

Četrtek, 21. decembra: Tomaž (Tomislav), apostol; Severin.

Novi grobovi

+ Feliks Toman

Včeraj je v Ljubljani mirno v Gospodu zaspal gospod Feliks Toman, ugledni kamnoseški mojster. Z rajnim lega v grob markantna osebnost, zgled neutrudne slovenske pridnosti in podjetnosti. Rajni gospod se je rodil 9. aprila 1855 kot sin kamnoseškega mojstra Ignacija Tomana. Zibelka mu je tekla v Kravji dolini, današnji Vidovdanski cesti.

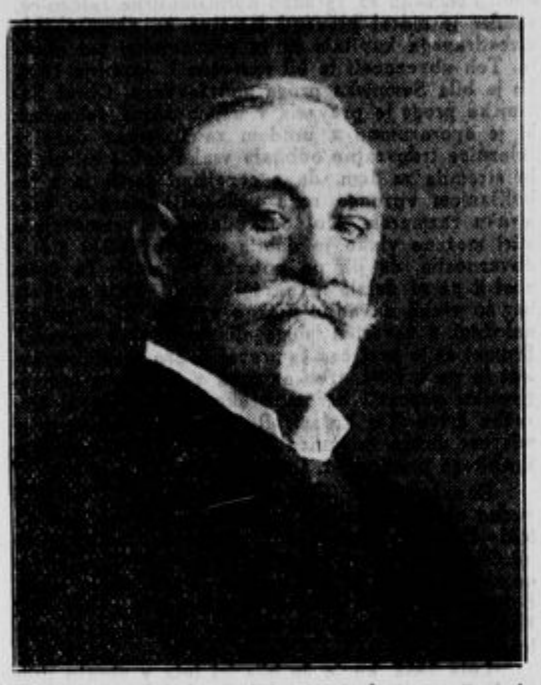

Očeta je izgubil, ko je bil šele 14 let star. Po šolski izobrazbi na ljubljanski realki se je izučil obrti doma. Kot 18letni mladenič se je leta 1873 podal v tujino. Delal je v poletnih mesecih na Dunaju, na palačah dunajskega rotovža in borze, ter v Budimpešti na palači parlamenta, v zimskih mesecih pa je obiskoval dunajske strokovne šole, da se v stroki in znanju izpopolni. Čez par let se je vrnil domov, kjer je vodil očetovo obrt. Leta 1892 se je osamosvojil, si kupil na Resljevi cesti sedanjo posest jo prezidal ter tjakaj prenesel svojo obrt, v kateri je kmalu zaslovel. Najlepša cerkvena dela ni izvršil samo na Kranjskem. Priznana in občudovana dela Srca Jezusovega v Landstrasse, cerkev kamenčanov v Silbergasse in dela za novo cerkev v Alt Ottakringu na Dunaju, dela za novo cerkev v Lincu in v madžarskem Szatmar Nemethi ter cerkve in stavbe v Tratu, Zagrebu in Karlovcu pričajo velik sloves, ki ga je užival rajni Toman. Večina vseh večjih stavb v Ljubljani, tako palača sodnije in gimnazije, banovinska palača in palača univerze ter več drugih so kamnoseško delo njegovega podjetja, katerega je rajni Toman s svojo neumorno pridnostjo in solidno podjetnostjo povzdignil iz skromne male obrti v industrijski obrat.

Kakor je bil rajni Toman neumoren, neizčrpen v podjetju, tako skromen in tih je nastopal v javnosti. Čist v svoji plemeniti notranjosti, do svojih uslužbencev najskrbnejši in najpravičnejši gospodar, do svoje družine najboljši oče, je posvetil svoje življenje, vso brigo in skrb za dom in si je s tem postavil najlepši spomenik. Poleg užaloščene družine žaluje v tihi žalosti za spoštovanim šefom hvaležno uradništvo in delavstvo tvrdke.

Rajnega gospoda bomo spremili na zadnji poti v četrtek ob pol 3 popoldne.

Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše globoko sožalje!

† V Mengšu je 19. decembra umrl v starosti 86 let. g. **Orel Franc**, posestnik, soustanovitelj in dolgoletni načelnik Hranilnice in posojilnice v Mengšu cerkveni ključar farne cerkve itd. Dolgo vrsto let je v prvih vrstah deloval pri vseh gospodarskih, prosvetnih in kulturnih ustanovah v Mengšu. 20 let je tudi županoval v Mengšu. Naj počiva v miru! Žalujočim naše iskreno sožalje.

† V Lesičnem pri Pilštanju je v ponedeljek zvečer umrl gospod **Alojz Gubenšek**, 22letni posestnik. Prehladil se je in dobil pljučnico, ki je srce, ko je prišla kriza, ni preneslo in je podlegel. Pokojnik je bil zelo nadarjen. Mnogoobetajoči mladenič je bil med ljudmi zelo priljubljen. Pogreb bo v četrtek zjutraj. Naj počiva v miru! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Na tehnični fakulteti univerze kralja Aleksandra I v Ljubljani** so bili diplomirani za kulturno-geodetske inženirje sledeči gospodje: diplomirani geodet Aleksander **Zorn, Picinin** Alfred in **Prelc** Tone. — Iskreno čestitamo!

*

— **Izletniški vlaki ob praznikih.** Dne 25. in 26. decembra 1939 ter 1 in 6. januarja 1940 vozita na progi Ljubljana-Bistrica Boh. jezero, odnosno Rateče-Planica vlaka št. 920-919 odn. 8620-8619 kot izletniška vlaka. Odhod iz Ljubljane ob 5.40, prihod v Bistrico Boh. jezero ob 8.36, odnosno v Rateče-Planico ob 8.39. Odhod iz Bistrice Boh. jezero ob 20.20, odnosno iz Rateč-Planice ob 19.15, ter z Jesenic ob 20.20 ter prihod v Ljubljano ob 22.10.

— **Posestniki ljubljanski ali od drugod,** ki prejmejo od davčne uprave plačilne naloge o predpisu takse iz razloga moderniziranih cest, naj se pred plačilom zglase v pisarni Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, Salendrova ul. 6, od 9 do 13. Ravnotako tudi oni posestniki, ki prejmejo plačilne naloge o vsakoletnem prispevku za moderniziranje cest.

— **Denarna zbirka mariborske podružnice SPD ob 20 letnici.** Ob priliki 20letnice mariborske podružnice Slov. planinskega društva je podružnični odbor v vsej tej dobi prvikrat stopil pred javnost z nabiralno akcijo in je v ta namen razposlal nekaterim ustanovam, zavodom in zasebnikom — svojim prijateljem vljudno prošnjo za podporo. Podružnica pa se ni le obrnila na one dobrotnike, ki so jo itak že dosedaj izdatno podprli z gmotnimi prispevki. Ob 20letnici so se zaslužne podružnice spomnili s podporami sledeči dobrotniki: **5000 din:** predsedstvo, senata po posredovanju predsednika senata ministra gospoda dr. Antona Korošca; **1000 dinarjev:** Predionica in tkaonica Maribor; **300 din:** Kravos Ivan, trgovec, Maribor; **200 din:** Tvornica za dušik, Ruše; **po 100 din:** tvrdka Pinter & Lenard, Maribor; Mastek Franc, trgovec; I. Hrvatska štedionica, Maribor; direktor Krejči, Paš Anton, trgovec; Roglič Drago, industrijalec; Majcen Alojz, restavrater; Splošna stavbna družba; inž. Friedau F., Benko Josip, industrijalec; dr. Kac Rudolf; dr. Lipold Franjo; **po 50 din:** tvornica »Hergo«; Gustinčič Just, trgovec; Kunstek Pavel, trgovec; msgr. Umek Mihael, kanonik in stolni župnik; Pihlar Srečko, trgovec; dr. Močnik Vinko, profesor bogoslovja; dr. Stamol Franc, zobozdravnik; Ašič Ivan, notar; **pod 30 din:** dr. Vrabe Maks, stolni prošt; dr. Hrovat Anton, zdravnik; **po 10 din:** Mastnak Martin, ravnatelj; dr. Faninger Rihard, odvetnik. Ko se podružnica toplo zahvaljuje dosedanjim podpornikom, se obenem priporoča vsem drugim ostalim za cenjeno naklonjenost.

Za Božič priporoča vsake vrste specerijsko blago po najnižjih cenah znana trgovina,

JOSIP WEIS - Maribor

ALEKSANDROVA 29

— **Podpore družinam k vojakom poklicanih obveznikov.** Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal tolmačenje čl. 1. v zvezi s čl. 12. o podpori družinam k vojakom poklicanih obveznikov. Tolmačenje se glasi: Uredbe o podpori družinam k vojakom vpoklicanih obveznikov se lahko uveljavijo najprej začenši s 1. julijem 1939, tako da se podpore lahko izplačajo tudi v primerih, ko so pristojne občine poslale obveznike-rednike k vojakom po 30. juniju 1939. V kolikor bodo te do vštetega 20. decembra 1939 že podeljene izplačane podpore obveznikom, ki so jih poslale pristojne občine k vojakom pred 1. julijem 1939, bodo izplačane podpore v celoti. Družine vojnih obveznikov-rednikov, ki so bili poslani k vojakom pred 1. julijem 1939, pa jim podpore do 20. decembra niso bile podeljene, nimajo pravice po tej uredbi zahtevati podpore.

— **Da boste stalno zdravi,** je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in slično. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

Prosvetni minister je izdal naredbo, s katero so ustavljene vse premestitve nastavnikov vseh vrst šol. Prepovedan je prihod učiteljev in učiteljic v ministrstvo kakor tudi osebno vlaganje prošenj. Vse prošnje se morajo dostaviti prosvetnemu ministrstvu po službenem potu.

— **Pri zaprtju, motnji v prebavi, vzemite** zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

— **Šoferski izpiti poklicnih šoferjev in samovožačev motornih vozil** bodo za okraje Kranj, Radovljica in Škofja Loka v sredo, dne 3. januarja 1940 ob 8 pri okrajnem načelstvu v Kranju. Interesenti naj svoje pravilno opremljene prošnje pravočasno vložijo pri okrajnem načelstvu v Kranju.

— **Zadruga Dom učiteljic v Ljubljani** vabi k božičnemu sestanku, ki bo v četrtek, 28. decembra ob 9 dopoldne v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Na dnevnem redu je tudi aktualno predavanje tov. Milene Petovar iz Kapce v Prekmurju: »O delu učiteljice-začetnice.« Dobro došle vse tovarišice!

— **Božični izlet v Rim, Dubrovnik in Sarajevo ter v Trst in Gorico.** Informacije in sporedi v vseh biljetarnicah »Putnika«.

— **Prošnja usmiljenim srcem.** V našem uredništvu se je zglasil ubog rudarski invalid, ki je nesposoben za vsako delo, ima pa družino, s katero živi v obupnih razmerah. Dokler je bil še telesno krepkejši, je preživljal družino z dajanjem krvi v ljubljanski bolnišnici, toda slednjič se je s tem tako izčrpal, da zdaj ni sposoben za prav nobeno delo več. Zaradi tega priporočamo usmiljenim srcem, naj se družine ubogega invalida spomnijo za božič z milodari in podporami. Njegov naslov je: Mastnak Henrik, Pot na Rakovo jelšo št. 16, Ljubljana.

Po državi

* **Papež je odlikoval dubrovniškega odvetnika.** Sv. oče Pij XII. je odlikoval dubrovniškega odvetnika dr. Vicka Svilokosa, ki je predsednik bratov Hrvatskega zmaja, z redom velikega viteza sv. Silvestra. Odlikovanje bo odlikovancu ob posebni svečanosti izročil dubrovniški škof Carević v nedeljo, 24. decembra.

* **Lepa karijera somborskega kuharja.** Te dni so v Somboru pokopali kuharja Aleksandra Horvatoviča, ki je imel za seboj zelo zavidljivo kuharsko karijero, saj je kuhal za cesarje in kralje. — Horvatovič se je rodil v Somboru kot sin hotelirja. Oče je hotel, da bo fant študiral, toda dečku ni bilo do latinščine in gršćine, nego je čutil v sebi, da je rojen za čisto drug življenjski poklic. Dečko se je najrajše vrtil po kuhinji in opazoval kuharje pri njihovem delu. Slednjič je tudi oče obupal nad njegovim študiranjem in tako je Aleksander nekega dne opasal bel predpasnik in si nataknil belo čepico ter vstopil v kuharsko šolo. Ko se je izučil še po nekaterih velikih evropskih hotelih, je dobil službo v carski kuhinji v Petrogradu. Ko je izbruhnila svetovna vojna, se je vrnil domov, kjer pa ni ostal dolgo. Kmalu je našel nameščenje v neki dunajski restavraciji. Potem je prevzel kuhinjo v Mirabell-hotelu v Salzburgu, kjer so bila jedila iz njegove kuhinje skoraj prav takšna privlačnost za mednarodno občinstvo kakor salzburške slavnostne predstave. Rooseveltov sin je bil nad njegovo kuharsko umetnostjo tako navdušen, da ga je hotel angažirati za kuharskega šefa v Beli hiši v Washingtonu. Toda Horvatovič se ni odzval tej zapeljivi ponudbi, ker je medtem že sprejel direktorsko mesto v kuhinji hotela Winston v Londonu. Tam je ostal delj časa. Da je bil med kuharji res umetnik, dokazuje najbolj to, da so mu ob priliki kronanja angleškega kraljevskega para 12. maja 1937 poverili sestavo jedilnega lista na banketu v buckinghamski palači. Takrat je dobil tudi neoficielen naslov »kralj kuharjev«, kakor v Angliji imenujejo šefa dvorne kuhinje. Letos spomladi je Horvatovič zapustil London in odšel v Budimpešto, kjer je prevzel velik hotel in restavracijo, ki je postala pravi paradiž za sladokusce. Horvatovič je ves čas svoje kuharske karijere posvečal posebno pozornost raznim srbskim jedilom, ki jih je povsod znal popularizirati. Njegove recepte so zelo iskali. Pred kratkim je Horvatovič, ki je bil star šele 47 let, umrl. V teku svoje kuharske karijere si je nabral precej lepo premoženje, ki pa ga ne bo mogel uživati. Njegova zadnja želja je bila, da njegovo truplo prepeljejo v domovino in ga pokopljejo na somborskem pokopališču.

* **Ogorek od cigarete je povzročil smrt očeta in sina.** V Trsatski ulici v Zagrebu je stanoval 40letni šofer Matija Pohardt s svojim petletnim sinčkom. Pohardt je bil že delj časa brez posla in je večino dneva presedel po gostilnah, kamor je vodil s seboj tudi sinčka. V družini ga je vseskozi zasledovala smola. Poročen je bil dvakrat, toda obe ženi sta ga zapustili. Od treh otrok je ostal pri njem le petletni sinko, katerega je oče imel rad na poseben način. V noči od sobote na nedeljo sta Pohardt in njegov sinko preživela spet vso noč po gostilnah. Ko sta se zjutraj vrnila na svoj dom, je Pohardt legel na slamnjačo, sinka pa je položil na klop, kjer je ves utrujen hitro zaspal. Pohardt pa je na postelji kadil še cigareto. Med kajenjem pa je tudi njega dohitel spanec in cigaretni ogorek je padel na slamnjačo. Slama je pričela tleti in pri tem je soba kmalu postala polna dušečega dima, ki sta ga speča vdihavala. Oba pa sta tako trdno spala, da nista nič čutila, kaj se dogaja z njima. Šele zvečer ob 7, ko je neki znanec prišel obiskat Pohardta, so odkrili tragedijo. Oba, oče in sin sta bila že mrtva, in tudi takojšnja zdravniška pomoč ju ni mogla več priklicati v življenje.

* **Petstodinarski bankovec je požrla.** Neki zagrebški uradnik je v soboto popoldne staknil neko ptičico, s katero sta prekrokala noč, v nedeljo popoldne pa sta sklenila napraviti izlet v Samobor. V vlaku pa je kavalir, utrujen zaradi neprespane noči, zaspal. V tem je prišel sprevodnik in zahteval vozne listke. Brez oklevanja je dekle seglo po listnico svojega kavalirja, toda naenkrat se je spomnila, da ima karte v svoji torbici. Kljub temu pa je kavalirjevo listnico kar pridržala. Ko je sprevodnik odšel, je pričela pregledovati listnico. Našla je dva stotaka, ki ju je spravila v svojo torbico, bankovec za 500 din pa je skrila pod svojo nogavico. Vse to je videla neka kmetica, ki je takoj po prihodu vlaka v Samobor sporočila službujočemu organu, kaj je videla. Stražar je dekle prijel in jo pričel izpraševati. Po daljšem oklevanju je vendar priznala, da je ukradla 200 din. Ko se je slednjič posrečilo prebuditi kavalirja, so dognali, da manjka še 500 din. Deklina pa za teh 500 din nikakor ni hotela priznati da jih je ukradla. Zato so jo odpeljali na policijo. Med potjo tja pa je presenetila spremljajočega stražnika s hitro kretnjo, s katero je segla pod nogavico, privlekla na dan bankovec za 500 in ga v naslednjem hipu zmečkanega pogoltnila, preden je mogel stražnik to preprečiti. Ker pa je bilo petstodinarskega bankovca res škoda, da bi na takšen način napravil konec, so v samoborski bolnišnici poskrbeli z učinkovitim sredstvom, da se je bankovec iz dekletovega želodca po isti poti, kakor je prišel noter, vrnil spet na beli dan.

* **Francozi kupujejo konje za svojo vojsko.** Po Medmurju in Prekmurju hodita dva belgrajska trgovca, ki nakupujeta konje na račun francoske armade. Plačujeta po 4 do 6000 din za glavo. Pokupili sta že več sto konj.

* **Svedrovci - veščaki na delu.** V Sunji so v eni preteklih noči doslej še nepoznani svedrovci na strokovnjaški način vdrli v veliko, jekleno blagajno veletrgovine Vranešič in Budisavljevič. V blagajni je bilo nekaj nad 70.000 din denarja, ki je postal plen vlomilcev. Po znakih sodeč so bili na delu strokovnjaki, kajti nad blagajno so se spravili s svinjsko nogo in so najprej prevrtali zunanjo železno steno, nato pa še notranjo, ki je jeklena. Morali so tudi dobro poznati razmere v hiši, kajti za to delo jim je bil potreben mir vsaj nekaj ur.

Ljubljana, 20. decembra

Gledališče

Drama: Sreda, 20. dec.: »George Dandin«. Red Sreda. — Četrtek, 21. dec.: »Tri komedije«. Red Četrtek. — Petek, 22. dec.: zaprto.

Opera: Sreda, 20 dec.: »Madame Butterfly«. Gostovanje ge. Zlate Gjungjenac. Red A. — Četrtek, 21. dec.: »Nižava« Premiera. Premierski abonma. — Petek, 22. dec. ob 15: »Glumač Matere božje«. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah.

Drugi programi

Sreda, 20. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Iz čeških oper (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Polke in koračnica (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: a) Senčne lutke — najlepša domača zabava (prof. N. Kuret); b) Smučar in vreme (Janko Sicherl) — 18.40 Narod in narodnost (prof. E. Kocbek) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Predavanje državne obrambe — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos opere iz ljubljanskega gledališča; v 1. odmoru: Glasbeno predavanje (V. Ukmar); v 2. odmoru: Napovedi in poročila.

Radio Ljubljana

Sreda, 20. decembra. *Beograd:* 20 Opera — *Zagreb:* 20 Ljubljana — *Bratislava:* 20 Zabavni koncert — 21 Igra — 21.30 Hummlove skladbe — 22.15 Ciganski orkester — *Sofija:* 19.50 Opera — *Beromünster:* 20.10 Božične pesmi — *Budimpešta:* 20 Racine-ova drama »Phedre« — 22.05 Orkestralni koncert — 23.20 Ciganski orkester — *Bukarešta:* 19.15 Komorni koncert — 20.15 Bachov »Božični oratorij« — *Stockholm-Hörby:* 20.30 Stara glasba — 21 Lahka glasba — 21.40 Debussyjeve skladbe — 22.15 Plesna glasba — *Trst-Milan:* 17.15 Plesna glasba — 21 Igra — 22.20 Izbrana glasba — *Rim-Bari:* 21 Igra — *Firenca:* 20.30 Filmska glasba — 21 Igra — *Sottens:* 20.35 Simfonični koncert.

Prireditve in zabave

Prosvetno društvo Trnovo priredi drevi ob 8 v društvenem domu božični prosvetni večer. Na sporedu bodo pevske točke in skioptično predavanje g. dr. Andreja Snoja: »Božič v Betlehemu«. Vabimo vse članstvo in prijatelje k obilni udeležbi.

Predavanja

Pri sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana-mesto bo predavanje drevi ob 7 posvečeno vprašanju: »Zakaj sadno drevje v mojem vrtu ne rodi več in lepših plodov?« Predaval bo g. Ivan Breceljnik, upravnik drevesnice Kmetijske družbe. Predavanje bo v kemijski dvorani I. drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici. Po predavanju vprašanja in odgovori. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

Ljudska univerza, Ljubljana, Kongresni trg. Danes, 20. t. m. bo predaval v mali dvorani Filharmonije ob 20. univ. prof. dr. Fran Stele o temi: Umetnost pri zapadnih Slovanih, II. del. Vstop prost.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

V tem trdnem zaupanju sem prišel ravno prav domov, da sem bil lahko poklican k telefonu. Zvedel sem, da Blanka ne more igrati Nade, ker je kontumacirana. Seveda zoper kontumac ne pomaga nobeno zdravilo, tudi anakot ne. Zato se nisem razburjal, marveč se vrnil v samostan in poiskal med gojenkami drugo »Nado«. Pridna Milena z Roba pri Velikih Laščah je rada sprejela vlogo in obljubila, da se jo bo naučila. Šaci sem pa dal za vsak primer, če bi se Faniki vročina povišala nad 50 stopinj, vlogo zlobne Tjaše. Zvečer sem še nadzoroval prevoz šolskih klopi iz samostana v frančiškansko dvorano, potem sem pa šel kolikor toliko pomirjen k počitku.

Drugi dan sem bil že dve uri pred pričetkom predstave v garderobi ter čakal na igralke. Prihajala so pa le pisma, drugo za drugim. Deklice so me točno ubogale, samo za datum so se zmotile. Izbrale so si najrazličnejše bolezni. Dve sta mi naznanili svojo poroko, tri pa celo smrt. Ura je bila že osem in razprodana dvorana je potrpežljivo pričakovala začetka predstave, ko prideta Zina in Breda, prva brez glasu, druga pa brez pik, zato pa z veliko vročino. Jaz sem hotel rešiti, kar se je dalo.

»Hitro divan na oder! Ti, Zina, lezi kot Magda na divan in umri, Breda naj pa zajoka.«

»Konec dober, vse dobro,« je rekel naš profesor Wester, kadar je ob sklepu leta komu primazal cvek. Tako sem tudi jaz mislil, da bom z ganljivim koncem rešil položaj. Pa ga nisem.

Magda je umrla, Vera zajokala, zagrinjalo je padlo, občinstvo pa ni imelo smisla za ganljivi konec brez začetka in nadaljevanja ter je začelo žvižgati, razsajati in tuliti. Ves ta hrušč se je slednjič strnil v en sam krik: »Denar nazaj!«

»In fuga salus« (v begu je rešitev), sem si mislil, pustil mrtvo Magdo na divanu, Bredo v solzah, in jo pocedil po stopnicah. Tu mi zmanjka stopinje in šel sem z glavo naprej v globino. Padal sem celo večnost, dokler se nisem — zbudil na tleh poleg postelje.

Ko sem bežal v sanjah pred razkačenim občinstvom, sem se napak obrnil in padel s postelje. Pa nisem bil prav nič nevoljen. Zahvalil sem Boga, da so bile le sanje in hotel zlesti nazaj v posteljo, ko je začel budilnik brneti. Zato sem se oblekel ter se pripravil, da bi se obril. Ko pa se med miljenjem pogledam v ogledalo, zapazim, da imam vse polno sivih las, katerih prejšnji dan še nisem imel, če je tista dama iz Knina ali iz Dževdželije (kraja si nisem dobro zapomnil), ki me je ustavila na Gosposvetski cesti, ko sem nesel »Tjaši« anakot-tablete, prav videla.

»Ampak, gospod profesor,« je rekla, »prav taki ste še, kakor ste bili takrat, ko ste me učili. Niti enega sivega lasu nimate na glavi.«

Osivel sem torej v eni noči, da še v krajšem času. Pravijo, da človek sanja tik pred zbujenjem. Če ima ta podmena prav, potem sem osivel v nekaj trenutkih.

Pa si zato ne delam sivih las. Kadar sem se pri skušnji jezil nad igralkami, katerih ni bilo, in ošteval tiste, ki so prišle, pa niso znale vloge, so me vselej tolažile: »Nikar se ne jezite, gospod profesor! Boste videli, da bo šlo.«

In res »je šlo«. Eno uro pred predstavo so bile že vse igralke zbrane v garderobi. Breda je izgubila pike z vročino vred, Tilka, je dobila glas nazaj, Zina ga je obdržala, Milena se je naučila vlogo, edina Fanika je imela še 38 stopinj vročine brez belih pik v grlu, kar ji pa ni veliko škodovalo, ker se je itak kmalu ohladila, ko je v peti sliki zavozila z avtom v Bohinjsko jezero.

Ko je potem v šesti sliki Magda umrla in Vera na ves glas zajokala, sem se globoko oddahnil: Občinstvo ni zahtevalo denarja nazaj...

Janko Mlakar.

Zimska moda 1939.

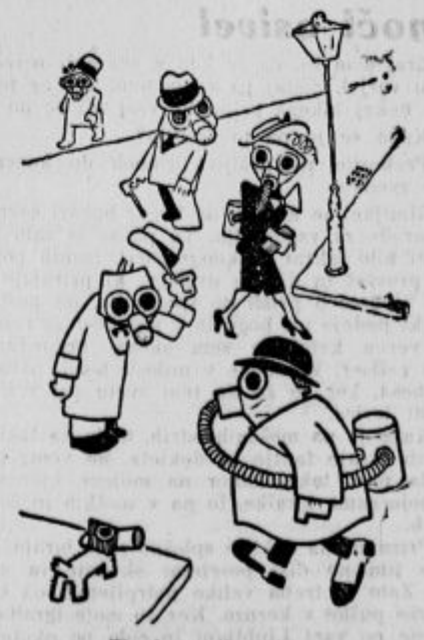

LJUBLJANA

Lep obrtniški jubilej

Štirideset let je preteklo, odkar je poln upov in nad v lepo bodočnost odprl svojo brivnico na Bregu št. 100, kjer stoji danes Blaznikova tiskarna, takrat še mladi brivski mojster **Ivan Kosec.** Ivan Kosec je bil eden prvih domačinov, ki so se posvetili tej lepi obrti in prvi Ljubljančan, ki je v rodnem mestu pričel z brivsko obrtjo služiti si kruh. Takratni Ljubljančani so znali to mnogo bolj ceniti. Kosčeva brivnica je postala v tistih časih priljubljeno shajališče trnovskih in krakovskih grč. Z Brega je Ivan Kosec preselil svoj lokal na Dunajsko cesto, kjer je obratoval polnih 33 let, dokler mu niso zaradi moderniziranja Ljubljane podrli strehe nad glavo. Jubilant je zaradi svoje ljubeznivosti povsod izredno priljubljen in je bil dobro poznan tudi izven Ljubljane. Slovel pa je kot izvrsten delavec in strokovnjak v svoji obrti, ki se je je izučil v Gradcu. Lepo število samostojnih brivskih mojstrov, ki imajo zdaj svoje delavnice križem Slovenije in tudi izven nje, se je izučilo pri njem. Vsi slove kot izvrstni delavci in solidni mojstr.

Zaradi starosti in drugih nevšečnosti je tradicijo svoje obrti prepustil svojemu starejšemu sinu, ki je lani pričel obratovati na Miklošičevi cesti štev. 18. Sedanji lastnik salona Ivan Kosec ml. je brivski obrti svojega očeta pridružil tudi frizerski salon. Zvest tradiciji svojega očeta slovi tudi on po Ljubljani kot prvovrsten strokovnjak, soliden in dober delavec. Poleg svoje obrti pa je v prejšnjih letih našel tudi časa, da se je marljivo udejstvoval tudi drugod, zlasti v sportnih organizacijah. Polnih pet let je bil sportni sotrudnik našega uredništva. Neustrašeno se je boril za lepše razmere v slovenskem sportu in marsikaj tudi dosegel. Načelo njegovih prizadevanj je bilo priznanje in osamosvojitev sloven. sportnih organizacij. Slednjič pa, ko je uvidel, da v takratnih sportnih organizacijah ni mesta za idealne in nesebične ljudi, se je razočaran umaknil in se poslej posvetil le še svoji obrti.

Obema jubilantoma, starejšemu in mlajšemu Ivanu Koscu, iskreno čestitamo in želimo, da bi dočakala še lepše obletnice.

Zborovanje sadjarjev in vrtnarjev

Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana I. je imela svoj redni občni zbor, na katerem se je predsednik dr. Spiller-Muys najprej spominjal v preteklem letu umrlih članov kmetijskega svetnika Viljema Rohrmana, trnovskega župnika Janka Cegnarja in strokovnega učitelja Antona Smerdela. Nato so odborniki poročali o delovanju te največje podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva. Predsednik se je še posebno zahvalil vsem podpornikom: banski upravi, mestnemu županstvu in Osrednjemu društvu za podpore, ravnateljstvu I. drž. realne gimnazije in Kmetijski družbi za prepustitev predavalne in sejne dvorane ter časopisju za objavljanje podružničnih poročil. Podružnica je v preteklem letu v zimskem času prirejala redna tedenska predavanja, spomladi in poleti pa nudila praktičen pouk o vrtnarskih in sadjarskih delih, posebno o zatiranju škodljivcev. Njen vrtnarski oddelek je priredil na letošnjem velesejmu vsestransko uspelo cvetlično razstavo. Število članstva se je pomnožilo na 376. Po odobritvi poslovnih poročil in po soglasno izglasovani razrešnici dosedanjemu odboru je bil z vzklikom soglasno izvoljen nov odbor, in sicer za predsednika dr. Fran Spiller-Muys, za podpredsednika prof. Anton Lovše, za tajnika asistentka mestne vrtnarije Roza Barletova, za blagajnika Teodor Drenik, za gospodarja Avgust Ložar, za odbornike pa Josip Jermolj, Anton Kaluža, inž. Jože Levstik, Josip Olup, Vinko Šimenc, Josip Štrekelj in Franc Zelenik, za pregledovalca računov Anton Šušteršič in Josip Šlajmar.

Končno je občni zbor na iniciativo predsednika sprejel samostojni predlog za občni zbor osrednjega društva, da je treba posvečati nadprodukciji zelenjave v Sloveniji, posebno v Ljubljani in okolici posebno pažnjo, in sicer v dveh pravcih, prvič, da osrednje društvo začne propagando za povečanje konzuma zelenjave med delavskim in kmečkim ljudstvom, in drugič, da osrednje društvo izposluje na merodajnih mestih, da se pospešuje in organizira prevoz zelenjave iz Slovenije v južne in posebno primorske kraje ob času, ko tam primanjkuje svežine, v Sloveniji jo je pa preveč, ter da se omogoči tudi izvoz v inozemstvo. Občni zbor je bil mnenja, da bi se vse to dalo doseči najbolje z ustanovitvijo posebne zadruge, podobne švicarski vrtnarski zadrugi.

zlato nalivno **pero**
ima vse prednosti zato ga darujte!
Cene neizpremenjene!
Izbrano lepa božična darila
Novosti pisemskih papirjev.

l **Zamrznjene vodovode** tali brez razkopavanja zidu z električnim aparatom Čokert Avgust, klepar, vodovodni inštalater, Gregorčičeva 5, telefon 24-70.

l **Združenje brivcev in frizerjev v Ljubljani** uljudno obvešča cenj. občinstvo, da bodo poslovalnice za praznike sledeče obratovale: sobota, 23. 12., od pol 8—19 z opoldanskim odmorom; nedelja, 24. 12., od pol 8—17 brez opoldanskega odmora; ponedeljek, 25. 12., cel dan zaprto; torek, 26. 12. (sv. Štefan), od 8—12; sobota, 30. 12., od pol 8—19 z opoldanskim odmorom; nedelja, 31. 12., od pol 8 do 19 z opoldanskim odmorom; ponedeljek, 1. 1. 1940, cel dan zaprto; sobota, 6. 1. 1940, (sv. Trije Kralji), od pol 8—12; nedelja, 7. 1. 1940, cel dan zaprto.

l **Za jubilej 100.000 kosil in večerij v stari cukrarni** je poslal g. **Fric Eberle,** lastnik naše ugledne zlatarske in juvelirske tvrdke Jos. Eberle, 5.000 din s čestitkami gospodu županu dr. Adlešiču k uspehom na socialnem polju in z željo naj ta njegov dar olepša božično proslavo tega prelepega jubileja stare cukrarne. Omeniti moramo, da g. Fric Eberle redno podpira mestne reveže tudi z izdatnimi mesečnimi prispevki prostovoljni socialni daščini in najde vsako priliko za izkazovanje še posebne dobrote. **Neimenovan** ljubljanski podjetnik, ki je za reveže poslal še nekaj tisočakov, je spet izročil 1.000 din za staro cukrarno. Prav tako je upravni odbor ljubljanskega **Rotary cluba** mislil na božič v stari cukrarni in v ta namen daroval 2.000 din. Tvrdka **Julij Meinl** d. d. na Tyrševi cesti 2 je pa v isti namen poslala 30 kg riža in 30 kg testenin, a veletrgovec **g. Ivan Jelačin** je daroval za cukrarno 47 kg riža, 10 kg orehovih jederc, 10 kg leče in 1 zaboj rozin, da bodo naši najbednejši imeli za praznike tudi potice. A tudi naši vinski trgovci in gostilničarji so se spomnili mestnih revežev s priboljškom za praznike. **G. M. Barbič,** trgovec z vinom v Malenškovi ulici 7 je poslal 30 litrov vina, g. Pio Radonič s Stare poti pa 15 l vina, brez dvoma bodo pa drugi posestniki kleti posnemali te dobrotljive prijatelje revežev. Da je pa o božiču mraz, se je spomnilo že več naših dobrosrčnih trgovcev in spet je poslal veletrgovec g. **Karel Prelog** iz Židovske ul. 2 najbednejšim 80 moških srajc, 50 parov otroških nogavic in 50 robcev. Mestno poglavarstvo pred božičem dan za dnem z večjim veseljem ugotavlja pogostejše dokaze usmiljenja z mestnimi reveži, zlasti pri naših trgovcih in obrtnikih in sploh pri gospodarstvenikih, ki na tako plemenit način izkazujejo svoj socialni čut in dajejo dobre zglede vsem slojem prebivalstva. Ko mestno poglavarstvo izreka najtoplejšo zahvalo vsem dobrotnikom tudi v imenu podpiranih, smatra za svojo dolžnost, da vse domače in tudi podeželsko kupujoče občinstvo opozori, naj pri svojih nakupih upošteva one, ki svoje dohodke dele z manj srečnimi bližnjimi.

Najnovejša poročila

Uspešen odpor finske vojske

„Oktjabrska revolucija" potopljena?

Helsinki, 19. dec. AA. DNB.: Finsko vrhovno poveljništvo je izdalo sledeče sporočilo: Sovražne čete so bile znatno ojačene ter so izvršile napad na raznih delih bojišča na Karelijski ožini. Napad je bil izvršen po močnem topniškem ognju. Finske čete so odbile vsak poskus sovražnika, da se približa njihovim pozicijam. Posebno srdite borbe so bile v pokrajini med jezerom Muole in jezerom Kauka. Sovjetske izgube so velike. Na vzhodnem bojišču smo pri Koirinoji in jezeru Agranotra odbili sovražni napad tako uspešno, da so finske čete prešle v protiofenzivo, ujele veliko število sovražnikov in zaplenile velike količine vojnega materijala. Ob finski obali je finsko topništvo posebno pri Koivistu vodilo srdito borbo s sovjetskimi letali. Sovražne križarke in letala so bombardirala več finskih otokov. Sovražno letalstvo je bilo v toku današnjega dneva zelo aktivno ter na raznih krajih metalo bombe, ki pa niso napravile nikjer večje škode. Finsko letalstvo je izvedlo uspešne izvidniške polete. Sestreljena so bila štiri finska letala. Verjetno je, da je bilo zbitih še več sovjetskih letal.

Helsinki, 19 dec. t. Reuter poroča: **Finci so z obrežnimi topovi pri Kovisto v Kareliji streljali in potopili sovjetsko veliko bojno ladjo »Oktjabrskaja Revolucija«, ki ima 23.000 ton. Vest še ni potrjena.** Cenzura je dovolila, da se potopitev obelodani in službeni krogi pravijo, da najbrž odgovarja resnici.

Helsinki 19. decembra. AA. Havas: Finske obalske baterije so potopile sovjetsko vojno ladjo »Oktjabrska revolucija«. Potopljena ruska vojna ladja je imela 23.370 ton.

Bitka v zraku pri Helgolandu

Berlin, 19. dec. AA. DNB.: Štab poveljništva letalstva objavlja sledeče podrobnosti o letalskih borbah, ki so se vodile dne 18. t. m. ob nemški obali. V ponedeljek, 18. dec. popoldne so poskušali Angleži napad velikega obsega na nemško obal. Poleta se je udeležilo 44 najmodernejših angleških letal. Sovražna letala so poskušala napasti več točk nemške obali, toda nemška lovska letala so ustavila in razpršila nasprotna letala severno od Helgolanda, še preden so prispela do nemške obali. V nemškem zalivu so se vodile ogorčene zračne borbe. Po doslej zbranih podatkih je bilo v teh borbah zbitih 34 angleških letal. V to število niso vštete izgube, ki so jih Angleži po vsej priliki pretrpeli pozneje, ko so se vračali v Anglijo. Morje je vrglo na obal nemških otokov že več ostankov angleških letal. Samo nekaterim angleškim letalcem se je posrečilo prebiti se do Wilhelmshafna. Toda tu so jih napadle nemške protiletalske baterije, tako da niso mogla vreči niti ene bombe. Nemška lovska letala, ki so izvojevala to zmago, pripadajo eskadri Schumacher, ki je sestavljena iz letal znamke »Messerschmidt«. Ta eskadra se je odlikovala že v borbah 14. t. m., ko je odbila napad 20 angleških letal, pri čemer jih je sestrelila 10.

Svečan pogreb admirala Guepratta

Pariz, 19. dec. AA. Posmrtni ostanki admirala Guepratta, ki so ležali včeraj vse popoldne na mrtvaškem odru v Napoleonovi kapelici, so bili danes na najsvečanejši način pokopani v grobnici guvernerjev. V cerkvi invalidov, kjer se pokopujejo najslavnejši francoski vojskovodje, je opravil zadušnice kardinal Verdier. Poleg predstavnikov francoske vlade in tujih poslaništev se je zadušnice udeležila tudi zelo številna jugoslovanska delegacija s poslanikom dr. Puričem na čelu. Prisoten je bil tudi jugoslovanski vojaški ataše, polk. Dragutin Savič, ter predsednik Združenja bivših jugoslovanskih bojevnikov, ki živijo v Franciji, Stevan Jankovič. Med številnimi venci, ki so bili položeni na mrtvaški oder pokojnika, je bilo opaziti prekrasen venec Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla, dalje venec jugoslovanske vlade ter venec jugoslovanskega vojnega ministra generala Nediča. Nocojšnji francoski tisk naglaša, da je bilo med številnimi tujimi delegacijami posebno opaziti jugoslovansko delegacijo.

Drobne novice

London, 19. dec. AA. Reuter: Nemška letala so metala bombe in streljala s strojnicami na tri angleške vlačilce. Vlačilec »Zilus« se je potopil, posadka pa se je po 13 urni vožnji v rešilnih čolnih rešila v neko luko na vzhodnem Škotskem. Drugemu vlačilcu »Astrosu« se je posrečilo doseči brez poškodb neko angleško luko, tretji vlačilec »Ocean View« pa je bil lažje poškodovan ter je priplul v neko drugo angleško luko. Devet članov posadke je bilo ranjenih.

Moskva, 19. decembra. b. Zadnje dni so bili v Črnem morju manevri sovjetske mornarice. Na manevrih so sodelovale podmornice, ribiške ladje, minonosci, torpedni čolni in letala. Iz manevrov je bilo videti, da imajo predvsem obrambni značaj sovjetske strategije na Črnem morju.

Berlin, 19. decelbra. b. V zadnjem času se je moralo zagovarjati pred posebnim sodiščem večje število oseb, ki so poslušale tuje radijske postaje ter nato razširile neresnična poročila.

l **Rezervni častniki** so vabljeni na zaupni sestanek v četrtek 21. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, na katerem bo imel važno predavanje brigadni general za generalštabne posle g. Čedomir Sketič, ki bo pri tej priliki kot odposlanec g. ministra vojske in mornarice dal posebno sporočilo za rezervne častnike. Vstop proti častniški legitimaciji. — Pododbor Ljubljana.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!
Vaše zdravje je toliko vredno, da zahtevate
Radensko
tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
Izrecno v originalnih steklenicah!

l **Veliki posli v zemljiški knjigi.** Zemljiškoknjižni urad zaznamuje letos že prav veliko število raznih zemljiškoknjižnih poslov. Včeraj je urad dosegel že poslovno številko nad 9000. Značilno je, da zadnji mesec Priv. agrarna banka dnevno bombardira urad s svojimi predlogi glede prenosa raznih terjatev, ki so jih banki odstopili ljubljanski denarni zavodi in ki so bile vknjižene na okoliških kmečkih posestvih. PAB se vknjižuje glede ostankov ter terjatev, vknjižuje pa se tudi za celotne zneske. Samo ta mesec je banka poslala uradu do 300 predlogov za prenos terjatev.

l **Zlomljeni cvet drugič v kinu Unionu!** Ta prekrasni film z Dunajčanko Louiso Rainerjevo je morala uprava kina Uniona že drugi dan po ljubljanski premieri staviti s sporeda, ker se je pri izposojevalnici filma zgodila pomota in je film moral biti vrnjen. Prošnjam občinstva, da bi film še videli, je unionska kinouprava sedaj ugodila in bo predvajala lepi, vsebinsko globoki film od danes naprej 3 dni, da ga bodo mogli videti najširši krogi ljubiteljev lepih filmov. Zlomljeni cvet je res prvovrsten, krasen film, ki zasluži pozornost občinstva.

l **Žalosten življenski jubilej 91 letnega trgovca.** V Ljubljani biva 91 letni bivši trgovec, ki je v svetovni vojni izgubil vse svoje veliko premoženje in danes živi v največji bedi in v velikem pomanjkanju. Takole nam pripoveduje: Edino, kar mi je ostalo, je moje veliko zaupanje v Boga in njegovo pomoč. Zadela me je nesreča, da sem na desno oko oslepil, na levo pa tudi slabo vidim, ne morem čitati, ne pisati. Obračam se na dobra ljubljanska srca za pomoč. Zlasti se obračam na trgovski stan, da bi se me za moj 91. božič spomnili in mi olajšali moj žalostni položaj bodisi z denarjem ali blagom, ker nimam sredstev za nakup niti najpotrebnejšega za zimo. Za vsako najmanjše darilo se že naprej zahvaljujem vsem dobrotnikom ter jim obenem želim vesele božične praznike in srečno novo leto 1940. Darila sprejema iz prijaznosti uprava »Slovenca«.

l **V gostilni napaden trgovec.** V neki ljubljanski gostilni so se stepli pijani gostje. Tisti hip je stopil v gostilno neki ljubljanski trgovec, ki ga je eden izmed pijancev tako močno udaril po nosu, da je moral trgovec iskati zdravniške pomoči v bolnišnici.

Celjske novice

c *Važen sestanek LKB,* krajevne organizacije v Celju, je bil v nedeljo v Narodnem domu. Predsednik g. Janko Brišček je navzočim obrazložil rešenje vojnega ministrstva z dne 31. okt. 1939 zaradi priznanja prostovoljstva koroškim borcem in nošenja kolajn. Aktivni koroški borci in orožniki bodo nosili odlikovanja na rdečem traku, vsi ostali, ki so kakor koli sodelovali pri zasedbi Koroške, kakor razni propagandisti — civilisti in neborci pa na plavem traku. Članom so se ob tej priliki razdelili obrazci, ki jih mora vsak član izpolniti do 1. januarja 1940. Nato bo vse to poslano vojaškemu okrožju v Celju. To bo spiske natančno pregledalo in zbralo podatke za priznanje dobrovoljstva, nakar bo vse to poslano IV. armadni oblasti v Zagrebu zaradi končnega priznanja. LKB v Celju je naslovila na razne imovitejše kroge prošnje za podpore, da bi obdarilo svoje najrevnejše člane. Prihodnje leto bo LKB priredila veliko efektno loterijo v korist gradnje novega doma.

c *Dekliški krožek* ima drevi ob pol 8 v Domu svoj redni sestanek. Vabljene!

c *Šolski upravitelj* g. Vrtačnik Vid iz Vojnika je bil prestavljen na II. deško osnovno šolo (okoliško) in je včeraj prevzel posle šolskega upravitelja na tej šoli.

c *Fantovski odsek Celje I.* vabi vse starešine, članstvo, mladce in naraščajnike, da se polnoštevilno udeleže drevi božičnice v Domu v Samostanski ulici. Posamezni člani in starešine lahko razvesele kakega revnega člana, mladca ali naraščajnika s posebnim darilom, katerega naj oddajo pred pričetkom božičnice predsedniku odseka. Vabljeni!

Ptuj

Pogreb p. Bernardina Šalamuna. V ponedeljek dopoldne so spremili pokojnega p. Bernardina Šalamuna na njegovi zadnji poti na pokopališče na Rogoznico številni njegovi znanci, sobratje in številni verniki minoritske župnije. Ko so pokojnikovi sobratje opravili v cerkvi molitve za umrlega, je kapucinski gvardian g. p. Lacko Hazemali v krasnih besedah orisal lik pokojnega patra Bernardina. Sledila je sv. maša, ki jo je ob asistenci daroval minoritski gvardian g. p. Mirko Godina. Po sv. maši se je razvil dolg sprevod, v katerem je bilo tudi zastopstvo ptujskega Fantovskega odseka v krojih in s praporom na čelu, dekliška Marijina družba z zastavo in razne druge organizacije. Sprevod je vodil ptujski prošt g. Ivan Greif z velikim številom duhovščine. Na pokopališču je g. prošt opravil pogrebne molitve, nakar je imel globoko občuten govor p. Bernardinu v slovo. Pevski zbor »Cecilije« je zapel krasno nagrobnico.

Revolucionarni tehnični izum Mariborčana

Dieselovi vozovi bodo vozili s plinom

Maribor, 19. decembra.

Mariborski mestni avtobusni promet je bil ustanovljen 26. decembra 1926 in poteka torej te dni 13 let, odkar so počeli voziti prvi mariborski mestni avtobusi. Ta avtobusni promet je bil po presledkih dviganja in padanja leta 1935 na tem, da se ali ustavi ali pa popolnoma preustroji. Mestni občinski upravi se je posrečilo, da je od decembra 1935 dalje pa do danes mestni avtobusni promet docela prenovila, in sicer tako uspešno, da so se odpravili vsi dotakratni nedostatki in da je bilo podjetje postavljeno na pravilno gospodarsko podlago. Od 19. marca 1936 do danes so Mestna podjetja nabavila 21 novih modernih avtobusov, in sicer z Dieselovimi motorji Od starih avtobusov sta ostala danes samo še dva kot rezerva. Zelo umesten in dalekoviden korak je bil napravljen že leta 1937 s tem, da so bili preurejeni vsi takratni bencinski motorji na pogon z zemskim plinom, metancm, t. j. z domačim gorivom, ki ga imamo dovolj na razpolago. V tem oziru so se mestna podjetja mariborska docela osamosvojila in so si nabavila tudi lastne jeklenke za prevoz metana.

Letošnjo jesen pa so nastopili nepredvideni dogodki, ki so se pokazali pri avtobusnem prometu v tem, da je bilo predvideti poleg drugega tudi pomanjkanje plinskega olja za Dieselove motorje. Znano je, da doslej še ni bilo nobenega načina, kako bi se dalo preurediti Dieselove motorje na pogon s plinom, ne da bi bilo pri tem treba na motorju večjih in dragih sprememb. Mestna podjetja so iskala takoj ob nastopu nepredvidenih dogodkov način, kako bi si zagotovila že v naprej nemoteno obratovanje mestnega avtobusnega prometa. Delali so se razni poskusi, proučevala so se razna mnenja in končno se je posrečilo tehničnemu vodji avtobusnega prometa g. Princlu Viktorju, da je dne 2. novembra t. l. uspel s poskusi postopka za pogon Dieselovih motorjev s plinom. Izum je bil prijavljen takoj Upravi za zaščito industrijske svojine v Belgradu, ki je že registrirala Princlovo patentno prijavo. Na osnovi dobljenih izkušenj so MP preuredila prvi Dieselov motor na pogon z metanom, in sicer tako, da ni bilo treba preurediti niti najmanj Dieselovega motorja samega. Poskusi so se dobro obnesli, ker je poskusni avtobus prevozil doslej že preko 800 km brez vsakih motenj in z najodličnejšim uspehom. Preurejeni Dieselov motor sta preizkusila na poskusnih vožnjah z vso strogostjo in objektivnostjo dva strokovna inženirje vsak zase. O postopku samem tukaj ne moremo govoriti, ker je to interna zadeva Mestnih podjetij, oziroma izumitelja g. Princla.

S tem upamo, da se bo Mestnim podjetjem posrečilo, da bodo lahko tudi v naprej vzdrževala svoj avtobusni promet v dosedanjem obsegu razen morebitnih malenkostnih redukcij, ki so pač nujne kot posledica raznih zaprek v sedanjih izrednih razmerah. Mestna podjetja bodo usposobila s časom avtobus za avtobusom na pogon z metanom, da bi se tako omejila poraba tekočega goriva na najmanjšo mero.

Na željo cenjenega občinstva ponavljamo prekrasni film, ki smo ga nedavno morali iz tehničnih razlogov staviti s sporeda!
Zlomljeni cvet (Spokornica Frou Frou)
KINO UNION tel. 22-21 Ob 16., 19. in 21. uri
Ta sijajni film, pretresljive vsebine z lepo Dunajčanko **Lujizo Rainer-jevo** smo morali nenadno drugi dan po premieri odstopiti drugemu kinematografu in ga sedaj ponavljamo, ker smo prejeli iz kroga naših obiskovalcev mnogo prošenj naj ga za par dni ponovno stavimo na spored!
Izkoristite priliko in ogiejte si ta film!

KULTURNI OBZORNIK

Razstava nemške knjige v Belgradu

V soboto, 9. decembra je bila v Muzeju kneza Pavla v Belgradu odprta reprezentativna razstava *nemške knjige*. Razstavo je odprl knez namestnik Pavle v prisotnosti kraljevega namestnika Stankoviča, predsednika vlade Dragiše Cvetkoviča, predsednika senata dr. Korošca, desetih ministrov, nemškega poslanika in predstavnikov diplomatskega zbora. S tem so razstavi vtisnili njen uradni, svečani značaj. Nemško propagadno ministrstvo je kot stvarni organizator hotelo predstaviti vse knjige iz starejše in moderne književnosti, ki so gradile pozitiven odnos med našo in nemško kulturo, oziroma njenimi predstavniki. Poleg tega ima razstava namen pokazati vse smeri, stroke, obseg in oblike najnovejše nemške literarne produkcije od 1933 dalje, torej knjige, ki so neposredno ali posredno inspirirane od duha današnjega nemškega nazora. V teh novih petih letih so Nemci izdali okoli 10.000 znanstvenih knjig in okoli 40.000 beletrističnih. (Spomnimo se ob tem, da ima vsa slovenska povojna produkcija 12.000 knjig; v številčnem odnosu prebivalstva pride na enega Slovenca približno 60—70 Nemcev.) Seveda niso mogli razstaviti vseh teh knjig, ampak le najznačilnejše, najpomembnejše od njih, skupno po številu 4000, torej le minimalni izbor knjig, ki lahko reprezentira značaj in obseg poedine vrste knjižne produkcije.

V glavni sobi je bil ravno razstavljen izbor tistih knjig, ki so od početka do danes sestavljale most medsebojnega zanimanja. Tu je razstavljena Dalmatinova biblija, Trubarjevi artikuli in druga dela naših protestantov. Dragocen dokument je tudi razstavljeno originalno pismo Goetheja Karadžiću. Znano je, da se je Goethe tako živo zanimal za srbsko narodno poezijo, da je sam prevedel nekaj pesmi kot n. pr. Hasanaginico. Kakšno uslugo nam je s tem Goethe naredil, je pravilno poudaril nemški profesor na otvoritvi, ko je dejal, da se pravi pokazati svetovno vrednost neke narodne kulture, obenem pokazati tudi politično vrednost tega naroda, naroda, ki živi na »starem, tragičnem z božjo milostjo obsijanem Balkanu«. V posebni vitrini so razstavljeni *nemški prevodi Prešerna*, tako Funtkov prevod Sonetnega venca iz 1901, Germanikov prevod Povodnjega moža 1866, prevod Krsta pri Savici. Tu je treba omeniti tisto *zamenjavo med pravim Prešernom in nekim pustolovcem Heinrichom Prešernom*. V sredi vitrine sta namreč med drugimi prevodi Prešerna razstavljena tudi dva, dokumenta, katera so organizatorji očividno s posebno skrbjo vstavili med Prešerniana. Na enem se zahteva naj policija izvrši nadaljnje poizvedbe za tem Heinrichom Prešernom na podlagi drugega dokumenta, datiranega s 16. junijem 1864, ki poroča, da se tedaj mudi na Dunaju Heinrich Prešern, ki je pred petimi leti podedoval od strica, ki mu je umrl v Trstu 200.000 forintov. Nato je s tem denarjem igral veliko vlogo v pariškem Jockey-klubu. Slednjič je v dvoboju baje pred domenjenim znakom ubil nasprotnika in ga zaradi tega zasleduje pariška policija. Po tem dogodku se je napotil v Orient, Kairo. — Naprej se ne da več brati, ker je ostalo na drugi strani lista. Ker je nad tem listom natipkano navodilo z naslovom: Polizei-Notizen über den Aufenthalt des slowenischen Dichters Heinrich Prešern in ker je med ostalimi Prešernovimi knjigami ne more biti dvoma, da so na ta način zmotno identificirali oba moža in našemu Prešernu natovorili tako dvomljivo kariero in to *15 let po njegovi smrti*. Ker večina obiskovalcev te razstave mogoče ni čisto natančno poučena o pravi resnici, si utegne na podlagi tega ustvariti zelo malo častno mnenje o našem največjem pesniku; medtem ko je malo častno, da tako očitno zmoto in neznanstvenost trpe na razstavi.

V istem prostoru so razstavljene tudi najnovejše knjige, ki se bavijo z vprašanji Jugoslavije in opisujejo naše kraje in ljudi. Berlinski bibliotekar, ki me je iz ljubeznivosti vodil po razstavi me je opozoril posebno na dramatizirano pesnitev Roberta Weegeja Die Nemanjiden. Ta jugoslovansko-nemški del je torej razdeljen v knjige in dokumente iz preteklosti in moderne knjige.

V ostalih prostorih so razmeščene razstave po strokah. Omenil sem že, da gre tu le za knjige, ki so izšle po letu 1933.

Zelo skrbno je prirejena *Goethejeva* razstava, katere obisk bo za specialne ljubitelje Goethejeve umetnosti prava naslada. Moderna nemška beletristika je predstavljena v zapeljivih oblikah po sobi z naslovom *Novi nemški romani*. Poleg nje so razstavljene *mladinske knjige*. Prav tako imata svojo razstavo *Nemška pokrajina in umetnost*. Zelo obširna in zanimiva je zbirka knjig pod naslovom: »*Kulturwissenschaft*«. Dalje je treba omeniti razstave pod naslovi: *Nemški preporod, Tehnika in arhitektura, Zdravilska veda, Medicina, Zgodovina in svetovna politika*. Posebnega zanimanja je vredna razstava *tipografije*, kjer so razstavljeni nemški tiski iz preteklosti in sedanjosti. Tu so pokazali Nemci, do kakšne estetske višine so dospeli v tiskarstvu z najelementarnejšimi sredstvi: barvo, papirjem in črko, posebno v kombinaciji barve papirja in črke. Na koncu razstave so razstavljene knjige iz področja *filozofije in pedagogike*. Poudarjena je smer razvoja od leta 1933 dalje, smer knjige B. v. Schiracha: Revolucija vzgoje, ki naj predstavlja novo teorijo in prakso pedagogike v sedanjem nemškem mladinskem gibanju. V filozofskem kotičku je razstavljena nova, obširna izdaja Herderja, tistega Herderja, ki je v narodih zbudil narodno individualnost in je postavil vrednost svetinje. Kako je danes priljubljen v Nemčiji *Kant* priča krasna izdaja njegovih del v 22 v usnje vezanih zvezkih. Seveda zavzema častno mesto tudi Nietzshe. — Omembe vredna se mi zdi tudi originalna Wechßlerjeva primerjava med nemškim in francoskim duhom, z naslovom: Esprit und Geist 1927.

Da bi bil ta pregled natančen, bi ga moral sestaviti za vsako stroko poseben strokovnjak; meni pa naj bo dopuščeno, da izrazim vtis o zunanji, estetski plati razstave.

Predvsem je bilo vidno, da je arhitekt, ki je vodil razporejanje knjig strogo pazil, da niso bile police prenatrpane. Kjer koli je mogel, je pokazal tudi notranjo stran knjige. Razstavljalne mize so bile okusno obrobljene z belim pasom. Poleg tega so prostore posrečeno izpolnili z dobrimi keramikami, vazami in steklom. Nemški poslanik je dejal na začetnem govoru, da ima razstava namen pokazati umsko delo nove Nemčije in s kakšno ljubeznijo in predanostjo se trudijo v Nemčiji, da tudi zunanjo opremo knjige spravijo v sklad z vsebino. Znano je, da Nemci v razliki s Francozi neprimerno bolj pazijo na samo zunanjo estetiko knjige. Francoz kupi knjigo, da jo prebere, zato je lahko broširana in poceni. Nemec pa zahteva lepo vezano knjigo, da jo postavi v omaro za dolgoletni okras sebi in potomcem. To stremljenje po čim boljši estetski izpopolnitvi zunanjega videza knjige je bila prav tako očito na tej razstavi. Broširanih knjig skoraj nisem videl. Pogled v kakršno koli sobo je nudil tako pestrost kakor mozaik. Posebne užitke pa še nudi ogled opreme posamezne knjige.

Čeprav obsega razstava le knjižno produkcijo Hitlerjeve ere, mora biti obiskovalec hvaležen prireditelju, da so mu dali priliko na enem prostoru ogledati si vršičke glavnih vej današnje nemške kulture.

M. H.

JEGLIČEV AKADEMSKI DOM BO SPOMENIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI VSI ZAVEDNI SLOVENCI, DARUJTE OB TRETJI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN

Svetovni prostor se širi

Počasi, pa brez odmora, prodira človeški duh v vesoljstvo. V zadnjih desetletjih so se naši pojmi o svetovnem prostoru temeljito izpremenili. V začetku tega stoletja smo še mislili, da je rimska cesta s svojimi slutenimi sonci zadnja meja, kakor nekaka lesa, za katero je potem samo še neskončen prazen prostor, danes pa vemo, da je le ena izmed mnogih, ki so ji enake in segajo bogve kam. Naš svet je postal večji, človeško oko si ga je razširilo. Odkar zvezdoslovci fotografirajo nebo, se je število meglic, ki so na posnetkih le majhne, medle točke, silno pomnožilo. Danes že moremo opazovati prostrani svetovni prostor, po katerem gredo svojo neskončno pot številne meglice in rimske ceste, ki so enake tej, ki jo poznamo od naših otroških let.

Nizozemski raziskovalec dr. de Sittart je izračunal, da je takih rimskih cest nič manj kot 80 milijard, naši daljnogledi pa jih doslej dosežejo samo kaka dva milijona. Drugi zvezdoslovec dr. Hubble pa je odkril, da fotografska plošča pokaže večje število rimskih cest, če je dalj časa izpostavljena svetlobi, ki prihaja iz svetovnega prostora. Iz teh dejstev nekateri sklepajo, da so vsi ti svetovi enakomerno razdeljeni v globino, čeprav se nam na prvi pogled zdi, da so nakopičeni.

Drugo odkritje pa je, da vse te meglice ali rimske ceste tem hitreje beže od nas, čim bolj so od nas oddaljene. Tako imenovani »galaktični sistemi« hitijo izpred naših oči v svetovni prostor s hitrostjo 11.000 km na sekundo! Pač hitrost, ki je niti primerjati ne moremo z nobeno hitrostjo na zemlji. To znanstvenikom velja za dokaz, da se svetovni prostor širi, da je vsak dan večji. Svet torej ni neizpremenljiv, ampak se njegove mere raztezajo. Svet pa se ne širi samo v eno smer, ampak enakomerno v vse smeri, kot krogla. Opazovalne naprave so namreč že danes tako izpopolnjene, da se more opazovati, da se zvezdne meglice ne oddaljujejo samo od nas, ampak tudi druga od druge, da torej z velikansko naglico silijo vsaksebi — kakor če bi na gumijasto žogo zarisali točke, pa bi žogo napihnili: točke bi se v nekem razmerju oddaljevale naprej in narazen. Čimdalj torej beže zvezdni sistemi od nas in drug od drugega, tem večje je svetovje. Po računih so ugotovili, da je premer svetovja v začetku našega stoletja znašal 100 milijonov svetlobnih let, danes znanstveniki smatrajo, da znaša že trikrat toliko in da smo zdaj na drugi stopnji tega razvoja.

To raztezanje svetovja izvira iz dinamičnih sil, ki nam jih razodevajo energije, ki iz ozvezdij bruhajo v prostor. To stanje pa po mnenju zvezdoslovcev ne bo trajalo večno, ker čimbolj se svet razteza, tembolj izgublja na notranji energiji in v nekem času mora priti do pokoja. Kako dolgo pa bo trajalo to naraščanje svetovja, seveda ni mogoče prav nič prerokovati; pa tudi ni prazna domneva, da bo po tej dobi — morda po več milijon letih — nastopila druga doba: krčenje svetovja. Eno pa je gotovo: svetovje je v neprestanem dihanju in raste in upada kot pljuča. Pa tudi če se naša misel, utrujena od silnih dimenzij, ki jih težko doume, ustavi in ne ve več kam, narava se ne ustavi: nove neskončnosti stopajo pred nas in nihče ne ve, kje se konča »nebesna vojna«.

ŠPORT

Športni drobiž

FIS-ine tekme bodo odpovedane. Kakor poročajo iz Osla, bo norveška smučarska zveza v prvih dneh leta 1940 reševala vprašanja glede odpovedi FIS-inega smučarskega svetovnega prvenstva, katero bi morali izvesti Norvežani v času od 24. februarja do 3. marca v Holmenkollnu in Rjukanu.

Beccali, izborni italijanski lahkoatlet, ki je bil leta 1932 olimpijski prvak na 1500 m, ter leta 1936 tretji na isti progi ter drugi evropski rekorder v teku čez zapreke na 400 m, ne bo prihodnje leto nič več nastopal Beccali je s tem zaključil dolgotrajno športno karijero, kajti bil je že od leta 1928 olimpijski tekmovalec.

Jack Medica, ameriški plavalec, ki je l. 1936 na berlinski olimpijadi zmagal v kravlu na 400 m, je postal profesijonalni športnik. Medica deluje na kolumbijski univerzi kot plavalni učitelj.

V Nemčiji imajo dovolj smučarskih učiteljev ter je zato ministrstvo odredilo, da se do nadaljnjega ne pripusti noben kandidat v triletni tečaj za izvežbanje smučarskih učiteljev.

Nemški in češki lahkoatleti se bodo pomerili prihodnje leto v svojih lahkoatletskih sposobnostih. Nastopili bosta izbrani moštvi Nemčije in češkega protektorata. Tekme bodo v Pragi.

Nogometaši se snidejo v Budimpešti. Madžarska nogometna zveza je povabila zastopnike Jugoslavije, Nemčije, Italije, Romunije in Češko-Moravske k zasedanju, ki bo 13 in 14. januarja prihodnjega leta v Budimpešti. O priliki tega zasedanja se bodo obravnavala važna vprašanja glede bodočih meddržavnih tekem, pokalnih tekem ter glede ureditve mednarodnega nogometnega športa vobče. Pred tem pa pojde madžarski zastopnik v Rim, kjer bo stopil v stik z vodilnimi italijanskimi nogometnimi krogi.

Prve mednarodne zimskošportne tekme bodo v času od 24. do 28 januarja v Beljaku. Te tekme smatrajo Nemci za zelo važne ter se jih bodo udeležili Italijani, Jugoslovani, Madžari, Nemci in morda tudi Romuni in Bolgari.

Snežne razmere

Uradno poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru JZSZ in SPD

1. decembra 1939.

Rateče-Planica 870 m: —5 delno oblačno, mirno, 30 cm pršiča na 20 podlage, skakalnica uporabna.
Planica-Slatna (Dom Ilirija) 905 m: —4, delno oblačno, 20 cm pršiča na 30 podlage, drsališče uporabno.
Peč-Petelinjak 1440 m: —7, delno oblačno, 40 cm pršiča na 40 podlage.
Kranjska gora 810 m: —3, barometer pada, delno oblačno, 35 cm snega, pršič, sankališče uporabno.
Vršič 1515 m: 80 cm snega, pršič.
Bled 501 m: —4, barometer pada. delno oblačno, mirno, 30 cm snega, pršič.
Pokljuka 1300 m: —3, delno oblačno, mirno 90 cm snega, pršič.
Bohinj-Sv. Janez 530 m: —1, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.
Bohinj-Zlatorog 530 m: —1, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.
Dom na Komni 1520 m: —3, delno oblačno, mirno, 70 cm pršiča na 80 podlage.
Gorjuše 1060 m: —3, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.
Valvazorjev dom 1180 m: —2, delno oblačno, 30 cm pršiča na 20 podlage.
Velika planina 1558 m: —4, delno oblačno, 15 cm pršiča na 60 podlage.
Kamniška Bistrica 601 m: —4, delno oblačno, 25 cm pršiča na 10 podlage.
Polževo 620 m: —3, oblačno, 20 cm snega, pršič.
Jezersko 890 m: —5, delno oblačno, mirno 25 cm pršiča na 15 podlage.
Bloke 900 m: —4, barometer pada, oblačno, 39 cm snega.
Radovljica 470 m: —4, barometer pada, oblačno, 30 cm južnega snega.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Občni zbor SK Planine bo v petek 22. decembra t. l. ob 8 (20)zvečer v prostorih Akademskega doma na Miklošičevi cesti. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, poročila odbornikov, volitve, predlogi in slučajnosti. Pozivajo se vsi načelniki sekcij, da pripravijo poročila, članstvo pa, da se občnega zbora polnoštevilno udeleži. Seja odbora zaradi razgovora o občnem zboru bo v četrtek 21. t. m. ob 8 (20) v Akademskem domu.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(197) Fanta sta slednjič prispela v neko votlino. To pot bi bila pač bolje storila, če bi bila odšla z Arabcem, ker bi se jima bilo vse lepo izteklo. A nista ga bila prav razumela in spet ju je obšla groza, če ne bosta nemara zaprta. Zaslišala sta tudi korake mimo votline, vendar sta čutila, da sta na varnem.

(198) Potem sta stopila spet ven. Pot je bila zmeraj hujša in slednjič se je zgodilo nekaj strahotnega. Povsod so ležali veliki kamni. »Tod morava priti čez,« je Jan sklenil. Splezal je čez veliko skalo, in preden sta vedela, kaj in kako, je zašel Jan v jamo, lezel vanjo globlje in globlje, in Filip ni mogel svojemu ubogemu prijatelju nič več pomagati.

Lov z letalom

15

»Kopačo pa le imava, in ta nič manj ne zaleže. Sicer pa lahko še kaj poiščeva. O, ko bi imela vsaj srečo!«

»Glej, Jock, ali ni tole na steni stara svetilka?« Še preden mu je užigalica pogorela, jo je snel. »Tudi nekaj olja ima še.«

Rabljena že več mesecev ni bila, zato je bila vsa umazana in zaprašena in komaj sta jo prižgala, da je vsaj za silo brlela.

»Tlak iz opeke,« reče Tim. »A s kopačo ga lahko izdereva.«

»To gre preveč počasi in dela preveč hrupa. Poskusiva pri vratih.« Prijel je kopačo, ostrino zogozdil med vrata in steno ter jo pritisnil. Resk je reklo, odletela je iver lesa, a to je tudi bilo vse. Poskusil je še enkrat in to pot je odletelo toporišče.

»Na, zdaj pa imava!« je zastokal Tim.

»Z vrati ni torej nič,« ugotovi Jock. »Kaj, če bi se lotila strehe? Med šaro je nekaj zabojev.«

Naložil je tri zaboje drugega vrh drugega, in tako dosegel streho. Stropa ni bilo. Opeke so bile z žeblji pribite na letve. Jock jih je več poskusil in dobil eno, ki se je bila odločila. Brž jo je potegnil ven, potem pa jih z lopato izpulil še nekaj. Podaljal jih je Timu, ta pa jih deval na tla.

V desetih minutah je imel Jock tolikšno luknjo, da je mogel zlesti skoz njo. Tim mu je sledil.

»Pokvarila sva mu streho,« je rekel Jock, »vendar pa naj sam sebi pripiše!« Splazil se je do roba strehe in tiho skočil na tla, enako tudi Tim.

»Tim, počakaj malo tu, moram pogledati, je li vse varno. Grdogled je morda postavil stražo in ni treba, da bi ji padla v kremplje.«

Tiho je izginil v temi, in Tim ga je nestrpno čakal. Kmalu se je vrnil.

»Zrak je čist,« je poročal. »Na koncu dvorišča so vrata. Kar tja pojdiva!«

Bilo je zelo temno in močno je pihalo. Srečala nista nikogar in sta nemoteno odšla. Dospela sta do žive meje in šla ob nji. Nenadoma je pred njima nekaj poskočilo, da je Timu kar zagomazelo po hrbtu.

»Vol,« reče Jock, ko je žival obstala in ju neumorno gledala. »Gozd pa še vedno gori.«

Nad gričem je sijal temno rdeč žar. Prišla sta do gozda. Grmovje se je kadilo, jelke pa so žarele kakor velike plamenice.

»Ni čuda, da je bil Grdogled ves divji,« je rekel Tim. »Moral bo ves gozd znova zasaditi. Bogve, je li Finch že nazaj?«

»Redovo letalo je še tam,« je povedal Jock, ko se je preril skozi živo mejo.

Fincha Hanleya še ni bilo nazaj, in fanta sta tuhtala, kaj naj bi storila. Finch je bil mnenja, da je Red že davno odšel, in Jock bi mu skoraj pritegnil.

»A navzlic temu poglejva naokoli!« je dostavil.

»Bolje bo, da sva skrajno previdna,« ga zavrne Tim. »Če naju namreč zopet ujame prijatelj Grdogled, se mu ne bova več tako lahko izmuznila.«

»Prav imaš, zato se tudi skrijva pred žarom! Tu bi naju namreč Grdogled izpazil pol milje daleč.«

Napravila sta velik ovinek okoli gorečega gozda in prispela na severni rob, kjer ni gorelo. Tu so se tla prevalila v dolinico s potokom na dnu, z drugega konca doline pa je prihajal šum lomečih se valov; morje je torej bilo komaj miljo daleč. Veter je pihal s krepkimi sunki, sem in tja pa so padale mrzle kaplje dežja. Jock se je razgledal.

»Čudno! Ni ceste ne steze, le v katero smer sta potem krenila?«

»Ena stvar je čisto gotova, namreč da sledov v tej temi ni mogoče iskati,« reče Tim. »Jock, kar lepo nazaj pojdiva! Saj mora Finch vsak čas priti.«

Tedaj ga pa Jock brez besede pograbi za roko in potegne za grmovje.

»Dva človeka se bližata,« mu šepne na uho. »Opazil sem ju pod drevesi v svetlobi požara. Splaziva se do tistegale grma, potem bova pa igraje prišla v dolino, je dosti kritja.«

Neslišno kakor dva rdeča Indijanca sta se fanta tihotapila skozi noč. Na dno doline jima pa ni bilo treba hoditi, kajti takoj sta naletela na razsežno nizko bodičevje, ki ju je docela zakrilo. Ulegla sta se vanj in skozi vrzeli opazovala. Veter in bučanje v daljavi sta bila tako močna, da nista slišala korakov, pa tudi svetlobe ni bilo skoraj nobene.

Tedaj pa v gozdu nekaj trešči po tleh. Neko drevo, že skoraj pregorelo, je zgrabil sunek vetra in ga zagnal po tleh, tako da so ognjeni zublji šinili kvišku in v temno noč posvetili s strahotno rdečo lučjo.

Jock je hlastno prijel Tima za roko.

»Glej!«

A Tim je že sam zapazil dva moža, ki sta prihajala naravnost proti njima, le da sta se ognila bodičevju. Eden je šepal in se opiral na debelo palico.

»Red in Marko,« dahne Jock. »Saj sem ti pravil, da sta se skrivala v gozdu.«

»Kam neki gresta?«

»Proti morju Gotovo imata v bližini zasidrano kako motorko. Za njima!«

17. V tajni luki.

Sledila sta brez težave. Reda je bolela noga, zato ni mogel hitro hoditi, veter je pa tudi urno naraščal v pravcati vihar, zato je zlahka dušil neznatni šum, ki sta ga delala fanta. A Jock je bil navzlic temu zelo oprezen. Vedel je, da ima Red dober vid in sluh, zato mu je sledil le zdaleč.

Ni se bilo bati, da bi roparja zgrešila, kajti očividno sta morala iti za njima proti morju. Tim je rekel Jocku na uho:

»Fincha bo skrbelo, kam sva izginila.«

»Seveda, pa kaj moreva za to?«

»Ali mi ne bi pustila sporočilo?«

»Za pisarije zdaj ni časa!«

»Kaj pa, če bi jaz privezal svoj robec na ta le grm? Ima moje ime?«

»To pa že, jaz bom pa svojega nekoliko dalje.«

Na bregu reke je raslo vse polno bodečega grmovja. Privezala sta vsak svoj robec nanj, tako da ju je moral videti, kdorkoli bi prišel po tem potu.

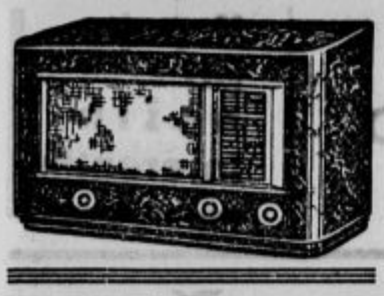

Dobro in prijetno reprodukcijo zvoka, stabilni prejem na vseh valovnih dolžinah, solidno izdelavo in lepo zunanjost, avtomatično izbiranje postaj Vam nudi

KOMPAS

MEDIJATOR

RADIO

Zastopniki v vseh večjih krajih. — V Ljubljani:

„TEHNIK" Josip Banfal, Miklošičeva cesta 20

Izdelovalnica likerjev, desertnih vin, sirupov in žganjarna

Jakob Perhavec

Maribor - Gosposka ulica štev. 9

Telefon 25-80 Na drobno in na debelo

Rum, konjak, likerji, slivovka, brinjevec, droženka, klekovača

Specijaliteta: GRENČAK in VERMUT

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; šenitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Mesarski pomočnik

želi premeniti službo. — Kralj Janez, pri g. Klepcu, Črnomelj.

Službo dobe

Dva hlapca

za prevoz lesa s konji, takoj potrebujem. Lovro Rozman, Vošče 2, p. Radovljica.

Pletilio

s svojim obrtom, iščemo za takojšnji nastop. Dober in stalen zaslužek. Ponudbe v upravo »Sl.« pod šifro »Izurjena« št. 19644.

Žagarski mojster

za venecianski jarmenik, ki zna samostojno delati na žagi in vršiti popravila, se sprejme. - Žaga leži ob prometni cesti v večji bosanski vasi. Ponudbe z referencami poslati v upravo »Slovenca« pod »Pilanski majstor« št. 19634. Upoštevajo se samo izkušeni mojstri.

Stanovanja

ODDAJO:

Enosobno stanovanje

parketirano, z vsemi pritiklinami in souporabo vrta, oddam z januarjem. Predjamska ulica št. 74, Rožna dolina.

Radio

Pozor!

Priložnosten nakup!

4 radio aparate

amerikanske, 5 cevne, po 2000 din, tovarniško nove, od špediterskega skladišča - prodam. Ludvik Ileršič, Ljubljana, Rimska cesta 13.

Seibt - super - radio

za razvajenega poslušalca, 5 cevni, 1 okrožij, 3 valovne dolžine, po 3300 din, modeli 1940. — Zastopstvo: Ludvik Ileršič, Ljubljana, Rimska cesta št. 13.

Radio - aparati

Minerva, Eumig, Saba so najlepše darilo za Miklavža in Božič. Dobite pri

Kleindienst & Posch

Maribor

Aleksandrova cesta 44.

Naročajte in širite »Slovenca«!

Pouk

Stenografija

in strojepisje. 6 mesečni tečaj. Začetek januarja. Trgovsko učilišče Robida, Ljubljana, Trnovska ulica 15.

Razno

Avtobusna vožnja

na progi Ljubljana—Bloke—Prezid—Gerovo — Sušak z odhodom iz Ljubljane ob 5.40 zjutraj ter odhodom iz Sušaka ob 13 - je začasno ukinjena.

Dvignite ponudbe v upravi »Slovenca«:

Dobro srce,
Edinec,
Gotovina 18972,
J. J.,
Park,
Plačam takoj,
Res agilna dobra moč,
Sora,
Takoj denar, parcela,
Ugodno,

Gumbnice, gumbe, plise,

monograme, entel, ažur fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

Ljubljana, Frančiškanska ulica

Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Združi koristno s prijetnim!

Daruj

šivalni stroj!

PFAFF

šivalni stroj.

IGN. VOK

Ljubljana, Tavčarjeva ul. 7.

Želimo kupiti

dva autobusa

z 20 do 30 sedeži, rabljena, toda v dobrem stanju. Ponudbe s sliko in opisom kakor tudi tehničnimi podatki poslati na »Publicitas« d. d., Zagreb, Ilica 9, pod štev. »152«.

Poslestva

Enonadstropna hiša

z gostilno in pekarijo - naprodaj v Medvodah. - Vprašati: Avguštin, Reteče 5.

Hišo

z zelo vpeljano gostilno, trgovino, bufetom in trafiko, prodam. Pozve se: Florjančič, Florjanska ul. št. 19, Ljubljana.

Proda se takoj

VILA na otoku VISU,

opremljena ali prazna, tik ob morju s krasno lego in razgledom, moderna stavba, davka oproščena: velik vrt zasajen z raznovrstnim sadjem, oranžami, citronami, mandarinami, grape-fruit; cvetje, razne rože, palme; vinograd z različno plemenito trto. Nujna prodaja radi zidave sanatorija, cena zelo ugodna. Za informacije se obrniti na naslov:

Dr. Cvitanović, Sarajevo,
Aleksandrova 57

Prodamo

Inventar

za sobo, pisarno, trgovino; razne knjige itd. — ugodno naprodaj. Ogled: Pisarna, Sv. Petra nasip št. 17, pritličje.

Zimsko perilo za božič

športne, smučarske in lepe modne srajce - dobite še vedno po izredno nizkih cenah. »Kreko«, Tavčarjeva ul. 3, podružnica Tyrševa cesta 31.

VINO

pristno in poceni dobite pr

Centralni vinarni v Ljubljani

TELEFON ŠTEV. 25-73

KAPPEL

pisalni stroj je božični sen! — Tudi na obroke pri

Kleindienst & Posch

Maribor

Aleksandrova cesta 44.

Premog

koks, drva nudi

I. Pogačnik

Ljubljana, Bohoričeva 5

telefon 20-59

Postrežba brezhibna

Kam za praznike?

V divno JEZERSKO, kjer so krasni smučarski tereni z zadostnim snegom. Cene zmerne — kurjene sobe, dnevna avtobusna zveza.

TURISTIČNI ODBOR JEZERSKO

Krasna božična darila

jaslice, nakit za drevesca in kolekcije knjig dobite po nizki ceni v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju

---

✝

Uprava občine Mengeš sporoča, da je danes dopoldne, v 86. letu starosti, umrl gospod

Franc Orel

bivši župan trga Mengeš, načelnik hranilnice itd.

Pogreb blagopokojnega bo v četrtek, dne 21. decembra, ob 10 dopoldne iz hiše žalosti na farno pokopališče sv. Mihaela v Mengšu.

Velezaslužnega moža ohranimo v trajnem spominu.

Mengeš, dne 19. decembra 1939.

Uprava občine Mengeš.

✝

Hranilnica in posojilnica v Mengšu naznanja žalostno vest, da je njen soustanovitelj in dolgoletni načelnik, gospod

Franc Orel

posestnik, cerkveni ključar, bivši župan itd.

danes dopoldne, v 86. letu starosti, izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb blagopokojnega bo v četrtek, dne 21. decembra, ob desetih dopoldne iz njegovega doma na farno pokopališče sv. Mihaela v Mengšu.

Mengeš, dne 19. decembra 1939.

Hranilnica in posojilnica, r. z. z n. z., Mengeš

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih!

Kupujemo

drobilec za lomljenje kamna

za kose veličine 40 do 50 mm. Stroj je lahko rabljen, toda v dobrem stanju. — Ponudbe s sliko in opisom poslati na »Publicitas« d. d., Zagreb, Ilica 9, pod št. »152«.

DOMAČA INDUSTRIJA DIS SIJALKA

TALE ZNAK NA KONCU VSAKE ŽARNICE JAMČI ZA KVALITETO

Kupujte pri naših inserentih

Samo Din 371·- mesečno

Vas stane darilo za celo družino. Darujte praktično

PHILIPS 735

prejemnik za vse življenje, kateri Vam leta in leta prinaša v hišo srečo in zadovoljstvo. Prepričajte se o kvaliteti v naših prodajalnah.

PHILIPS RADIO

Made in Holand

Dobijo se v vseh boljših trgovinah z uram

Moške zimske suknje
hubertuse in razne dežne plašče
nudi najceneje tvrdka
F. I. GORIČAR, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 29

Najdragocenejše božično darilo
STEINWAY KLAVIR
Förster, Seiler, Stingl — pri
M. Bäuerle - Maribor
Tyrševa ulica 24

Poceni in dobro kupite
damske plašče, moške suknje, obleke, pumparice, damsko in moško toplo perilo, nogavice in rokavice — pri
Kolbezen Franc, Celje

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

Razpis

Občina Ljutomer razpisuje mesto

občinskega tajnika

Prosilci s popolno srednjo ali njej enako strokovno šolo in oni z vsaj nekoliko prakse, imajo prednost.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbencih, je vložiti do 1. januarja 1940 pri tej občini.

Uprava občine Ljutomer,
dne 13. decembra 1939.

✝ Potrti globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je Vsemogočni poklical k Sebi našega ljubljenega soproga in dobrega očeta, gospoda

Vinka Pavlina

čin. nadz. telegrafa

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v četrtek ob 15.30 iz mrtvašnice na Pobrežju na frančiškansko pokopališče.

Maribor-Vrhnika, 19. decembra 1939.

Globoko užaloščena rodbina Pavlin

✝

Dotrpela je najina draga

mama

v starosti 67 let, previdena s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 20. decembra, ob 16 iz mestne mrtvašnice na Pobrežju.

Maša zadušnica se bo brala 21. t. m. ob 7 v magdalenski cerkvi.

Maribor-Jesenice-Krško, 19. XII. 1939.

France Weissensteiner, sin
Anica por. **Humar**, hčerka

✝

Naš dolgoletni generalni direktor

Edo Marković

je tragično umrl dne 18. decembra 1939 ob 6 zjutraj.

S svojim neumornim in vestnim delom zapušča naši družbi najlepši spomin.

Pogreb bo v sredo, dne 20. decembra 1939 ob 10 dopoldne iz pokojnikovega stanovanja v Brankovi ul. 13.

Opelo bo v Saborni cerkvi.

Belgrad, dne 18. decembra 1939.

Uprava Privilegirane izvozne delniške družbe

✝

Naznanjamo žalostno vest, da nam je nenadoma umrl, v 85. letu starosti, naš skrbni oče in stari oče, gospod

Feliks Toman

kamnosešiki mojster itd.

previden s tolažili sv. vere. — K zadnjemu počitku ga spremimo v četrtek, dne 21. decembra 1939 ob pol 3 popoldne iz hiše žalosti, Resljeva cesta št. 30 na pokopališče v Štepanji vasi.

Ljubljana, dne 19. decembra 1939.

Žalujoče rodbine: inž. Tomanova, Vok, Rauhekar in Kosin

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič

LJUBLJANA

Lep obrtniški jubilej

Štirideset let je preteklo, odkar je poln upov in nad v lepo bodočnost odprl svojo brivnico na Bregu št. 100, kjer stoji danes Blaznikova tiskarna, takrat še mladi brivski mojster **Ivan Kosec.** Ivan Kosec je bil eden prvih domačinov, ki so se posvetili tej lepi obrti in prvi Ljubljančan, ki je v rodnem mestu pričel z brivsko obrtjo služiti si kruh. Takratni Ljubljančani so znali to mnogo bolj ceniti. Kosčeva brivnica je postala v tistih časih priljubljeno shajališče trnovskih in krakovskih grč. Z Brega je Ivan Kosec preselil svoj lokal na Dunajsko cesto, kjer je obratoval polnih 33 let, dokler mu niso zaradi moderniziranja Ljubljane podrli strehe nad glavo. Jubilant je zaradi svoje ljubeznivosti povsod izredno priljubljen in je bil dobro poznan tudi izven Ljubljane. Slovel pa je kot izvreten delavec in strokovnjak v svoji obrti, ki se je je izučil v Gradcu. Lepo število samostojnih brivskih mojstrov, ki imajo zdaj svoje delavnice križem Slovenije in tudi izven nje, se je izučilo pri njem. Vsi slove kot izvrstni delavci in solidni mojstr.

Zaradi starosti in drugih nevšečnosti je tradicijo svoje obrti prepustil svojemu starejšemu sinu, ki je lani pričel obratovati na Miklošičevi cesti štev. 18. Sedanji lastnik salona Ivan Kosec ml. je brivski obrti svojega očeta pridružil tudi frizerski salon. Zvest tradiciji svojega očeta slovi tudi on po Ljubljani kot prvovrsten strokovnjak, soliden in dober delavec. Poleg svoje obrti pa je v prejšnjih letih našel tudi časa, da se je marljivo udejstvoval tudi drugod, zlasti v sportnih organizacijah. Polnih pet let je bil sportni sotrudnik našega uredništva. Neustrašeno se je boril za lepše razmere v slovenskem sportu in marsikaj tudi dosegel. Načelo njegovih prizadevanj je bilo priznanje in osamosvojitev sloven. sportnih organizacij. Slednjič pa, ko je uvidel, da v takratnih sportnih organizacijah ni mesta za idealne in nesebične ljudi, se je razočaran umaknil in se poslej posvetil le še svoji obrti.

Obema jubilantoma, starejšemu in mlajšemu Ivanu Koscu, iskreno čestitamo in želimo, da bi dočakala še lepše obletnice.

zlato nalivno **pero**
ima vse prednosti zato ga darujte!
Cene neizpremenjene!
Izbrano lepa božična darila
Novosti pisemskih papirjev.

Zborovanje sadjarjev in vrtnarjev

Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana I. je imela svoj redni občni zbor, na katerem se je predsednik dr. Spiller-Muys najprej spominjal v preteklem letu umrlih članov kmetijskega svetnika Viljema Rohrmana, trnovskega župnika Janka Cegnarja in strokovnega učitelja Antona Smerdela. Nato so odborniki poročali o delovanju te največje podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva. Predsednik se je še posebno zahvalil vsem podpornikom: banski upravi, mestnemu županstvu in Osrednjemu društvu za podpore, ravnateljstvu I. drž. realne gimnazije in Kmetijski družbi za prepustitev predavalne in sejne dvorane ter časopisju za objavljanje podružničnih poročil. Podružnica je v preteklem letu v zimskem času prirejala redna tedenska predavanja, spomladi in poleti pa nudila praktičen pouk o vrtnarskih in sadjarskih delih, posebno o zatiranju škodljivcev. Njen vrtnarski oddelek je priredil na letošnjem velesejmu vsestransko uspelo cvetlično razstavo. Število članstva se je pomnožilo na 376. Po odobritvi poslovnih poročil in po soglasno izglasovani razrešnici dosedanjemu odboru je bil z vzklikom soglasno izvoljen nov odbor, in sicer za predsednika dr. Fran Spiller-Muys, za podpredsednika prof. Anton Lovše, za tajnika asistentka mestne vrtnarije Roza Barletova, za blagajnika Teodor Drenik, za gospodarja Avgust Ložar, za odbornike pa Josip Jermolj, Anton Kaluža, inž. Jože Levstik, Josip Olup, Vinko Šimenc, Josip Štrekelj in Franc Zelenik, za pregledovalca računov Anton Šušteršič in Josip Šlajmar.

Končno je občni zbor na iniciativo predsednika sprejel samostojni predlog za občni zbor osrednjega društva, da je treba posvečati nadprodukciji zelenjave v Sloveniji, posebno v Ljubljani in okolici posebno pažnjo, in sicer v dveh pravcih, prvič, da osrednje društvo začne propagando za povečanje konzuma zelenjave med delavskim in kmečkim ljudstvom, in drugič, da osrednje društvo izposluje na merodajnih mestih, da se pospešuje in organizira prevoz zelenjave iz Slovenije v južne in posebno primorske kraje ob času, ko tam primanjkuje svežine, v Sloveniji jo je pa preveč, ter da se omogoči tudi izvoz v inozemstvo. Občni zbor je bil mnenja, da bi se vse to dalo doseči najbolje z ustanovitvijo posebne zadruge, podobne švicarski vrtnarski zadrugi.

1 **Zamrznjene vodovode** tali brez razkopavanja zidu z električnim aparatom Čokert August, klepar, vodovodni inštalater, Gregorčičeva 5, telefon 24-70.

1 **Združenje brivcev in frizerjev v Ljubljani** uljudno obvešča cenj. občinstvo, da bodo poslovalnice za praznike sledeče obratovale: sobota, 23. 12., od pol 8—19 z opoldanskim odmorom; nedelja, 24. 12., od pol 8—17 brez opoldanskega odmora; ponedeljek, 25. 12., cel dan zaprto; torek, 26. 12. (sv. Štefan), od 8—12; sobota, 30. 12., od pol 8—19 z opoldanskim odmorom; nedelja, 31. 12., od pol 8 do 19 z opoldanskim odmorom; ponedeljek, 1. 1. 1940, cel dan zaprto; sobota, 6. 1. 1940, (sv. Trije Kralji), od pol 8—12; nedelja, 7. 1. 1940, cel dan zaprto.

1 **Za jubilej 100.000 kosil in večerij v stari cukrarni** je poslal **g. Fric Eberle, lastnik** naše ugledne zlatarske in juvelirske tvrdke Jos. Eberle, 5.000 din s čestitkami gospodu županu dr. Adlešiču k uspehom na socialnem polju in z željo naj ta njegov dar olepša božično proslavo tega prelepega jubileja stare cukrarne. Omeniti moramo, da g. Fric Eberle redno podpira mestne reveže tudi z izdatnimi mesečnimi prispevki prostovoljni socialni daščini in najde vsako priliko za izkazovanje še posebne dobrote. **Neimenovan** ljubljanski podjetnik, ki je za reveže poslal še nekaj tisočakov, je spet izročil 1.000 din za staro cukrarno. Prav tako je upravni odbor ljubljanskega **Rotary cluba** mislil na božič v stari cukrarni in v ta namen daroval 2.000 din. Tvrdka **Julij Meinl** d. d. na Tyrševi cesti 2 je pa v isti namen poslala 30 kg riža in 30 kg testenin, a veletrgovec **g. Ivan Jelačin** je daroval za cukrarno 47 kg riža, 10 kg orehovih jederc, 10 kg leče in 1 zaboj rozin, da bodo naši najbednejši imeli za praznike tudi potice. **A tudi naši vinski trgovci in gostilničarji so** se spomnili mestnih revežev s priboljškom za praznike. **G. M. Barbič**, trgovec z vinom v Malenškovi ulici 7 je poslal 30 litrov vina, g. Pio Radonič s Stare poti pa 15 l vina, brez dvoma bodo pa drugi posestniki kleti posnemali te dobrotljive prijatelje revežev. Da je pa o božiču mraz, se je spomnilo že več naših dobrosrčnih trgovcev in spet je poslal veletrgovec g. **Karel Prelog** iz Židovske ul. 2 najiednejšim 80 moških srajc, 50 parov otroških nogavic in 50 robcev. Mestno poglavarstvo pred božičem dan za dnem z večjim veseljem ugotavlja pogostejše dokaze usmiljenja z mestnimi reveži, zlasti pri naših trgovcih in obrtnikih in sploh pri gospodarstvenikih, ki na tako plemenit način izkazujejo svoj socialni čut in dajejo dobre zglede vsem slojem prebivalstva. Ko mestno poglavarstvo izreka najtoplejšo zahvalo vsem dobrotnikom tudi v imenu podpiranih, smatra za svojo dolžnost, da vse domače in tudi podeželsko kupujoče občinstvo opozori, naj pri svojih nakupih upošteva one, ki svoje dohodke dele z manj srečnimi bližnjimi.

1 **Rezervni častniki** so vabljeni na zaupni sestanek v četrtek 21. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta, na katerem bo imel važno predavanje brigadni general za generalštabne posle g. Čedomir Sketič, ki bo pri tej priliki kot odposlanec g. ministra vojske in mornarice dal posebno sporočilo za rezervne častnike. Vstop proti častniški legitimaciji. — Pododbor Ljobljana.

1 **Veliki posli v zemljiški knjigi.** Zemljiškoknjižni urad zaznamuje letos že prav veliko število raznih zemljiškoknjižnih poslov. Včeraj je urad dosegel že poslovno številko nad 9000. Značilno je, da zadnji mesec Priv. agrarna banka dnevno bombardira urad s svojimi predlogi glede prenosa raznih terjatev, ki so jih banki odstopili ljubljanski denarni zavodi in ki so bile vknjižene na okoliških kmečkih posestvih. PAB se vknjižuje glede ostankov ter terjatev, vknjižuje pa se tudi za celotne zneske. Samo ta mesec je banka poslala uradu do 300 predlogov za prenos terjatev.

1 **Zlomljeni cvet drugič v kinu Unionu!** Ta prekrasni film z Dunajčanko Louiso Rainerjevo je morala uprava kina Uniona že drugi dan po ljubljanski premieri staviti s sporeda, ker se je pri izposojevalnici filma zgodila pomota in je film moral biti vrnjen. Prošnjam občinstva, da bi film še videli, je unionska kinouprava sedaj ugodila in bo predvajala lepi, vsebinsko globoki film od danes naprej 3 dni, da ga bodo mogli videti najširši krogi ljubiteljev lepih filmov. Zlomljeni cvet je res prvovrsten, krasen film, ki zasluži pozornost občinstva.

1 **Žalosten življenski jubilej 91 letnega trgovca.** V Ljubljani biva 91 letni bivši trgovec, ki je v svetovni vojni izgubil vse svoje veliko premoženje in danes živi v največji bedi in v velikem pomanjkanju. Takole nam pripoveduje: Edino, kar mi je ostalo, je moje veliko zaupanje v Boga in njegovo pomoč. Zadela me je nesreča, da sem na desno oko oslepil, na levo pa tudi slabo vidim, ne morem čitati, ne pisati. Obračam se na dobra ljubljanska srca za pomoč. Zlasti se obračam na trgovski stan, da bi se me za moj 91. božič spomnili in mi olajšali moj žalostni položaj bodisi z denarjem ali blagom, ker nimam sredstev za nakup niti najpotrebnejšega za zimo. Za vsako najmanjše darilo se že naprej zahvaljujem vsem dobrotnikom ter jim obenem želim vesele božične praznike in srečno novo leto 1940. Darila sprejema iz prijaznosti uprava »Slovenca«.

1 **V gostilni napaden trgovec.** V neki ljubljanski gostilni so se stepli pijani gostje. Tisti hip je stopil v gostilno neki ljubljanski trgovec, ki ga je eden izmed pijancev tako močno udaril po nosu, da je moral trgovec iskati zdravniške pomoči v bolnišnici.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!
Vaše zdravje je toliko vredno, da zahtevate
Radensko
tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
izrecno v originalnih steklenicah!

katerega iščejo, je že starejši okorel vlomilec in tat. Vlom je zasnoval bivši sluga pri trgovcu Lahu, ki je vedel, da zapirajo glavna vrata na trgovini med opoldanskim odmorom včasih bolj površno, tako da se dajo brez ključa odpreti. Na podlagi tega je potem napravil načrt za vlom. Vlomilci so tri dni oprezovali med opoldanskim odmorom, kdaj bodo vrata slabo zaklenjena. Dvakrat so prišli zastonj, tretjič pa so imeli bspeh. Sluga je tudi vedel za šifro registrirne blagajne v trgovini, tako da so to blagajno lahko odprli brez orodja.

m **23 obtožencev — vsi oproščeni.** Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča je bila včeraj velika razprava — na zatožnih klopeh je sedelo nič manj kot 20 obtožencev. Povabljenih je bilo 23, pa je eden od teh umrl, dva pa nista prišla. Bili so to sami mali kmetje in kočarji iz Sv. Lovrenca v Sl. goricah in iz Polenšaka, ki so se zagovarjali zaradi številnih tatvin in vlomov. Te tatvine so se dogajale v navedenih krajih leta 1933 in 1934. Tatovi so kradli največ kuretino in prašiče ter vino iz kleti. Nekateri so bili obtoženi tudi zaradi požiga. Pri razpravi je nastopil kot glavna obremenilna priča eden izmed obtožencev, ki pa je podal tako zmedene izpovedbe, da sodišče ni moglo priti na čisto, ali so obtoženci krivi ali pa nedolžni. Zaradi tega je potem sodišče oprostilo vse osumljence.

m **Vagon kamenja ukradel.** Nenavadna tatvina je bila prijavljena orožnikom v Zgor. Doliču. Posestnik Franc Turnšek je prijavil, da mu je nekdo ukradel 10.000 kilogramov nalomljenega kamenja, katerega je pripravil pri cesti za prodajo. Kamen je bil kremenjak ter vreden 1100 din. Ugotovljeno je bilo, da je odpeljal kamenje na svojem tovornem avtomobilu neki posestnik ter ga uporabil za svojo stavbo.

Gledališče

Sreda, 20. dec.: zaprto. — Četrtek, 21. dec., ob 20: »Lepa Vida«. Red C. Zadnjič. — Petek, 22. dec.: zaprto.

MARIBOR

Revolucionarni tehnični izum Mariborčana

Dieselovi vozovi bodo vozili s plinom

Maribor, 19. decembra.

Mariborski mestni avtobusni promet je bil ustanovljen 26. decembra 1926 in poteka torej te dni 13 let, odkar so počeli voziti prvi mariborski mestni avtobusi. Ta avtobusni promet je bil po **presledkih dviganja** in padanja leta 1935 na tem, da se ali ustavi ali pa popolnoma preustroji. Mestni občinski upravi se je posrečilo, da je od decembra 1935 dalje pa do danes mestni avtobusni promet docela prenovila, in sicer tako uspešno, da so se odpravili vsi dotakratni nedostatki in da je bilo podjetje postavljeno na pravilno gospodarsko podlago. Od 19. marca 1936 do danes so Mestna podjetja nabavila 21 novih modernih avtobusov, in sicer z Dieselovimi motorji. Od starih avtobusov sta ostala danes samo še dva kot rezerva. Zelo umesten in dalekoviden korak je bil napravljen že leta 1937 s tem, da so bili preurejeni vsi takratni bencinski motorji na pogon z zemskim plinom, metanom, t. j. z domačim gorivom, ki ga imamo dovolj na razpolago. V tem oziru so se mestna podjetja mariborska docela osamosvojila in so si nabavila tudi lastne jeklenke za prevoz metana.

Letošnjo jesen pa so nastopili nepredvideni dogodki, ki so se pokazali pri avtobusnem prometu v tem, da je bilo predvideti poleg drugega tudi pomanjkanje plinskega olja za Dieselove motorje. Znano je, da doslej še ni bilo nobenega načina, kako bi se dalo preurediti Dieselove motorje na pogon s plinom, ne da bi bilo pri tem treba na motorju večjih in dragih sprememb. Mestna podjetja so iskala takoj ob nastopu nepredvidenih dogodkov način, kako bi si zagotovila že v naprej nemoteno obratovanje mestnega avtobusnega prometa. Delali so se razni poskusi, proučevala so se razna mnenja in končno se je posrečilo tehničnemu vodji avtobusnega prometa g. Princlu Viktorju, da je dne 2. novembra t. l. uspel s poskusi postopka za pogon Dieselovih motorjev s plinom. Izum je bil prijavljen takoj Upravi za zaščito industrijske svojine v Belgradu, ki je že registrirala Princlovo patentno prijavo. Na osnovi dobljenih izkušenj so MP preuredila prvi Dieselov motor na pogon z metanom, in sicer tako, da ni bilo treba preurediti niti najmanj Dieselovega motorja samega. Poskusi so se dobro obnesli, ker je poskusni avtobus prevozil doslej že preko 800 km brez vsakih motenj in z najodličnejšim uspehom. Preurejeni Dieselov motor sta preizkusila na poskusnih vožnjah z vso strogostjo in objektivnostjo dva strokovna inženirje vsak zase. O postopku samem tukaj ne moremo govoriti, ker je to interna zadeva Mestnih podjetij, oziroma izumitelja g. Princla.

S tem upamo, da se bo Mestnim podjetjem posrečilo, da bodo lahko tudi v naprej vzdrževala svoj avtobusni promet v dosedanjem obsegu razen morebitnih malenkostnih redukcij, ki so pač nujne kot posledica raznih zaprek v sedanjih izrednih razmerah. Mestna podjetja bodo usposobila s časom avtobus za avtobusom na pogon z metanom, da bi se tako omejila poraba tekočega goriva na najmanjšo mero.

•

m **Zadružni tečaj v Mariboru.** V četrtek, petek in soboto bo v dvorani hotela Novi svet v Jurčičevi ulici v Mariboru zadružni tečaj, na katerem bodo govorili predavatelji iz Ljubljane in Maribora. Mariborski in okoliški zadružniki vabljeni.

m **Kongregacija za gospe** ima jutri popoldne ob štirih sestanek.

m **Dekliški krožek v Mariboru** je za vdovo Kerenčičevo in njeno številno družino daroval 100 dinarjev. Posnemajte!

m **Združenje pekovskih mojstrov v Mariboru** sporoča, da pekovski obrati delajo v soboto, v nedeljo in ponedeljek pa ne obratujejo. Prodajalne bodo odprte v nedeljo predpoldne, na božični dan in na Štefanovo pa bodo ves dan zaprte. Občinstvo naj to upošteva, ker se morajo mojstri strogo ravnati po predpisih.

m **Smrt blage gospe.** V mariborski bolnišnici je umrla gospa Ana Weissensteiner v starosti 67 let. Pokojnica je bila mati magistratnega uradnika g. Franca Weisensteinerja. Bila je blaga, srčno dobra gospa, velika dobrotnica siromakov. K počitku je bodo položili danes, v sredo ob 16 na Pobrežju. Naj počiva v miru, svojcem naše globoko sožalje.

m **Obrazce za prijavo obratnih motorjev** po novi ministrski naredbi dobijo lastniki obratnih motorjev, bivajoči v območju mesta Maribora pri predstojništvu mestne policije, soba št. 4-I. Izpolnjene prijave se morajo oddati najkasneje do 29. t. m.

m **Naše eksportne cigarete kade v Siegfriedovi črti.** Opaža se zadnje čase, da kupujejo v Mariboru Nemci zelo veliko naših eksportnih cigaret, katere jemljejo s seboj čez mejo. Ugotovilo se je, da pošiljajo potem te cigarete kot darila svojim sorodnikom na zapadni nemški fronti.

m **Tri dni so čakali na slabo zaklenjena vrata.** Včeraj smo poročali, da je pojasnjen vlom v Lahovo trgovino na Glavnem trgu. Policija je tri storilce zaprla, četrtega pa še išče. Zvedeli smo o tem še nekatere zanimivosti. Vsi trije vlomilci, ki so aretirani, so sami mladoletni fantje, eden nima niti 16 let. Le Mihelič,

Ptuj

Pogreb p. Bernardina Šalamuna. V ponedeljek dopoldne so spremili pokojnega p. Bernardina Šalamuna na njegovi zadnji poti na pokopališče na Rogoznico številni njegovi znanci, sobratje in številni verniki minoritske župnije. Ko so pokojnikovi sobratje opravili v cerkvi molitve za umrlega, je kapucinski gvardian g. p. Lacko Hazemali v krasnih besedah orisal lik pokojnega patra Bernardina. Sledila je sv. maša, ki jo je ob asistenci daroval minoritski gvardian g. p. Mirko Godina. Po sv. maši se je razvil dolg sprevod, v katerem je bilo tudi zastopstvo ptujskega Fantovskega odseka v krojih in s praporom na čelu, dekliška Marijina družba z zastavo in razne druge organizacije. Sprevod je vodil ptujski prošt g. Ivan Greif z velikim številom duhovščine. Na pokopališču je g. prošt opravil pogrebne molitve, nakar je imel globoko občuten govor p. Bernardinu v slovo. Pevski zbor »Cecilije« je zapel krasno nagrobnico.

Celjske novice

c *Važen sestanek LKB*, krajevne organizacije v Celju, je bil v nedeljo v Narodnem domu. Predsednik g. Janko Brišček je navzočim obrazložil rešenje vojnega ministrstva z dne 31. okt. 1939 zaradi priznanja prostovoljstva koroškim borcem in nošenja kolajn. Aktivni koroški borci in orožniki bodo nosili odlikovanja na rdečem traku, vsi ostali, ki so kakor koli sodelovali pri zasedbi Koroške, kakor razni propagandisti — civilisti in neborci pa na plavem traku. Članom so se ob tej priliki razdelili obrazci, ki jih mora vsak član izpolniti do 1. januarja 1940. Nato bo vse to poslano vojaškemu okrožju v Celju. To bo spiske natančno pregledalo in zbralo podatke za priznanje dobrovoljstva, nakar bo vse to poslano IV. armadni oblasti v Zagrebu zaradi končnega priznanja. LKB v Celju je naslovila na razne imovitejše kroge prošnje za podpore, da bi obdarilo svoje najrevnejše člane. Prihodnje leto bo LKB priredila veliko efektno loterijo v korist gradnje novega doma.

c *Dekliški krožek* ima drevi ob pol 8 v Domu svoj redni sestanek. Vabljene!

c *Šolski upravitelj* g. Vrtačnik Vid iz Vojnika je bil prestavljen na II. deško osnovno šolo (okoliško) in je včeraj prevzel posle šolskega upravitelja na tej šoli.

c *Fantovski odsek Celje I.* vabi vse starešine, članstvo, mladce in naraščajnike, da se polnoštevilno udeleže drevi božičnice v Domu v Samostanski ulici. Posamezni člani in starešine lahko razvesele kakega revnega člana, mladca ali naraščajnika s posebnim darilom, katerega naj oddajo pred pričetkom božičnice predsedniku odseka. Vabljeni!

c *Mestna občina razpisuje* nabavo omar iz hrastovega lesa za vojni referat. Ponudbe je vložiti do vključno 30. decembra.

c *Katoliško prosvetno društvo* v Mozirju priredi na Štefanovo popoldne v Majerholdovi dvorani »Logarjeva sinova«.

c *Primerna božična darila:* ogledala vsake vrste, najmodernejši okvirji za slike, gobelini in krasna ročna dela, velika izbira po zelo ugodni ceni pri Kristalija, Celje, Za kresijo 14.

c *Živilski trg* v Celju je z vsemi živilskimi potrebščinami prav dobro založen. Tendenca cen je obrnjena vendar močno navzgor. Lahko se trdi, da so se vse življenjske potrebščine v zadnjih treh mesecih podražile za 20 do 30 odstotkov.

c *Grebenšek in tovariši pred sodiščem.* Včeraj ob 8 se je pričela pred velikim senatom okrožnega sodišča, kateremu predseduje g. dr. Farkaš, razprava proti 40 letnemu pekovskemu pomočniku brez stalnega bivališča, pristojnemu v Velenje, Grebenšku Alojzu, 25 letnemu posestniškemu sinu Žganku Avgustu iz Založ pri Polzeli, 28 letnemu zidarju Žganku Andreju iz Ločnice pri Polzeli, 31 letnemu zidarju Arhu Pavlu iz Založ pri Polzeli, in 20 letni Terčič Juliјani, natakarici v Medlogu pri Celju. Že pred 8 se je zbralo pred palačo okrožnega sodišča precej občinstva, da bi prisostvovalo razpravi. Občinstvo namreč najbolj zanima to, ali so obtoženci res zagrešili zločinv Medlogu pri Celju, ker je časopisje že poročalo, da je prišlo pri preiskavi do okolnosti, ki so omajale obtožbo proti Grebenšku, da bi bil on morilec pokojne Rozalije in Antona Ocvirka. Nekaj minut pred 8 so pripeljali v veliko dvorano Andreja Žganka in Avgusta ter Arha. Spremljali so jih trije pazniki. Točno ob 8 so pazniki pripeljali v dvorano uklenjenega Grebenška, takoj nato pa je stopila v dvorano Julka Terčičeva. Senat je proglasil razpravo za tajno. Da ne bi bilo navala od občinstva, so postavili pred vrata sodne dvorane paznika z nasajenim bajonetom. V dvorani sta bila na razpolago tudi dva policijska stražnika. Državno tožilstvo zastopa g. dr. Rus Davorin. Obtoženci so obtoženi umorov pokojne Rozalije in Antona Ocvirka v Medlogu pri Celju ter umora zakoncev Franca in Jožefe Janše v Šeščah pri Št. Pavlu. Prvi zločin je bil izvršen 20. junija, drugi pa 28. marca. Razprava bo predvidoma trajala dva dni. Ker je tajna, bomo poročali le sodbo. Obtožence zagovarjajo gg. dr. Rajh, dr. Rakun, dr. Samec in dr. Riebel.

Na željo cenjenega občinstva ponavljamo prekrasni film, ki smo ga nedavno morali iz tehničnih razlogov staviti s sporeda!
Zlomljeni cvet (Spokornica Frou-Frou)
KINO UNION tel. 22-21 Ob 16., 19. in 21. uri
Ta sijajni film, pretresljive vsebine z lepo Dunajčanko **Lujizo Rainer-jevo** smo morali nenadno drugi dan po premieri odstopiti drugemu kinematografu in ga sedaj ponavljamo, ker smo prejeli iz kroga naših obiskovalcev mnogo prošenj naj ga za par dni ponovno stavimo na spored!
Izkoristite priliko in oglejte si ta film!

KULTURNI OBZORNIK

Razstava nemške knjige v Belgradu

V soboto, 9. decembra je bila v Muzeju kneza Pavla v Belgradu odprta reprezentativna razstava *nemške knjige*. Razstavo je odprl knez namestnik Pavle v prisotnosti kraljevega namestnika Stankoviča, predsednika vlade Dragiše Cvetkoviča, predsednika senata dr. Korošca, desetih ministrov, nemškega poslanika in predstavnikov diplomatskega zbora. S tem so razstavi vtisnili njen uradni, svečani značaj. Nemško propagadno ministrstvo je kot stvarni organizator hotelo predstaviti vse knjige iz starejše in moderne književnosti, ki so gradile pozitiven odnos med našo in nemško kulturo, oziroma njenimi predstavniki. Poleg tega ima razstava namen pokazati vse smeri, stroke, obseg in oblike najnovejše nemške literarne produkcije od 1933 dalje, torej knjige, ki so neposredno ali posredno inspirirane od duha današnjega nemškega nazora. V teh novih petih letih so Nemci izdali okoli 10.000 znanstvenih knjig in okoli 40.000 beletrističnih. (Spomnimo se ob tem, da ima vsa slovenska povojna produkcija 12.000 knjig; v številčnem odnosu prebivalstva pride na enega Slovenca približno 60—70 Nemcev.) Seveda niso mogli razstaviti vseh teh knjig, ampak le najznačilnejše, najpomembnejše od njih, skupno po številu 4000, torej le minimalni izbor knjig, ki lahko reprezentira značaj in obseg posedine vrste knjižne produkcije.

V glavni sobi je bil ravno razstavljen izbor tistih knjig, ki so od početka do danes sestavljale most medsebojnega zanimanja. Tu je razstavljena Dalmatinova biblija, Trubarjevi artikuli in druga dela naših protestantov. Dragocen dokument je tudi razstavljeno originalno pismo Goetheja Karadžiću. Znano je, da se je Goethe tako živo zanimal za srbsko narodno poezijo, da je sam prevedel nekaj pesmi kot n. pr. Hasanaginico. Kakšno uslugo nam je s tem Goethe naredil, je pravilno poudaril nemški profesor na otvoritvi, ko je dejal, da se pravi pokazati svetovno vrednost neke narodne kulture, obenem pokazati tudi politično vrednost tega naroda, naroda, ki živi na »starem, tragičnem z božjo milostjo obsijanem Balkanu«. V posebni vitrini so razstavljeni *nemški prevodi Prešerna*, tako Funtkov prevod Sonetnega venca iz 1901, Germanikov prevod Povodnjega moža 1866, prevod Krsta pri Savici. Tu je treba omeniti tisto *zamenjavo med pravim Prešernom in nekim pustoloveem Heinrichom Prešernom*. V sredi vitrine sta namreč med drugimi prevodi Prešerna razstavljena tudi dva, dokumenta, katera so organizatorji očividno s posebno skrbjo vstavili med Prešerniana. Na enem se zahteva naj policija izvrši nadaljnje poizvedbe za tem Heinrichom Prešernom na podlagi drugega dokumenta, datiranega s 16. junijem 1864, ki poroča, da se tedaj mudi na Dunaju Heinrich Prešern, ki je pred petimi leti podedoval od strica, ki mu je umrl v Trstu 200.000 forintov. Nato je s tem denarjem igral veliko vlogo v pariškem Jockey-klubu. Slednjič je v dvoboju baje pred domenjenim znakom ubil nasprotnika in ga zaradi tega zasleduje pariška policija. Po tem dogodku se je napotil v Orient, Kairo. — Naprej se ne da več brati, ker je ostalo na drugi strani lista. Ker je nad tem listom natipkano navodilo z naslovom: Polizei-Notizen über den Aufenthalt des slowenischen Dichters Heinrich Prešern in ker je med ostalimi Prešernovimi knjigami ne more biti dvoma, da so na ta način zmotno identificirali oba moža in našemu Prešernu natovorili tako dvomljivo kariero in to *15 let po njegovi smrti*. Ker večina obiskovalcev te razstave mogoče ni čisto natančno poučena o pravi resnici, si utegne na podlagi tega ustvariti zelo malo častno mnenje o našem največjem pesniku; medtem ko je malo častno, da tako očitno zmoto in neznanstvenost trpe na razstavi.

V istem prostoru so razstavljene tudi najnovejše knjige, ki se bavijo z vprašanji Jugoslavije in opisujejo naše kraje in ljudi. Berlinski bibliotekar, ki me je iz ljubeznivosti vodil po razstavi me je opozoril posebno na dramatizirano pesnitev Roberta Weegeja Die Nemanjiden. Ta jugoslovansko-nemški del je torej razdeljen v knjige in dokumente iz preteklosti in moderne knjige.

V ostalih prostorih so razmeščene razstave po strokah. Omenil sem že, da gre tu le za knjige, ki so izšle po letu 1933.

Zelo skrbno je prirejena *Goethejeva* razstava, katere obisk bo za specialne ljubitelje Goethejeve umetnosti prava naslada. Moderna nemška beletristika je predstavljena v zapeljivih oblikah posobi z naslovom *Novi nemški romani*. Poleg nje so razstavljene *mladinske knjige*. Prav tako imata svojo razstavo *Nemška pokrajina in umetnost*. Zelo obširna in zanimiva je zbirka knjig pod naslovom: »*Kulturwissenschaft*«. Dalje je treba omeniti razstave pod naslovi: *Nemški preporod, Tehnika in arhitektura, Zdravilska veda, Medicina, Zgodovina in svetovna politika*. Posebnega zanimanja je vredna razstava *tipografije*, kjer so razstavljeni nemški tiski iz preteklosti in sedanjosti. Tu so pokazali Nemci, do kakšne estetske višine so dospeli v tiskarstvu z najelementarnejšimi sredstvi: barvo, papirjem in črko, posebno v kombinaciji barve papirja in črke. Na koncu razstave so razstavljene knjige iz področja *filozofije in pedagogike*. Poudarjena je smer razvoja od leta 1933 dalje, smer knjige B. v. Schiracha: Revolucija vzgoje, ki naj predstavlja novo teorijo in prakso pedagogike v sedanjem nemškem mladinskem gibanju. V filozofskem kotičku je razstavljena nova, obširna izdaja Herderja, tistega Herderja, ki je v narodih zbudil narodno individualnost in je postavil vrednost svetinje. Kako je danes priljubljen v Nemčiji *Kant* priča krasna izdaja njegovih del v 22 v usnje vezanih zvezkih. Seveda zavzema častno mesto tudi Nietzshe. — Omembe vredna se mi zdi tudi originalna Wechßlerjeva primerjava med nemškim in francoskim duhom, z naslovom: Esprit und Geist 1927.

Da bi bil ta pregled natančen, bi ga moral sestaviti za vsako stroko poseben strokovnjak; meni pa naj bo dopuščeno, da izrazim vtis o zunanji, estetski plati razstave.

Predvsem je bilo vidno, da je arhitekt, ki je vodil razporejanje knjig strogo pazil, da niso bile police prenatrpane. Kjer koli je mogel, je pokazal tudi notranjo stran knjige. Razstavljalne mize so bile okusno obrobljene z belim pasom. Poleg tega so prostore posrečeno izpolnili z dobrimi keramikami, vazami in steklom. Nemški poslanik je dejal na začetnem govoru, da ima razstava namen pokazati umsko delo nove Nemčije in s kakšno ljubeznijo in predanostjo se trudijo v Nemčiji, da tudi zunanjo opremo knjige spravijo v sklad z vsebino. Znano je, da Nemci v razliki s Francozi neprimerno bolj pazijo na samo zunanjo estetiko knjige. Francoz kupi knjigo, da jo prebere, zato je lahko broširana in poceni. Nemec pa zahteva lepo vezano knjigo, da jo postavi v omaro za dolgoletni okras sebi in potomcem. To stremljenje po čim boljši estetski izpopolnitvi zunanjega videza knjige je bila prav tako očito na tej razstavi. Broširanih knjig skoraj nisem videl. Pogled v kakršno koli sobo je nudil tako pestrost kakor mozaik. Posebne užitke pa še nudi ogled opreme posamezne knjige.

Čeprav obsega razstava le knjižno produkcijo Hitlerjeve ere, mora biti obiskovalec hvaležen prireditelju, da so mu dali priliko na enem prostoru ogledati si vršičke glavnih vej današnje nemške kulture.

M. H.

JEGLIČEV AKADEMSKI DOM BO SPOMENIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI VSI ZAVEDNI SLOVENCI. DARUJTE OB TRETJI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN

Svetovni prostor se širi

Počasi, pa brez odmora, prodira človeški duh v vesoljstvo. V zadnjih desetletjih so se naši pojmi o svetovnem prostoru temeljito izpremenili. V začetku tega stoletja smo še mislili, da je rimska cesta s svojimi slutenimi sonci zadnja meja, kakor nekaka lesa, za katero je potem samo še neskončen prazen prostor, danes pa vemo, da je le ena izmed mnogih, ki so ji enake in segajo bogve kam. Naš svet je postal večji, človeško oko si ga je razširilo. Odkar zvezdoslovci fotografirajo nebo, se je število meglic, ki so na posnetkih le majhne, medle točke, silno pomnožilo. Danes že moremo opazovati prostrani svetovni prostor, po katerem gredo svojo neskončno pot številne meglice in rimske ceste, ki so enake tej, ki jo poznamo od naših otroških let.

Nizozemski raziskovalec dr. de Sittart je izračunal, da je takih rimskih cest nič manj kot 80 milijard, naši daljnogledi pa jih doslej dosežejo samo kaka dva milijona. Drugi zvezdoslovec dr. Hubble pa je odkril, da fotografska plošča pokaže večje število rimskih cest, če je dalj časa izpostavljena svetlobi, ki prihaja iz svetovnega prostora. Iz teh dejstev nekateri sklepajo, da so vsi ti svetovi enakomerno razdeljeni v globino, čeprav se nam na prvi pogled zdi, da so nakopičeni.

Drugo odkritje pa je, da vse te meglice ali rimske ceste tem hitreje beže od nas, čim bolj so od nas oddaljene. Tako imenovani »galaktični sistemi« hitijo izpred naših oči v svetovni prostor s hitrostjo 11.000 km na sekundo! Pač hitrost, ki je niti primerjati ne moremo z nobeno hitrostjo na zemlji. To znanstvenikom velja za dokaz, da se svetovni prostor širi, da je vsak dan večji. Svet torej ni neizpremenljiv, ampak se njegove mere raztezajo. Svet pa se ne širi samo v eno smer, ampak enakomerno v vse smeri, kot krogla. Opazovalne naprave so namreč že danes tako izpopolnjene, da se more opazovati, da se zvezdne meglice ne oddaljujejo samo od nas, ampak tudi druga od druge, da torej z velikansko naglico silijo vsaksebi — kakor če bi na gumijasto žogo zarisali točke, pa bi žogo napihnili: točke bi se v nekem razmerju oddaljevale naprej in narazen. Čimdalj torej beže zvezdni sistemi od nas in drug od drugega, tem večje je svetovje. Po računih so ugotovili, da je premer svetovja v začetku našega stoletja znašal 100 milijonov svetlobnih let, danes znanstveniki smatrajo, da znaša že trikrat toliko in da smo zdaj na drugi stopnji tega razvoja.

To raztezanje svetovja izvira iz dinamičnih sil, ki nam jih razodevajo energije, ki iz ozvezdij bruhajo v prostor. To stanje pa po mnenju zvezdoslovcev ne bo trajalo večno, ker čimbolj se svet razteza, tembolj izgublja na notranji energiji in v nekem času mora priti do pokoja. Kako dolgo pa bo trajalo to naraščanje svetovja, seveda ni mogoče prav nič prerokovati; pa tudi ni prazna domneva, da bo po tej dobi — morda po več milijon letih — nastopila druga doba: krčenje svetovja. Eno pa je gotovo: svetovje je v neprestanem dihanju in raste in upada kot pljuča. Pa tudi če se naša misel, utrujena od silnih dimenzij, ki jih težko doume, ustavi in ne ve več kam, narava se ne ustavi: nove neskončnosti stopajo pred nas in nihče ne ve, kje se konča »nebesna vojna«.

ŠPORT

Športni drobiž

FIS-ine tekme bodo odpovedane. Kakor poročajo iz Osla, bo norveška smučarska zveza v prvih dneh leta 1940 reševala vprašanja glede odpovedi FIS-inega smučarskega svetovnega prvenstva, katero bi morali izvesti Norvežani v času od 24. februarja do 3. marca v Holmenkollnu in Rjukanu.

Beccali, izborni italijanski lahkoatlet, ki je bil leta 1932 olimpijski prvak na 1500 m, ter leta 1936 tretji na isti progi ter drugi evropski rekorder v teku čez zapreke na 400 m, ne bo prihodnje leto nič več nastopal Beccali je s tem zaključil dolgotrajno športno karijero, kajti bil je že od leta 1928 olimpijski tekmovalec.

Jack Medica, ameriški plavalec, ki je l. 1936 na berlinski olimpijadi zmagal v kravlu na 400 m, je postal profesijonalni športnik. Medica deluje na kolumbijski univerzi kot plavalni učitelj.

V Nemčiji imajo dovolj smučarskih učiteljev ter je zato ministrstvo odredilo, da se do nadaljnjega ne pripusti noben kandidat v triletni tečaj za izvežbanje smučarskih učiteljev.

Nemški in češki lahkoatleti se bodo pomerili prihodnje leto v svojih lahkoatletskih sposobnostih. Nastopili bosta izbrani moštvi Nemčije in češkega protektorata. Tekme bodo v Pragi.

Nogometaši se snidejo v Budimpešti. Madžarska nogometna zveza je povabila zastopnike Jugoslavije, Nemčije, Italije, Romunije in Češko-Moravske k zasedanju, ki bo 13. in 14. januarja prihodnjega leta v Budimpešti. O priliki tega zasedanja se bodo obravnavala važna vprašanja glede bodočih meddržavnih tekem, pokalnih tekem ter glede ureditve mednarodnega nogometnega športa vobče. Pred tem pa pojde madžarski zastopnik v Rim, kjer bo stopil v stik z vodilnimi italijanskimi nogometnimi krogi.

Prve mednarodne zimskošportne tekme bodo v času od 24. do 28 januarja v Beljaku. Te tekme smatrajo Nemci za zelo važne ter se jih bodo udeležili Italijani, Jugoslovani, Madžari, Nemci in morda tudi Romuni in Bolgari.

Snežne razmere

Uradno poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Maribotru JZSZ in SPD

1. decembra 1939.

Rateče-Planica 870 m: —5 delno oblačno, mirno, 30 cm pršiča na 20 podlage, skakalnica uporabna.

Planica-Slatna (Dom Ilirija) 905 m: —4, delno oblačno, 20 cm pršiča na 30 podlage, drsališče uporabno.

Peč-Petelinjak 1140 m: —7, delno oblačno, 40 cm pršiča na 40 podlage.

Kranjska gora 810 m: —3, barometer pada, delno oblačno, 35 cm snega, pršič, sankališče uporabno.

Vršič 1515 m: 80 cm snega, pršič.

Bled 501 m: —4, barometer pada, delno oblačno, mirno, 30 cm snega, pršič.

Pokljuka 1300 m: —3, delno oblačno, mirno 90 cm snega, pršič.

Bohinj-Sv. Janez 530 m: —1, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.

Bohinj-Zlatorog 530 m: —1, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.

Dom na Komni 1520 m: —3, delno oblačno, mirno, 70 cm pršiča na 80 podlage.

Gorjuše 1000 m: —3, delno oblačno, mirno, 60 cm snega, pršič.

Valvazorjev dom 1180 m: —2, delno oblačno, 30 cm pršiča na 20 podlage.

Velika planina 1558 m: —4, delno oblačno, 15 cm pršiča na 60 podlage.

Kamniška Bistrica 601 m: —4, delno oblačno, 25 cm pršiča na 10 podlage.

Polževo 620 m: —3, oblačno, 20 cm snega, pršič.

Jezersko 890 m: —5, delno oblačno, mirno 25 cm pršiča na 15 podlage.

Bloke 900 m: —4, barometer pada, oblačno, 39 cm snega.

Radovljica 470 m: —4, barometer pada, oblačno, 30 cm južnega snega.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Občni zbor SK Planine bo v petek 22. decembra t. l. ob 8 (20)zvečer v prostorih Akademskega doma na Miklošičevi cesti. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, poročila odbornikov, volitve, predlogi in slučajnosti. Pozivajo se vsi načelniki sekcij, da pripravijo poročila, članstvo pa, da se občnega zbora polnoštevilno udeleži. Seja odbora zaradi razgovora o občnem zboru bo v četrtek 21. t. m. ob 8 (20) v Akademskem domu.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(197) Fanta sta slednjič prispela v neko votlino. To pot bi bila pač bolje storila, če bi bila odšla z Arabcem, ker bi se jima bilo vse lepo izteklo. A nista ga bila prav razumela in spet ju je obšla groza, če ne bosta nemara zaprta. Zaslišala sta tudi korake mimo votline, vendar sta čutila, da sta na varnem.

(198) Potem sta stopila spet ven. Pot je bila zmeraj hujša in slednjič se je zgodilo nekaj strahotnega. Povsod so ležali veliki kamni. »Tod morava priti čez,« je Jan sklenil. Splezal je čez veliko skalo, in preden sta vedela, kaj in kako, je zašel Jan v jamo, lezel vanjo globlje in globlje, in Filip ni mogel svojemu ubogemu prijatelju nič več pomagati.

Lov z letalom

15

»Kopačo pa le imava, in ta nič manj ne zaleže. Sicer pa lahko še kaj poiščeva. O, ko bi imela vsaj srečo!«

»Glej, Jock, ali ni tole na steni stara svetilka?« Še preden mu je užigalica pogorela, jo je snel. »Tudi nekaj olja ima še.«

Rabljena že več mesecev ni bila, zato je bila vsa umazana in zaprašena in komaj sta jo prižgala, da je vsaj za silo brlela.

»Tlak iz opeke,« reče Tim. »A s kopačo ga lahko izdereva.«

»To gre preveč počasi in dela preveč hrupa. Poskusiva pri vratih.« Prijel je kopačo, ostrino zogozdil med vrata in steno ter jo pritisnil. Resk je reklo, odletela je iver lesa, a to je tudi bilo vse. Poskusil je še enkrat in to pot je odletelo toporišče.

»Na, zdaj pa imava!« je zastokal Tim.

»Z vrati ni torej nič,« ugotovi Jock. »Kaj, če bi se lotila strehe? Med šaro je nekaj zabojev.«

Naložil je tri zaboje drugega vrh drugega, in tako dosegel streho. Stropa ni bilo. Opeke so bile z žeblji pribite na letve. Jock jih je več poskusil in dobil eno, ki se je bila odločila. Brž jo je potegnil ven, potem pa jih z lopato izpulil še nekaj. Podaljal jih je Timu, ta pa jih deval na tla.

V desetih minutah je imel Jock tolikšno luknjo, da je mogel zlesti skoz njo. Tim mu je sledil.

»Pokvarila sva mu streho,« je rekel Jock, »vendar pa naj sam sebi pripiše!« Splazil se je do roba strehe in tiho skočil na tla, enako tudi Tim.

»Tim, počakaj malo tu, moram pogledati, je li vse varno. Grdogled je morda postavil stražo in ni treba, da bi ji padla v kremplje.«

Tiho je izginil v temi, in Tim ga je nestrpno čakal. Kmalu se je vrnil.

»Zrak je čist,« je poročal. »Na koncu dvorišča so vrata. Kar tja pojdiva!«

Bilo je zelo temno in močno je pihalo. Srečala nista nikogar in sta nemoteno odšla. Dospela sta do žive meje in šla ob nji. Nenadoma je pred njima nekaj poskočilo, da je Timu kar zagomazelo po hrbtu.

»Vol,« reče Jock, ko je žival obstala in ju neumorno gledala. »Gozd pa še vedno gori.«

Nad gričem je sijal temno rdeč žar. Prišla sta do gozda. Grmovje se je kadilo, jelke pa so žarele kakor velike plamenice.

»Ni čuda, da je bil Grdogled ves divji,« je rekel Tim. »Moral bo ves gozd znova zasaditi. Bogve, je li Finch že nazaj?«

»Redovo letalo je še tam,« je povedal Jock, ko se je preril skozi živo mejo.

Fincha Hanleya še ni bilo nazaj, in fanta sta tuhtala, kaj naj bi storila. Finch je bil mnenja, da je Red že davno odšel, in Jock bi mu skoraj pritegnil.

»A navzlic temu poglejva naokoli!« je dostavil.

»Bolje bo, da sva skrajno previdna,« ga zavrne Tim. »Če naju namreč zopet ujame prijatelj Grdogled, se mu ne bova več tako lahko izmuznila.«

»Prav imaš, zato se tudi skrijva pred žarom! Tu bi naju namreč Grdogled izpazil pol milje daleč.«

Napravila sta velik ovinek okoli gorečega gozda in prispela na severni rob, kjer ni gorelo. Tu so se tla prevalila v dolinico s potokom na dnu, z drugega konca doline pa je prihajal šum lomečih se valov; morje je torej bilo komaj miljo daleč. Veter je pihal s krepkimi sunki, sem in tja pa so padale mrzle kaplje dežja. Jock se je razgledal.

»Čudno! Ni ceste ne steze, le v katero smer sta potem krenila?«

»Ena stvar je čisto gotova, namreč da sledov v tej temi ni mogoče iskati,« reče Tim. »Jock, kar lepo nazaj pojdiva! Saj mora Finch vsak čas priti.«

Tedaj ga pa Jock brez besede pograbi za roko in potegne za grmovje.

»Dva človeka se bližata,« mu šepne na uho. »Opazil sem ju pod drevesi v svetlobi požara. Splaziva se do tistegale grma, potem bova pa igraje prišla v dolino, je dosti kritja.«

Neslišno kakor dva rdeča Indijanca sta se fanta tihotapila skozi noč. Na dno doline jima pa ni bilo treba hoditi, kajti takoj sta naletela na razsežno nizko bodičevje, ki ju je docela zakrilo. Ulegla sta se vanj in skozi vrzeli opazovala. Veter in bučanje v daljavi sta bila tako močna, da nista slišala korakov, pa tudi svetlobe ni bilo skoraj nobene.

Tedaj pa v gozdu nekaj trešči po tleh. Neko drevo, že skoraj pregorelo, je zgrabil sunek vetra in ga zagnal po tleh, tako da so ognjeni zublji šinili kvišku in v temno noč posvetili s strahotno rdečo lučjo.

Jock je hlastno prijel Tima za roko.

»Glej!«

A Tim je že sam zapazil dva moža, ki sta prihajala naravnost proti njima, le da sta se ognila bodičevju. Eden je šepal in se opiral na debelo palico.

»Red in Marko,« dahne Jock. »Saj sem ti pravil, da sta se skrivala v gozdu.«

»Kam neki gresta?«

»Proti morju Gotovo imata v bližini zasidrano kako motorko. Za njima!«

17. V tajni luki.

Sledila sta brez težave. Reda je bolela noga, zato ni mogel hitro hoditi, veter je pa tudi urno naraščal v pravcati vihar, zato je zlahka dušil neznatni šum, ki sta ga delala fanta. A Jock je bil navzlic temu zelo oprezen. Vedel je, da ima Red dober vid in sluh, zato mu je sledil le zdaleč.

Ni se bilo bati, da bi roparja zgrešila, kajti očividno sta morala iti za njima proti morju. Tim je rekel Jocku na uho:

»Fincha bo skrbelo, kam sva izginila.«

»Seveda, pa kaj moreva za to?«

»Ali mi ne bi pustila sporočilo?«

»Za pisarije zdaj ni časa!«

»Kaj pa, če bi jaz privezal svoj robec na ta le grm? Ima moje ime?«

»To pa že, jaz bom pa svojega nekoliko dalje.«

Na bregu reke je raslo vse polno bodečega grmovja. Privezala sta vsak svoj robec nanj, tako da ju je moral videti, kdorkoli bi prišel po tem potu.